

Агата Кристи

**ТРИНАЕСТ
ПРОБЛЕМА**

Trinaest problema (Klub utorkom navečer)

**The Thirteen Problems (The Tuesday
Club Murders, Miss Marple and the
Thirteen Problems)**

Agatha Christie, 1932

1. Neriješene zagonetke

Raymond West ispuhnuo je dim i ponovio riječi s nekom vrstom zadovoljstva.

Zadovoljno je pogledao oko sebe. Prostorija je bila starinska, s debelim crnim gredama na stropu i namještena lijepim starinskim namještajem. Razlog odobravajućeg pogleda Raymonda Westa. Po zanimanju je bio pisac i volio je besprijekorni ugođaj. Kuću svoje tetke Jane oduvijek je smatrao savršenim okruženjem za svoju osobnost. Pogledao je prema kaminu ispred kojeg je ona uspravno sjedila u velikom stolcu za ljuljanje.

Gđica Marple nosila je crnu brokatnu haljinu, naboranu u struku. Gornji dio haljine prekrivali su slapovi mechelenske čipke. Nosila je crne čipkaste rukavice odrezane na prstima, a crna čipkasta kapa prekrivala je njenu snježnobijelu kosu.

Plela je nešto bijelo, meko i čupavo. Njene blijedoplave oči, dobroćudne i blage, promatrale su nećaka i njegove goste. Najprije su počivale na samom Raymondu, samosvjesnom i bezbrižnom, zatim na Joyce Lempriere, umjetnici kratko podšišane crne kose i čudnih kestenjastozelenih očiju, zatim na elegantnom Sir Henryju Clitheringu, čovjeku svjetskog iskustva. U sobi se nalazilo još dvoje ljudi, dr. Pender, postariji župnik, i gospodin Petherick, odvjetnik, suhonjavi čovječuljak koji je imao običaj gledati preko svojih naočala, umjesto da gleda kroz njih. Gospođica Marple posvetila je nekoliko trenutaka pažnje svim navedenim ljudima, a onda se uz blag osmijeh na usnama vratila svom pletenju.

Gospodin Petherick suho se nakašljao, što je obično prethodilo njegovim komentarima.

"Što želiš reći, Raymonde? Neriješene zagonetke? Ha - što s njima?"

"Ništa", rekla je Joyce Lempriere. "Raymondu se samo sviđa kako riječi zvuče kad ih izgovara."

Raymond West joj je uputio mrk pogled na koji je ona zabacila glavu i nasmijala se.

"On je šarlatan, zar ne, gđice Marple?" zahtijevala je. "To znate, sigurna sam."

Gđica Marple lagano se osmjehnula, ali nije odgovorila.

"I sam život je neriješena zagonetka", rekao je župnik tmurno.

Raymond se uspravio i naglo mahnuo cigaretom.

"Nisam tako mislio. Nisam filozofirao", rekao je. "Mislio sam na gole činjenice, stvari koje su se dogodile i koje nitko nikada nije objasnio."

"Znam na koju stvar misliš, dragi", rekla je gđica Marple. "Na primjer gospođa Carruthers je jučer ujutro doživjela neobično iskustvo. Kupila je dvije kile račića u Elliot'su. Bila je u još dvije trgovine, a kad je došla kući, otkrila je kako nema račića. Vratila se u trgovine u kojima je bila, ali račići su jednostavno nestali.

Meni se to čini uistinu nevjerojatno."

"Ta priča smrdi na ribu", rekao je Sir Henry Clithering mrko.

"Naravno, postoji niz mogućih objašnjenja", rekla je gđica Marple, a obrazi su joj se malo zarumenjeli od uzbuđenja. "Na primjer, netko drugi...."

"Moja draga tetko", rekao je Raymond West uz lagani osmijeh, "nisam mislio na takve seoske događaje. Mislio sam na umorstva i nestanke - stvari o kojima nam Sir Henry, ako želi, može pričati satima."

"Ali ja nikada ne pričam o poslu", rekao je skromno Sir Henry. "Ne, nikada ne pričam o poslu."

Sir Henry Clithering donedavno je bio načelnik Scotland Yarda.

"Pretpostavljam kako postoji niz umorstava i stvari koje policija nikad ne riješi", rekla je Joyce Lempriere.

"To je priznata činjenica, ako se ne varam", rekao je gospodin Petherick.

"Pitam se", rekao je Raymond West, "koji je tip mozga najuspješniji u rješavanju zagonetki? Čovjek uvijek misli kako je prosječni policijski detektiv hendikepiran nedostatkom mašte."

"To je laičko razmišljanje", rekao je suho Sir Henry.

"Uistinu želite raspravu", rekla je Joyce uz osmijeh. "Kad se radi o psihologiji i mašti, pitajte pisca -"

Ironično se naklonila Raymond, ali on je ostao ozbiljan.

"Umjetnost pisanja daje uvid u ljudsku prirodu", rekao je ozbiljno. "Pisac može vidjeti, možda, motive koje bi obična osoba previdjela."

"Znam, dragi", rekla je gđica Marple, "da su tvoje knjige vrlo pametne. Ali misliš li da su ljudi uistinu tako neugodni kakvima ih prikazuješ?"

"Moja draga tetko", rekao je Raymond nježno, "ti samo i dalje vjeruj. Neka mi nebo pomogne da ja ne budem taj koji će na bilo koji način uništiti tvoju vjeru."

"Mislim", rekla je gđica Marple i lagano podigla obrvu dok je brojila, "meni se većina ljudi ne čini ni zlima ni dobrima, nego jednostavno, znaš, jako smiješnima."

Gospodin Petherick opet se suho nakašljao.

"Ne misliš li, Raymonde", rekao je, "kako se previše uzdaš u maštu? Mašta je vrlo opasna stvar, kao što mi odvjetnici to vrlo dobro znamo. Sposobnost nepristranog promatranja dokaza, prikupljanja

činjenica i promatranja tih činjenica kao činjenica - to mi se čini kao jedina logična metoda za otkrivanje istine. Mogu dodati kako je to jedina metoda koja po mom iskustvu daje rezultate."

"Ban!" viknula je Joyce i ljutito mahnula svojom crnokosom glavom. "Kladim se da vas sve mogu pobijediti u toj igri. Ja nisam samo žena - i recite što želite, žene imaju intuiciju koja je muškarcima uskraćena - ja sam također umjetnica.

Vidim stvari koje vi ne vidite. A onda, također, kao umjetnica bila sam u kontaktu s brojnim ljudima u bezbroj različitih situacija. Poznajem život kako ga draga gđica Marple ni u snu ne može poznavati."

"Nisam baš sigurna u to, draga", rekla je gđica Marple. "U selima se ponekad događaju vrlo bolne i uznemirujuće stvari."

"Mogu li ja nešto reći?" rekao je dr. Pender uz smiješak. "U današnje je vrijeme moderno prezirati crkvu, znam, ali mi čujemo stvari, znamo ljudsku stranu koja je zatvorena knjiga za vanjski svijet."

"Pa," rekla je Joyce, "čini mi se kako mi činimo prilično reprezentativno društvo. Što mislite o osnivanju kluba? Koji je danas dan? Utorak? Nazvat ćemo ga Klub utorkom navečer. Sastajat ćemo se svaki tjedan, i svaki će član iznijeti problem. Neka zagonetka za koju zna, i čije rješenje, naravno, zna. Da vidimo, koliko nas je? Jedan, dva, tri, četiri, pet. U stvari trebalo bi nas biti šest."

"Mene si zaboravila, draga", rekla je gđica Marple uz dražestan smiješak.

Joyce je bila malo zapanjena, ali je hitro prikrila tu činjenicu.

"To bi bilo divno, gđice Marple", rekla je.

"Pretpostavila sam kako se ne želite igrati."

"Mislim kako će biti vrlo zanimljivo", rekla je gđica Marple, "osobito s tako puno pametne gospode. Bojim se kako ja baš nisam pametna, ali tolike godine života u St. Mary Meadu daju čovjeku uvid u ljudsku prirodu."

"Siguran sam kako će vaše sudjelovanje biti vrlo dragocjeno", rekao je Sir Henry pristojno.

"Tko će početi?" rekla je Joyce.

"Mislim kako za to nema dileme", rekao je dr. Pender, "kad imamo veliku sreću što je u našem društvu tako ugledan čovjek poput Sir Henryja -"

Ostavio je rečenicu nedovršenom, i uljudno se naklonio Sir Henryju.

Sir Henry je minutu ili dvije šutio. Naposljetku je uzdahnuo, prekrižio noge i počeo:

"Pomalo mi je teško točno izabrati stvar kakvu želite, ali mislim, kako slučajno znam događaj koji vrlo dobro odgovara navedenim uvjetima. Možda ste prije godinu dana u novinama pročitali nešto o tome. Nekoje vrijeme stajao po strani kao neriješeni slučaj, ali eto, ispalo je kako sam prilično nedavno došao do njegova rješenja."

"Činjenice su vrlo jednostavne. Tri su osobe večerale, između ostalog, jastoga iz konzerve. Kasnije te noći, svi su oboljeli i hitno pozvali liječnika. Dvoje se od njih oporavilo, treći je umro."

"Ah!" rekao je Raymond s odobravanjem.

"Kao što sam rekao, same činjenice slučaja bile su vrlo jednostavne. Smrt je prouzročena trovanjem, liječnik je tako zaključio, i žrtva je sahranjena. Ali stvari nisu ostale na tome."

Gđica Marple je kimnula glavom.

"Bilo je priča, pretpostavljam", rekao je, "obično ih ima."

"A sada moram predstaviti glumce u toj maloj drami.

Supruga i suprugu nazvat ću gospodin i gospođa Jones, a supruginu družbenicu gđica Clark. Gospodin Jones bio je trgovački putnik za kemijsku tvrtku. Bio je privlačan muškarac na neki neuglađen, upadljiv način, star oko pedeset godina.

Njegova je supruga bila prilično obična žena, stara četrdeset pet godina.

Družbenica, gđica Clark, imala je oko šezdeset, krupna vesela žena okruglog rumenog lica. Može se reći kako nitko od njih nije bio osobito zanimljiv."

"Problemi su započeli na vrlo neobičan način. Gospodin Jones je noć prije proveo u malom hotelu u Birminghamu. Nekim se slučajem dogodilo da je u sobu tog dana stavljen novi blok papira, a sobarica se, očito nemavši nešto pametnije za raditi, bavljala proučavanjem bloka u ogledalu nakon što je gospodin Jones napisao pismo. Nekoliko dana kasnije u novinama je objavljeno izvješće o smrti gospođe Jones kao rezultat trovanja konzerviranim jastogom, a sobarica je onda svojim kolegama na poslu prenijela riječi koje je dešifrirala s bloka. Glasile su: U potpunosti ovisan o supruzi.. kad bude mrtva onda ću... stotine i tisuće .."

"Možda se sjećate nedavnog slučaja kad je suprug otrovao suprugu. Tim sobaricama treba vrlo malo da bi im proradila mašta. Gospodin Jones planirao je likvidirati suprugu i naslijediti stotine tisuća funti! Jedna je sobarica imala rođake koji su živjeli u gradiću gdje su Jonesovi živjeli. Poslala im je pismo, a oni su joj odgovorili.

Gospodinu Jonesu je, činilo se, za oko zapela kći lokalnog liječnika, privlačna tridesettrogodišnjakinja. Skandal se počeo rađati. Peticija je poslana sudu.

Brojna anonimna pisma stizala su u Scotland Yard i sva su optuživala gospodina Jonesa za umorstvo supruge. Moram vam reći da ni jednog trenutka nismo pomislili kako u njima ima ičeg drugog

osim seoskih naklapanja i tračeva. Ipak, kako bi smirili javnost, izvršena je ekshumacija. Bio je to jedan od slučajeva gdje se sveopće vjerovanje ne temelji na ničem konkretnom, ali se u ovom slučaju pokazalo iznenađujuće opravdanim. Obdukcijom je pronađena velika količina arsena, i bilo je jasno kako je preminula žena otrovana njime. Scotland Yard je u suradnji s lokalnom policijom morao otkriti i dokazati kako joj je arsen dan, i tko joj ga je dao."

"Ah!" rekla je Joyce. "Ovo mi se sviđa. Prava stvar."

"Naravno, sumnja je pala na supruga. Imao je koristi od suprugine smrti. Ne baš u rangu stotina tisuća koje je romantična sobarica zamislila, ali dobio je solidan iznos od osam tisuća. Nije imao svog novca osim onog što je zarađivao, a bio je čovjek pomalo ekstravagantnih navika, osobito prema ženskom društvu. Istražili smo glasinu o njegovoj povezanosti s liječnikovom kćeri što smo diskretnije mogli; bilo je očito kako je među njima jednom vladalo veliko prijateljstvo, sve je naglo puklo prije dva mjeseca, i izgleda kako se od tada uopće nisu vidjeli.

Sam liječnik, postarija poštenjačina i nesumnjiv tip, bio je zapanjen rezultatom obdukcije. Zvali su ga oko ponoći jer su se sve troje probudili u bolovima. Odmah je shvatio ozbiljno stanje gospođe Jones, i smještaje nekoga poslao u apoteku po tablete opijuma kako bi joj ublažio bolove. Ipak, unatoč svim njegovim naporima, ona je umrla, ali on ni na trenutak nije posumnjao kako nešto nije u redu.

Bio je uvjeren kako je njena smrt prouzročena oblikom botulizma. Večera se sastojala od konzerviranog jastoga i salate, biskvita, kruha i sira. Na nesreću nije ostalo ništa od jastoga - pojedena je, a konzerva je bačena. Ispitao je mladu služavku, Gladys Linch. Bila je strahovito uznemirena, uplakana i nervozna, teško se koncentrirala, ali je neprestano ponavljala kako konzerva nije bila napukla prije otvaranja i kako joj se jastog činio u redu."

"To su bile činjenice koje smo imali. Ako je Jones potajice supruzi dao arsen, bilo je jasno kako to nije moglo biti učinjeno preko

nijednog jela koje je bilo za večeru, pošto su sve tri osobe jele sve. Uostalom - još jedna činjenica - sam Jones se vratio iz Birminghama baš kad je večera poslužena, tako da nije imao prilike ubaciti nešto u jelo prije večere."

"Sto je s družbenicom?" pitala je Joyce - "krupnom veselom ženom okruglog rumenog lica."

Sir Henry je kimnuo.

"Nismo zaboravili gđicu Clark, uvjeravam vas u to. Ali nismo mogli naslutiti njen mogući motiv za zločin. Gospođa Jones nije joj ostavila nikakvo nasljeđe, a rezultat smrti njene poslodavke rezultirao je potragom za novim zaposlenjem."

"Čini se kako je to isključuje", rekla je Joyce zamišljeno.

"Tada je jedan od mojih inspektora otkrio značajnu činjenicu", nastavio je Sir Henry. "Nakon večere gospodin Jones otišao je u kuhinju i uzeo tanjur zobene kaše za suprugu kojoj nije bilo dobro. Čekao je u kuhinji dok ju je Gladys Linch pripremala, a onda je odnio supruzi u sobu. To se, priznajem, činilo rješenjem slučaja."

Odvjetnik je kimnuo.

"Motiv", rekao je i pucnuo prstima. "Prigoda. Kao trgovački putnik kemijske tvrtke, lak pristup otrovima."

"I čovjek slaba morala", rekao je svećenik.

Raymond West zurio je u Sir Henriya.

"Tu je negdje kvaka", rekao je. "Zašto ga niste uhitili?"

Sir Henry se prilično zagonetno nasmiješio.

"To je nesretan dio slučaja. Do tada je sve išlo glatko, ali sada smo naišli na rupe. Jones nije uhićen jer je gđica Clark tijekom ispitivanja rekla kako je ona, a ne gospođa Jones, pojela svu zobenu kašu."

"Da, čini se kako je otišla u sobu gospođe Jones kao što je običavala. Gospođa Jones sjedila je u krevetu, tanjur zobene kaše bio je pored nje."

"Ne osjećam se dobro, Millie', rekla je. 'To mi i treba, pretpostavljam, jer sam večerala jastoga. Zamolila sam Alberta da mi donese tanjur zobene kaše, ali sad kad mi ga je donio, nemam više volje za jelom.'"

"Šteta', komentirala je gđica Clark - 'tako dobro izgleda, bez grudica. Gladvs je uistinu dobra kuharica. U današnje vrijeme jako malo djevojaka zna pripremiti zobenu kašu. Izjavljujem kako se meni jede, gladna sam.'"

"Što i nije čudno s obzirom na tvoje neobične navike,' rekla je gospođa Jones."

"Moram objasniti", prekinuo je Sir Henry, "da je gđica Clark, uznemirena pretilošću, bila na dijeti koja je zabranjivala šećer i škrob."

"To nije dobro za tebe, Millie, uistinu nije', rekla je gospođa Jones. 'Ako te Bog stvorio prekrupnom, namjeravao je da budeš prekrupna. Pojedi taj tanjur zobene kaše. Učinit će ti sve dobro na svijetu.'"

"Gđica Clark ju je poslušala i smjesta dovršila zobenu kašu. I vidite, to je naš slučaj protiv suprug razbilo na komadiće. Kad smo ga pitali za riječi na bloku, Jones je smjesta ponudio objašnjenje. Pismo, objasnio je, bilo je odgovor bratu u Australiji koji ga je tražio novac. Napisao je kako je u potpunosti ovisan o supruzi.

Kad mu supruga bude mrtva, imat će kontrolu nad novcem i pomoći će bratu ako bude moguće. Izrazio je žaljenje zbog nemogućnosti da to učini odmah, ali je istaknuo kako na svijetu postoje stotine i tisuće ljudi koji također nemaju sreće."

"I tako se slučaj raspao?" rekao je dr. Pender.

"I tako se slučaj raspao", rekao je mrko Sir Henry. "Nismo mogli riskirati Jonesovo neopravdano uhićenje."

Nastupila je tišina, a onda je Joyce rekla: "I to je sve, zar ne?"

"To je slučaj kakav je bio proteklih godinu dana. Pravo rješenje je sada u rukama Scotland Yarda, i za dva ili tri dana pročitat ćete ga u novinama."

"Pravo rješenje", rekla je Joyce zamišljeno. "Pitam se. Razmislimo pet minuta, a onda ćemo razgovarati."

Raymond West je kimnuo i pogledao na sat. Kad je prošlo dogovoreno vrijeme, pogledao je dr. Pendera.

"Hoćete li vi prvi?" rekao je.

Starac je odmahnuo glavom. "Priznajem", rekao je, "da sam u potpunosti zbunjen. Ne mogu, a ne pomisliti kako je suprug sigurno krivac, ali ne mogu ni zamisliti kako je to učinio. Mogu samo pretpostaviti da joj je otrov dao na neki do sada neotkriveni način, iako u tom slučaju ne mogu zamisliti kako je slučaj onda rasvijetljen."

"Joyce?"

"Družbenica!" rekla je Joyce samosvjesno. "Uvijek je družbenica! Kako znamo koje je motive imala? Samo zato što je stara, krupna i ružna ne znači da ni sama nije bila zaljubljena u Jonesa. Možda je suprugu mrzila iz nekog drugog razloga.

Pomislite kako je biti družbenica - uvijek morate biti uljudni, slagati se sa svim i svačim, šutjeti kad treba, govoriti kad vam se kaže. Jednog dana to više nije mogla podnositi i ubila ju je. Najvjerojatnije je stavila arsen u tanjur sa zobenom kašom, a ona priča kako ju je sama pojela, čista je laž."

"Gospodine Petherick?"

Odvjetnik je spleo prste. "Ja jedva da želim reći. O činjenicama ne želim ni govoriti."

"Ali morate, gospodine Petherick", rekla je Joyce. "Ne možete izbjeći presudu i reći 'bez predrasuda', a da to bude po zakonu. Morate igrati."

"Čini se kako se", rekao je gospodin Petherick, "o činjenicama nema što reći."

Po mom vlastitom mišljenju, nakon što sam na žalost vidio previše ovakvih slučajeva, suprug je kriv. Jedino objašnjenje koje se slaže s činjenicama je ono da ga je gđica Clark iz nekog razloga namjerno štitila. Možda među njima postoji nekakav financijski dogovor. On je vjerojatno zaključio kako će biti osumnjičenik, a ona se, vidjevši pred sobom samo budućnost u siromaštvu, možda složila ispričati priču kako je pojela zobenu kašu u zamjenu za određenu svotu koja će joj potajno biti isplaćena. Ako je tako, slučaj je vrlo neobičan. Uistinu, vrlo neobičan."

"Ne slažem se ni s kim od vas", rekao je Raymond. "Zaboravili ste jedan važan čimbenik slučaja. Liječnikovu kćer. Dat ću vam svoje viđenje slučaja."

Konzervirani jastog nije bio dobar. To objašnjava simptome trovanja. Pozvan je liječnik. Vidio je kako je gospođa Jones, koja je pojela više jastoga od ostalih, u velikim bolovima i tražio je da se donesu tablete opijuma. Nije sam otišao po njih.

Rekao je da mu se donesu. Tko će glasniku dati tablete opijuma? Naravno, njegova kćer.

Najvjerojatnije mu pomaže u ljekarni. Zaljubljena je u Jonesa i u tom su trenutku proradili njeni najgori instinkti jer je shvatila kako u rukama drži ključeve njegove slobode. Tablete koje je poslala sadrže čisti bijeli arsen. To je moje rješenje."

"A sada, Sir Henry, recite nam", rekla je Joyce znatiželjno.

"Samo trenutak", rekao je Sir Henry. "Gđica Marple još nije rekla svoje mišljenje."

Gđica Marple je tužno kimala glavom.

"Bože, Bože", rekla je. "Propustila sam još jednu nit. Bila sam tako udubljena u priču. Podsjeća me na starog Hargravesa koji je živio na Mountu. Njegova supruga nikad nije uopće sumnjala, nimalo - sve dok nije umro i ostavio novac ženi s kojom je živio i s kojom je imao petero djece. Tako ljupka djevojka, uvijek je govorila gospođa Hargraves - uvijek se mogla osloniti na nju da će svaki dan istresti madrace - osim petkom, naravno. A stari Hargraves držao je tu ženu u kući u susjednom gradu, nastavio je biti crkveni starješina i svake nedjelje slati pladanj za milodare."

"Moja draga tetka Jane", rekao je pomalo nestrpljivo Raymond. "Što mrtvi Hargraves ima s ovim slučajem?"

"Ova me priča natjerala da smjesta pomislim na njega", rekla je gđica Marple.

"Činjenice su vrlo slične, zar ne? Pretpostavljam kako je sirota djevojka sada priznala, pa ste tako saznali, Sir Henry."

"Koja djevojka?" rekao je Raymond. "Moja draga tetko, o čemu ti pričaš"

"O onoj sirotoj djevojci, Gladys Linch, naravno - onoj koja je bila onako nervozna kad je liječnik razgovarao s njom - i to s razlogom, siroto dijete.

Nadam se da će onog zlog Jonesa objesiti, zaslužio je, posto je tu djevojku učinio ubojicom. Pretpostavljam kako će i nju također objesiti, siroto dijete."

"Mislim, gđice Marple, da ste se malo zabunili", počeo je gospodin Petherick.

"U pravu sam, zar ne? Sve mi je jasno. Stotine i tisuće- i biskvit - mislim, nemoguće je pogriješiti."

"Što s biskvitom i stotinama i tisućama?" povikao je Raymond.

Njegova tetka se okrenula prema njemu.

"Kuhari uvijek stavljaju stotine i tisuće na biskvit, dragi", rekla je.

"One male ružičaste i bijele šećerne stvari. Naravno, kad sam čula da su za večeru imali biskvit, i kako je suprug nekome pisao o stotinama i tisućama, jednostavno sam povezala te dvije stvari. Arsen je bio tu- u stotinama i tisućama. Ostavio ga je djevojci i rekao neka ga stavi na biskvit."

"Ali to je nemoguće", smjesta se pobunila Joyce. "Svi su jeli biskvit."

"Oh, ne", rekla je gđica Marple. "Družbenica je bila na dijete bez šećera i škroba. Nikad ne jedete nešto poput biskvita ako ste na takvoj dijete; a pretpostavljam kako je Jones samo skinuo stotine i tisuće sa svog komada i ostavio ih na rubu tanjura. Bila je to pametna ideja, ali izuzetno zla."

Pogledi ostalih počivali su na Sir Henryju.

"Ovo je vrlo neobično", rekao je polagano, "ali gđica Marple je pogodila istinu."

Jones je, kako bi se reklo, doveo Gladys Linch u nevolju. Bila je gotovo očajna. On je želio ukloniti suprugu s puta i obećao je Gladys kako će se oženiti njome kad mu supruga bude mrtva. On je smislio stotine i tisuće i dao joj ih s uputama za uporabu. Gladys Linch umrla je prije tjedan dana. Njeno dijete umrlo je pri porodu, a Jones ju je napustio zbog druge žene. Prije smrti priznala je istinu."

Nastupila je tišina, a onda je Raymond rekao:

"Pa, tetka Jane, ova je runda tvoja. Ne mogu nikako zamisliti kako si pogodila istinu. Ja nikad ne bih pomislio kako je mala sluškinja iz

kuhinje povezana sa slučajem."

"Ne, dragi", rekla je gđica Marple, "ali ti ne poznaješ život u onolikoj mjeri kao ja. Čovjek Jonesovog karaktera - neuglađen i srdačan. Čim sam čula da se u kući nalazila mlada djevojka, bila sam sigurna kako ju nije mogao ostaviti na miru.

Sve je to vrlo uznemirujuće i bolno, a nije niti ugodna tema za razgovor. Ne mogu vam reći koliki je to šok bio za gospođu Hargraves, i izvor čuđenja u selu."

2. Astartina kuća idola

"A sada, dr. Pender, što ćete nam vi ispričati?"

Stari svećenik se blago nasmiješio.

"Proveo sam život na mirnim mjestima", rekao je. "Doživio sam vrlo malo uzbudljivih stvari. Ipak, jednom, kad sam bio mladić, svjedočio sam vrlo neobičnom i tragičnom događaju."

"Ah!" rekla je Joyce Lempriere ohrabrujuće.

"Nikad ga nisam zaboravio", nastavio je svećenik. "U to me vrijeme uistinu zapanjio, a čak i dan danas bez imalo muke mogu osjetiti čuđenje i prestravljenost tog užasnog trenutka kad sam ugledao čovjeka ubijenog naizgled ničim s ovog svijeta."

"Osjećam jezu, Penderu", prokomentirao je Sir Henry.

"I ja sam osjećao jezu, kako ste je vi nazvali", odgovorio je. "Od tada se nikad više nisam nasmijao ljudima koji koriste riječ atmosfera. Takva stvar postoji."

Postoje određena mjesta ispunjena i zasićena dobrim ili zlim silama pri čemu možete osjetiti njihovu moć."

"Ona kuća, imanje Larches, je vrlo nesretno mjesto", dodala je gđica Marple.

"Stari gospodin Smithers izgubio je sav novac i morao ju je napustiti, onda su se uselili Carslakeiji; Johnnv Carslake je pao niz stube i slomio nogu, a gospođa Carslake je morala na jug Francuske zbog zdravstvenih problema, a sada u njoj žive Burdeni. Siroti gospodin Burden gotovo je odmah morao na operaciju."

"Ipak, ja mislim kako u vezi tih stvari postoji previše praznovjerja", rekao je gospodin Petherick. "Imanja dođu na zao glas zbog širenja budalastih priča."

"I ja sam poznavao jednog ili dva 'duha' koji su bili prilično bučni", dodao je uz osmijeh Sir Henry.

"Ja mislim", rekao je Raymond, "kako bi trebali dopustiti dr. Penderu da nastavi priču."

Joyceje ustala i ugasila dvije svjetiljke tako da je sobu osvjetljavala samo vatra iz kamina.

"Atmosfera", rekla je. "Sada možemo nastaviti."

Dr. Pender joj se nasmiješio, naslonio se, skinuo cviker i blagim glasom polagano počeo svoju priču.

"Ne znam poznaje li uopće itko od vas Dartmoor. Mjesto o kojem pričam nalazi se na granicama Dartmoora. Vrlo lijepo imanje, iako je nekoliko godina provelo na tržištu bezuspješno tražeći vlasnika. Možda je tijekom zime bilo pomalo tmurno, ali pogled je veličanstven, a imanje također posjeduje neka zanimljiva i originalna svojstva. Kupio ga je čovjek prezimena Haydon - Sir Richard Haydon. Znao sam ga s koledža, staro prijateljstvo još je uvijek postojalo, i sa zadovoljstvom sam prihvatio poziv u Silent Grove, ^[1] kako se njegovo novo imanje zvalo,"

"U kući nije bilo puno ljudi. Sam Richard Haydon i njegov rođak Elliot Haydon.

Zatim Lady Mannering s blijedom, sramežljivom kćeri Violet. Kapetan Rogers i njegova supruga, radišni, očvrslji ljudi, koji su živjeli samo za konje i lov. Zatim mladi dr. Symonds, i gđica Diana Ashlev. Znam nešto o njoj. Njena fotografija često se pojavljuje u društvenoj rubrici novina. Njena je pojava uistinu bila zadivljujuća. Bila je tamnokosa i visoka, s prekrasnim rumenim tenom, a njene napola

zatvorene koso postavljene crne oči davale su joj neobičan orijentalni izgled. Također je imala predivan glas, prodoran i zvonak."

"Odmah sam vidio kako privlači mog prijatelja Richarda Haydona, i pretpostavio sam kako je cijela zabava smišljena zbog nje. Nisam bio siguran u njene osjećaje. Bila je vrlo prevrtljiva. Jednog je dana razgovarala s Richardom i zanemarila sve ostale, a drugi bi dan u njenoj milosti bio njegov rođak, Elliot, a jedva bi primjećivala da osoba poput Richarda postoji, a onda bi ponekad tihom i umornom dr. Symonds uputila najzavodljivije osmijehe koje sam vidio."

"Jutro nakon mog dolaska, naš nam je domaćin pokazao kuću. Kuća sama po sebi nije bila nešto veličanstveno, dobra solidna kuća izgrađena od devonshireskog granita. Sagrađena kako bi se odupirala vremenu i elementarnim nepogodama. Nije bila romantična, ali je bila vrlo udobna. S prozora ste gledali panoramu močvare Moor i beskrajne vrletne hridi."

"Na padinama su se nalazili otvori nastambi, artefakti iz kasnog kamenog doba. Na drugom je brdu bio neolitski grob koji se nedavno počeo iskopavati, u kojem su pronašli stanovite brončane predmete. Ah, da, Haydon se inače zanimao za takve stvari i o njima je s nama razgovarao s puno energije i entuzijazma.

Upravo ovo mjesto, objasnio je, bilo je osobito bogato artefaktima iz prošlosti."

"Ljudi iz neolitika, druidi, Rimljani, a pronađeni su čak i tragovi prvih Feničana."

"Ali ovo je mjesto najzanimljivije od svih', rekao je. 'Znate njegovo ime - Tihi gaj. Pa, vrlo je lako zaključiti otkuda mu.'"

"Pokazao je rukom. Taj dio krajolika bio je pust - kamenje, mahovina i trava, ali nekih stotinjak metara od kuće nalazila se gusta šuma."

"To je artefakt modernog doba', rekao je Haydon. 'Drveće je umrlo i posađeno je novo, ali u cjelini sve je ostalo kao što je i bilo - možda u

vrijeme Feničana. Dodite i pogledajte."

"Svi smo krenuli za njim. Kad smo ušli u šumu, obuzela me neka neobična tjeskoba. Mislim da je to bila tišina. Izgledalo je kako se u tom drveću ne gnijezde nikakve ptice. Osjećali ste pustoš i stravu. Vidio sam kako me Haydon gleda s čudnim osmijehom."

"Osjećaš li nešto na ovom mjestu, Penderu?' pitao me. 'Mržnju? Nelagodu?'"

"'Ne sviđa mi se', rekao sam tiho."

"'U pravu si. Ovo je bilo uporište jednog od drevnih neprijatelja tvoje vjere."

Ovo je Astartin grob."

"'Astarta?'"

"'Astarta, ili Ištar, ili Aštoret, ili kako ju god želiš zvati. Ja preferiram feničansko ime Astarta. Ovdje na ovom području, ako se ne varam, nalazi se jedan poznati Astartin grob - sjeverno od Zida. Nemam dokaza, ali volio bih vjerovati da ovdje imamo pravi, autentični Astartin grob. Ovdje, u ovom šumarku izvodili su se sveti rituali."

"'Sveti rituali', promrmljala je Diana Ashlev. Njen je pogled bio sanjivo odsutan. 'Kakvi su bili, pitam se?'"

"'U svakom slučaju nisu bili vrlo pristojni', rekao je kapetan Rogers uz gromoglasan smijeh. "Pretpostavljam da su to bile prilično uspaljujuće stvari."

"Haydon nije obraćao pažnju na njega."

"'U središtu groba trebao bi se nalaziti hram', rekao je. 'Ne mogu trčati po hramovima, ali sam izveo jednu svoju malu maštariju.'"

"U tom smo trenutku izašli na malu čistinu u središtu šumarka. U njenom centru nalazilo se nešto što definitivno nije podsjećalo na

vikendicu od kamena.

Diana Ashlev upitno je pogledala Haydona."

"Nazvao sam je kuća idola', rekao je. 'To je Astartina kuća idola.'"

"Poveo nas je do nje. Unutra, na neuglednom stupu od slonovače nalazili su se zanimljivi mali prizori žene sa zakrivljenim rogovima, koja sjedi na lavu."

"Astarta Feničanka', rekao je Haydon, 'Božica Mjeseca.'"

"Božica Mjeseca', povikala je Diana. 'Oh, organizirajmo večeras divlju orgiju.

Zabavu pod maskama. I doći ćemo ovamo kad izađe mjesec i slaviti Astartu.'"

"Naglo sam se okrenuo, a Elliot Haydon, Richardov rođak, hitro me pogledao."

"Ovo vam se ne sviđa, zar ne, oče?' rekao je."

"Ne', rekao sam mrko. 'Ne sviđa.'"

"Čudno me pogledao. 'Ali to je samo zezancija. Dick ne može znati je li ovo uistinu sveti grob. To je samo njegova mašta; volio se zabavljati. U svakom slučaju, ako jest-'"

"Ako jest?'"

"Pa -' osmjehnuo se s nelagodom. 'Ne vjerujete u takve stvari, zar ne? Vi, svećenik.'"

"Nisam siguran da kao svećenik ne trebam vjerovati uto.'"

"Ali takve su stvari davna prošlost, s njima je gotovo.'"

"Nisam baš siguran', rekao sam zamišljeno. 'Znam samo ovo: po pravilu nisam čovjek podložan atmosferi, ali otkad sam ušao u ovaj šumarak, osjećam nešto neobično, zlo i iskvareno posvuda oko sebe.'"

"Bacio je prestrašen pogled preko ramena."

"Da', rekao je, 'istina - nekako je čudno. Znam na što mislite, ali pretpostavljam kako je to samo proizvod naše mašte. Što vi mislite, Symondse?'"

"Liječnik je šutio minutu ili dvije prije no što je odgovorio. A onda je tiho rekao:

'Ne sviđa mi se. Ne mogu vam reći zašto. Ali na neki mi se način ne sviđa.'"

"U tom mi je trenutku prišla Violet Mannering."

"Mrzim ovo mjesto', zajecala je. 'Mrzim ga. Idemo odavde.'"

"Počeli smo se udaljavati, a ostali su nas pratili. Samo se Diana Ashlev zadržala. Okrenuo sam se i ugledao je kako stoji ispred kuće idola i znatiželjno gleda prizor u njoj."

"Danje bio neuobičajeno topao i lijep, pa je prijedlog Diane Ashlev za zabavu pod maskama te večeri prihvaćen od sviju. Počelo je uobičajeno smijanje, šaputanje i ćaskanje, a kad smo se svi pojavili na večeri, sve je bilo veselo. Rogers i njegova supmga predstavljali su ljude iz neolitika - što je objasnilo iznenadan nestanak sagova ispred kamina. Richard Haydon maskirao se u feničanskog mornara, a njegov rođak u gusara, dr. Symonds u kuhara, Lady Mannering u medicinsku sestru, a njena kći u robinju. Ja sam se maskirao u monaha. Diana Ashlev došla je posljednja i pomalo smo se razočarali jer je bila omotana u jednostavnu crnu tkaninu.

"Nepoznata', izjavila je hladno. 'To sam ja. A sada, za ime Božje, idemo večerati.'"

"Nakon večere izašli smo van. Bila je lijepa noć, topla i ugodna, obasjavala nas je mjesečina."

"Lutali smo uokolo i čavrljali, vrijeme je brzo prolazilo. Nekih sat vremena kasnije primijetio sam kako Diana Ashlev nije s nama."

"Sigurno je otišla u krevet", rekao je Richard Haydon.

"Violet Mannering zatresla je glavom."

"Oh, ne", rekla je. "Vidjela sam je kako ide u onom pravcu prije nekih četvrt sata." Govoreći je pokazala prema šumarku čija se silueta ocrtavala na mjesečini."

"Pitam se što je naumila", rekao je Richard Haydon, "neku psinu, kladim se."

Idemo vidjeti."

"Krenuli smo svi zajedno, pomalo znatiželjni vidjeti što je gđica Ashlev naumila. Ali ja sam, kao prvo, osjećao neobičnu nevoljkost ući u mračni zlokobni šumarak. Nešto jače od mene željelo me zadržati van njega, govorilo mi da ne ulazim. Više no ikada uvjerio sam se u iskonsko zlo tog mjesta. Mislim kako su i neki od ostalih osjetili istu stvar, iako im je to bilo mrsko priznati. Stabla su bila tako blizu jedno drugom da mjesečina nije mogla proći kroz krošnje. Oko nas se čulo mnoštvo tihih šumova, šapata i uzdaha. Blago rečeno, atmosfera je bila jeziva, i nekim prešutnim dogovorom svi smo se držali jedan blizu drugoga."

"Odjednom smo se našli na čistini u sredini šumarka i u Čuđenju se skamenili na mjestu jer je, na pragu kuće idola, stajala blistava figura čvrsto omotana prozirnom gazom, s dva zakrivljena roga koji su izlazili iz njene guste, bujne crne kose."

"Moj Bože!" rekao je Richard Haydon, a čelo mu se orosilo znojem."

"Ali Violet Mannering bila je prisebnija."

"Hej, pa to je Diana', izjavila je. 'Što je to učinila? Oh, uistinu izgleda nekako drukčije."

"Silueta na pragu podigla je ruke. Zakoračila je naprijed i progovorila zvonkim, divnim glasom."

"Ja sam božica Astarta', počela je. 'Pazite se kako mi prilazite, jer u ruci držim smrt."

"Nemoj to činiti, draga', protestirala je Lady Mannering. 'Prestravila si nas, uistinu."

"Haydon je krenuo prema njoj."

"Moj Bože, Diana!', viknuo je. 'Predivna si."

"Oči su mi se sada privikle na mjesečinu i mogao sam puno bolje vidjeti. Ona je, uistinu, kao što je Violet rekla, izgledala u potpunosti drukčije. Lice joj je imalo još orijentalniji izgled, oči su joj bile poluotvorene i s nečim okrutnim u njihovom sjaju, a neobičan osmijeh na njenim usnama nikad prije nisam vidio."

"Čuvaj se', viknula je upozoravajući. 'Ne prilazi božici. Tko god položi ruku na mene, umrijet će."

"Predivna si, Diana', povikao je Haydon, 'ali prestani. Na neki mi se način to nimalo - ne sviđa."

"Hodao je prema njoj, a ona je ispružila ruku prema njemu."

"Stani', povikala je. 'Još jedan korak i umrijet ćeš od Astartine moći."

"Richard Haydon se nasmijao i produžio korak, kad se odjednom dogodilo nešto neobično. Na trenutak je zastao, onda zateturao i naglavačke se srušio na tlo."

"Nije ustao, već je ostao potrbuške ležati na mjestu gdje je pao."

"Diana se odjednom počela histerično smijati. Tišinu šumarka razbio je čudni stravični zvuk."

"Elliotje opsovao i pojurio naprijed."

"Dosta je ovoga, povikao je, 'ustaj, Dick, ustaj, čovječe.'"

"Ali Richard Haydon još je uvijek ležao tamo gdje je pao. Elliot Haydon stigao je do njega, kleknuo i nježno ga okrenuo na leđa. Sagnuo se i pogledao mu lice."

"Onda je naglo ustao i malo zateturao."

"Doktore', rekao je. 'Doktore, za ime Božje, dođite. Mislim - mislim da je mrtav.'"

"Symonds je dotrčao do njega, a Elliotje vrlo polagano došao do nas.

Promatrao je vlastite ruke na način koji mi nije bio jasan."

"U tom je trenutku Diana divljački vrisnula."

"Ubila sam ga', povikala je. 'Oh, moj Bože! Nisam namjeravala, ali ubila sam ga.'"

"Istog se trena onesvijestila i pala u travu."

"Gospođa Rogers je zajecala."

"Oh, idemo s ovog stravičnog mjesta', jaukala je, 'ovdje nam se svašta može dogoditi. Oh, to je užasno!'"

"Elliot me uhvatio za rame."

"To ne može biti, čovječe', promrmljao je. 'Kažem ti da ne može biti. Čovjeka se tako ne može ubiti. To je - to je u sukobu s prirodom.'"

"Pokušao sam ga utješiti."

"Postoji neko objašnjenje', rekao sam. 'Tvoj je rođak sigurno imao slabo srce. Šok i uzbuđenje... '"

"Prekinuo me."

"Ne shvaćate', rekao je. Podigao je ruke kako bi ih ja mogao vidjeti i na njima sam ugledao crvene mrlje."

"Dick nije umro od šoka, uboden je - uboden u srce, a nigdje nema oružja."

"Zapanjeno sam zurio u njega. U tom je trenutku Symonds ustao i prišao nam."

Bio je blijed i čitavo mu je tijelo drhtalo."

"Jesmo li svi ludi?' rekao je. 'Kakvo je to mjesto - da se mogu dogoditi stvari poput ove?'"

"Znači, istina je', rekao sam."

"Kimnuo je."

"Rana je kao ona od dugog tankog bodeža, ali - takvog bodeža tamo nema."

"Svi smo se međusobno pogledali."

"Ali mora biti tamo', povikao je Elliot Haydon. 'Sigurno je ispao. Sigurno je negdje na tlu. Potražimo ga-'"

"Uzaludno smo tražili. Violet Mannering odjednom je rekla:

'Diana je imala nešto u ruci. Nekakav bodež. Vidjela sam ga. Vidjela sam kako je zablistao kad mu je zaprijetila.'"

"Elliot Haydon zatresao je glavom."

"Nije joj prišao bliže od dva i pol metra', pobunio se."

"Lady Mannering sagnula se nad onesviještenu djevojku."

"Sada u ruci nema ništa', izvijestila je, 'a ne mogu vidjeti ništa ni na tlu. Jesi li sigurna da si ga vidjela, Violet? Ja nisam.'"

"Dr. Symonds je prišao djevojci."

"Moramo je odnijeti u kuću', rekao je. 'Rogerse, hoćete li pomoći?'"

"Naizmjenično smo nosili onesviještenu djevojku u kuću. Onda smo se vratili i donijeli tijelo Sir Richarda."

Dr. Pender je uz ispriku prekinuo priču i pogledao uokolo.

"U današnje vrijeme to se zna", rekao je, "zahvaljujući kriminalističkim romanima. Svako dijete zna kako se tijelo treba ostaviti tamo gdje je pronađeno."

Ali onih dana nismo posjedovali to znanje i zato smo tijelo Sir Richarda Haydona odnijeli u njegovu spavaću sobu u granitnoj kući, a sluga je biciklom otišao po policiju - vožnja od nekih osamnaest kilometara."

"Elliot Haydon me onda pozvao u stranu."

"Slušajte', rekao je. 'Vraćam se u šumarak. To oružje mora biti pronađeno.'"

"Ako oružje postoji', rekao sam sumnjičavo."

"Uhvatio me za ruku i mahnito je protresao. 'I vas su te praznovjerne stvari udarile u glavu. Smatrate njegovu smrt natprirodnom; e, pa ja se vraćam u šumarak otkriti istinu.'"

"Na neki neobičan način bio sam protiv toga. Dao sam sve od sebe kako bi ga odgovorio, ali bez uspjeha. Sama pomisao na taj šumarak me prestravljivala, i obuzeo me neki čudan predosjećaj nove nesreće. Ali Elliot je bio strašno tvrdoglav. I on je, pretpostavljam, bio prestravljen, ali to nije želio priznati."

Otišao je naoružan i odlučan rasvijetliti zagonetku."

"Bila je to uistinu stravična noć, nitko nije mogao zaspati, pa čak ni pokušati.

Policija je, kad je stigla, s nevjericom gledala na cijelu stvar. Izrazili su snažnu želju da ispitaju gđicu Ashlev, ali morali su popustiti pred dr. Symondsom koji se tome žestoko usprotivio. Gđica Ashlev probudila se iz svog sna ili transa, a on joj je dao veliku dozu uspavljujućeg sredstva. I zabranio je da je uznemiruju sve do idućeg dana."

"Sve do idućeg jutra u sedam sati nitko nije ni pomislio na Elliota Haydona, a onda je Symonds odjednom pitao gdje je on. Objasnio sam što je Elliot učinio, a Symondsovo blijedo lice postalo je za nijansu blijede. 'Volio bih da nije. To je - to je neoprezno', rekao je."

"Mislite da mu se nešto moglo dogoditi?"

"Nadam se da nije. Mislim, oče, kako je bolje da vi i ja odemo pogledati."

"Znao sam da je u pravu, a meni je bila potrebna sva moja hrabrost kako bih se odvažio na to. Zajedno smo krenuli i opet ušli u taj zlokobni šumarak. Dva put smo ga zvali, ali nismo dobili odgovora. Za minutu ili dvije stigli smo do čistine koja je na ranojutarnjoj svjetlosti izgledala blijedo i sablasno. Symonds me uhvatio za ruku i nešto tiho promrmljao. Kad smo noćas bili ovdje, tu je potrbuške ležalo tijelo muškarca. Sada, u rano jutro, dočekao nas je isti prizor. Elliot Haydon ležao je točno na istom mjestu gdje je ležao njegov rođak."

"Moj Bože!' rekao je Symonds. 'i on je nastradao!'"

"Istovremeno smo potrčali prema njemu. Elliot Haydon bio je u nesvijesti, disao je isprekidano, ali ovog puta nije bilo sumnje u to što je izazvalo tragediju.

Dugi brončani bodež stršio je iz rane."

"Pogodio ga je u rame, ne u srce. To se zove sreća', komentirao je doktor.

'Kunem se, ne znam što da mislim. U svakom slučaju nije mrtav i moći će nam reći što se dogodilo.'"

"Ali to je bilo upravo ono što El iot Haydon nije mogao učiniti. Blago rečeno, njegova je priča bila oskudna. Uzalud je tražio bodež, i naposljetku je odustao od potrage i stao pored kuće idola. Onda je odjednom postao svjestan osjećaja kako ga netko promatra iz šumarka. Pokušao je otresti osjećaj, ali bezuspješno. Opisao je neobičan hladan vjetar koji je počeo puhati. Činilo se kao da ne dolazi između stabala, nego iz kuće idola. Okrenuo se i zavirio unutra. Ugledao je mali lik božice i činio mu se poput optičke iluzije. Lik je postajao sve veći i veći. Onda je odjednom na čelu osjetio nešto nalik udarcu koji ga je odbacio unatrag, a dok je padao, osjetio je oštru bol u lijevom ramenu."

"Ovog je puta bodež identificiran kao isti onaj koji je bio iskopan iz neolitskog groba, i kojeg je Richard Haydon nedavno kupio. Gdje ga je držao, u svom domu ili u kući idola, nitko nije znao."

"Policija je smatrala, i uvijek će smatrati, kako ga je gđica Ashlev namjerno ubola, ali uzevši u obzir naše iskaze kako joj nije bio bliže od dva i pol metra, nisu se mogli nadati da će uspješno podići optužnicu protiv nje. I tako je slučaj bio i ostao zagonetka."

Nastupila je tišina.

"Nema se što dodati", rekla je polako Joyce Lempriere, "To je tako stravično - i nevjerojatno. Zar vi nemate nikakvo objašnjenje, dr. Pender?"

Starac je kimnuo. "Da", rekao je. "Imam objašnjenje - to jest, neku vrstu objašnjenja. Prilično je neobično - ali još uvijek ostavlja neke stvari nerazjašnjenima."

"Bila sam na seansama", rekla je Joyce, "i možete reći što god želite, ali neobične se stvari mogu dogoditi. Pretpostavljam kako se to može objasniti nekim oblikom hipnotizma. Djevojka se uistinu pretvorila u božicu Astartu, i pretpostavljam kako ga je na neki način ubola.

Možda je bacila bodež koji je gđica Mannering vidjela u njenoj ruci."

"Ili je to možda bilo koplje", predložio je Raymond West. "Nakon svega, mjesečina nije baš bila jaka. Možda je u ruci imala neku vrstu koplja i ubola ga s udaljenosti, a ono što je uslijedilo, možemo pripisati masovnom hipnotizmu.

Naime, svi ste očekivali kako će ga natprirodne sile ubiti i to ste na taj način protumačili."

"Na predstavama sam vidio puno predivnih stvari koje se izvode s oružjem i noževima", rekao je Sir Henry. "Pretpostavljam kako je moguće da se netko sakrio u šumarku i odande s dovoljnom preciznošću bacio nož ili bodež - pri čemu, naravno, ne zaboravite da je profesionalac. Priznajem kako to zvuči prilično tanko, ali čini se kao jedina prihvatljiva teorija. Sjećate se kako je drugi muškarac imao osjećaj da ga iz šumarka netko promatra. Ne iznenađuje me što je gđica Mannering jedina rekla da je gđica Ashlev imala nož u ruci; a drugi to nisu potvrdili. Da imate moje iskustvo, znali biste kako se iskazi pet osoba o istom događaju toliko razlikuju da je to gotovo nevjerojatno."

Gospodin Petherick se nakašljao.

"Ali čini mi se kako smo u svim ovim teorijama previdjeli jednu važnu činjenicu", rekao je. "Što je bilo s oružjem? Gđica Ashlev se teško mogla riješiti koplja dok je stajala u središtu čistine; a ako je skriveni ubojica bacio bodež, onda bi bodež još uvijek bio u rani kad su čovjeka okrenuli na leđa. Vjerujem kako moramo odbaciti sve te naivne pretpostavke i koncentrirati se na gole činjenice."

"A kamo nas te gole činjenice vode?"

"Pa, čini se kako je jedna stvar jasna. Nitko nije bio blizu čovjeka kad je uboden, znači jedina osoba koja ga je mogla ubosti, je on sam. Ovo je u stvari samoubojstvo."

"Ali zašto bi se on, za ime Božje, želio ubiti?" pitao je s nevjericom Raymond West.

Odvjetnik se opet nakašljao. "Ah, to je opet pitanje teorije", rekao je.

"Teorije me trenutno ne zanimaju. Meni se čini, isključujući natprirodno u koje ni na trenutak nisam povjerovao, da je to jedino pravo objašnjenje stvari. Sam se ubo, a dok je padao, zamahnuo je rukama, iščupao bodež iz rane i bacio ga daleko među drveće. To je, mislim, iako pomalo nevjerojatno, moguće."

"Ne volim reći, sigurna sam", rekla je gđica Marple. "Sve me ovo zapanjilo. Ali neobične stvari se događaju. Na prošlogodišnjoj vrtnoj zabavi Lady Sharpley, čovjek koji je podešavao sunčani sat, sapleo se o jedan od brojeva - onesvijestio se - i nije došao sebi nekih pet minuta."

"Da, draga tetko", rekao je Raymond blago, "ali on nije bio uboden, zar ne?"

"Naravno da ne, dragi", rekla je gđica Marple. "O tome ti i govorim. Naravno, postoji samo jedan način na koji je siroti Sir Richard mogao biti uboden, ali želim znati zbog čega je prije toga posrnuo. Naravno, možda je to bio korijen drveta."

Gledao je djevojku, naravno, a po mjesečini čovjek se lako spotakne na razne stvari."

"Kažete kako postoji samo jedan način na koji je Sir Richard mogao biti uboden, gđice Marple", rekao je svećenik i s čuđenjem je pogledao.

"To je jako tužno i ne želim ni pomišljati na to. On je bio dešnjak, zar ne?"

Mislim, sigurno je bio kako bi se mogao ubosti u lijevo rame. Uvijek sam žalila jadnog Jacka Bavnesa tijekom rata. On se ustrijelio u nogu, sjećate se, nakon vrlo žestoke bitke. Rekao mi je to kad sam ga posjetila u bolnici, i jako se sramio.

Ne očekujem kako je taj siroti čovjek, Elliot Haydon, puno profitirao svojim opakim zločinom."

"Elliot Haydon", viknuo je Raymond. "Misliš da je on to učinio?"

"Ne vidim kako bi netko drugi to mogao učiniti", rekla je gđica Marple i uz blago iznenađenje otvorila oči. "Mislim, kao što je gospodin Petherick vrlo mudro rekao, čovjek sagleda činjenice i zanemari svu tu atmosferu poganske božice. On mu je prvi prišao i okrenuo ga na leđa, a da bi to učinio svima je, naravno, morao okrenuti leđa, a postoje bio odjeven poput razbojnika, sigurno je za pojasom imao nekakvo oružje. Sjećam se kako sam plesala s muškarcem maskiranim u razbojnika kad sam bila djevojka. Imao je pet vrsta noževa i bodeža, i ne mogu vam ni reći koliko je to za njegovu partnericu bilo neobično i neugodno."

Svi su se pogledi usmjerili prema dr. Penderu.

"Ja sam saznao istinu", rekao je, "pet godina nakon tragedije. Došla je u obliku pisma koje mi je Elliot Haydon poslao. U njemu je rekao kako je uvijek mislio da sam sumnjao u njega. Priznao je da je riječ bila o naglom porivu. On je također bio zaljubljen u Dianu Ashlev, međutim on je bio samo siromašni odvjetnik.

Uklanjanjem Richarda s puta naslijedio bi titulu i imanja. Pred sobom je vidio pregršt sjajnih mogućnosti. Izvukao je bodež iz pojasa, kleknuo pored rođaka i gotovo prije nego što je stigao razmisliti, ubo ga je, a bodež je opet vratio za pojas. Kasnije se, kako bi izbjegao sumnju, i sam ranio bodežom. Pisao mi je večer prije nego što je krenuo u ekspediciju na Južni pol u slučaju, kako je napisao, ako se nikad ne vrati. Mislim kako se nije ni namjeravao vratiti. Znam također, kao što je gđica Marple rekla, da zločinom nije nimalo

profitirao. 'Pet godina', napisao je, 'živio sam u paklu. Nadam se, iskreno, kako ću se za svoj zločin iskupiti časnom smrću.'

Nastupila je stanka.

"I umro je časno", rekao je Sir Henry. "Promijenili ste imena u svojoj priči, dr. Pender, ali mislim da znam tko je čovjek o kome ste pričali."

"Kao što sam rekao", nastavio je stari svećenik, "ne mislim kako objašnjenje obuhvaća sve činjenice. Još uvijek mislim da u tom šumarku postoje sile zla, sile koje su utjecale na djela Elliota Haydona. Čak i danas ne mogu pomisliti na Astartinu kuću idola, a da ne zadrhtim."

3. Zlatne poluge

"Ne znam je li priča koju ću vam ispričati poštena", rekao je Raymond West, "jer vam ne mogu dati njeno rješenje. Ipak, činjenice su tako zanimljive i neobične, pa vam ih želim predstaviti kao problem. A možda svi zajedno uspijemo doći do nekakvog logičnog zaključka."

"Ti su se događaji dogodili prije dvije godine kad sam za Duhove otišao u Cornwall na odmor kod Johna Newmana."

"Cornwall?" rekla je Joyce Lempriere oštro.

"Da. Zašto?"

"Ništa. Samo je čudno. Moja je priča također o mjestu u Cornwallu - malom ribarskom naselju po imenu Rathole. Nemoj mi reći da se radi o istoj priči?"

"Ne. Moje se selo zove Poplerran. Smješteno je na zapadnoj obali Cornwalla; vrlo divlje i krševito mjesto. Johna Newmana upoznao sam nekoliko tjedana prije, vrlo zanimljiv čovjek. Inteligentan, neovisan, romantičan sanjar. Kao rezultat ovog posljednjeg, unajmio je Pol House. Smatran je vrhunskim autoritetom za elizabethansko razdoblje. Na vrlo poman i živopisan način opisao mi je put španjolske armade. Bio je toliko ushićen da ste gotovo mogli pomisliti kako je bio očevidac. Ima li nešto u reinkarnaciji? Pitam se - uistinu se pitam."

"Ti si tako romantičan, Raymonde, dragi", rekla je gđica Marple i uputila mu blag pogled.

"Romantičan je posljednja stvar koja se može reći za mene", odvratio je Raymond West pomalo ljutito. "Ali taj tip Newman bio je pun romantike, i iz tog me razloga zanimao kao neobična preživjela relikvija iz prošlosti. Navodno se jedan brod iz armade, za koji se

znalo kako je nosio veliku količinu zlata iz španjolskih kolonija, nasukao u blizini obale Cornwalla na čuvenim i opasnim Zmijskim grebenima. Tijekom godina, ispričao mi je Newman, bilo je pokušaja da se pronađe brod i njegovo navodno blago.

Pretpostavljam kako takve priče nisu neuobičajene, iako je broj mitskih brodova s blagom, u odnosu na stvarnost, uvelike pretjeran. Osnovana je družina, ali je ubrzo bankrotirala. Newman je, ipak, uspio kupiti prava na istraživanje - ili kako god to želite zvati. Bio je uistinu ushićen time. Prema njegovim riječima, stvar je bila samo u najnovijoj istraživačkoj tehnologiji. Zlato je tamo, a on nije nimalo sumnjao kako ga može izvući."

"Dok sam ga slušao, sinulo mi je da se stvari često odvijaju na takav način.

Bogat čovjek poput Newmana uspijeva gotovo bez muke, no stvarna vrijednost pronađenog blaga preračunata u novac najvjerojatnije će mu vrlo malo značiti.

Moram reći kako je taj pothvat i mene zarazio. Vidio sam galije u blizini obale, u bijegu pred olujom, valovima i vjetrom šibane crne grebene. Sama riječ galija ima romantičan prizvuk. Fraza 'španjolsko zlato' uzbuđuje školarce - odrasle ljude, također. Štoviše, ja sam u to vrijeme pisao roman čiji se dio radnje zbivao u šesnaestom stoljeću, i uvidio sam mogućnost dobrog informiranja od mog domaćina."

"Orno sam krenuo u petak ujutro s Paddingtona, i veselio se putovanju. U kupeu nije bilo nikoga osim mene i još jednog čovjeka, koji je sjedio u kutu nasuprot mene. Bio je visok, vojničke pojave, i nisam se mogao riješiti dojma da sam ga negdje već vidio. Neko sam vrijeme uzaludno naprezao mozak; ali naposljetku sam se sjetio. Moj suputnik bio je inspektor Badgworth, sreo sam ga kad sam pisao niz članaka o slučaju Eversonova nestanka."

"Podsjetio sam ga na to, i uskoro smo bezbrižno ćaskali. Kad sam mu rekao da idem u Polperran, rekao je kako je to neobična slučajnost, jer je on također krenuo u to mjesto. Nisam želio biti

znatiželjan, pa sam pazio da ga ne pitam zbog čega ide tamo. Umjesto toga rekao sam mu svoj razlog, i spomenuo potonulu španjolsku galiju. Na moje iznenađenje, inspektor je već znao za nju. 'To bi trebao biti Jnan Fernandez rekao je. 'Vaš prijatelj neće biti prvi koji je izgubio novac pokušavajući izvući novac iz galije. To je romantično maštanje.'

""A cijela je priča najvjerojatnije mit', rekao sam. 'Ni jedan brod nije nikada potonuo tamo.'"

""Oh, brod je tamo definitivno potonuo', rekao je inspektor - 'zajedno s još mnogima. Iznenadili biste se da znate koliko se olupina nalazi na tom dijelu obale.

U stvari, to me i odvodi tamo. Prije šest mjeseci Otranto je tamo potonuo.'"

""Sjećam se da sam čitao o tome', rekao sam. 'Nitko nije smrtno stradao, ako se ne varam?'"

""Nitko nije smrtno stradao', rekao je inspektor; 'ali izgubljeno je nešto drugo. To nije općepoznata činjenica, ali Otranto je nosio zlato.'"

""Da?' rekao sam zainteresirano."

""Naravno, naši su ronionci sve pretražili, ali - zlato je nestalo, gospodine West.'"

""Nestalo!' rekao sam i zagledao se u njega. 'Kako je moglo nestati?'"

""To je pravo pitanje', rekao je inspektor. 'Greben je probio trup kod tovarnog prostora. Ronionci su lako ušli unutra, ali tovarni je prostor bio prazan.

Pitanje je, je li zlato ukradeno prije potonuća ili poslije? Je li uopće bilo u tovarnom prostoru?'"

""Čini se kao neobičan slučaj', rekao sam."

"To je vrlo neobičan slučaj, kad razmislite o obliku u kojem je bilo zlato. Nije to dijamantna ogrlica koju možete strpati u džep. Kad razmislite koliko je krupno i teško - pa, cijela se stvar čini apsolutno nemogućom. Možda je bilo nekakvih mučki i prije nego što je brod isplovio; ali ako nije, sigurno je izvađeno u posljednjih šest mjeseci - a ja trebam istražiti stvar."

"Newman me čekao na postaji. Ispričao se što nije došao autom koji je bio u Trurou na neophodnom servisu. Umjesto toga, dočekao me s kočijom koja je bila dio inventara farme."

"Sjeo sam pored njega, pa smo pažljivo i polagano krenuli uskim uličicama ribarskog naselja. Išli smo strmim brdom nagiba, po mojoj slobodnoj procjeni, barem deset stupnjeva, zatim neko vrijeme vijugavim puteljkom i uskoro se našli pred granitnim stupovima ispred ulaza Pol Housea."

"Mjesto je bilo očaravajuće; smješteno je visoko na liticama, s izvrsnim pogledom na more. Neki njegovi dijelovi bili su stari tristo, četiristo godina, moderni dio tek je izgrađen. Iza njega se protezalo sedam ili osam jutara obradive zemlje."

"'Dobrodošao u Pol House', rekao je Newman. 'I u Znamen zlatne galije.'

Pokazao je iznad ulaznih vrata gdje se nalazila savršena reprodukcija španjolske galije razapetih jedara."

"Moja prva večer tamo bila je vrlo zanimljiva i informativna. Moj mi je domaćin pokazao stare rukopise koji su se odnosili na Jucina Fernandeza. Pokazao mi je karte i položaje s iscrtanim isprekidanim linijama, izvadio planove ronilačke operacije, koji su mi, mogu to slobodno priznati, u potpunosti bili nejasni."

"Ispričao sam mu o razgovoru s inspektorom Badgworthom koji ga je jako zainteresirao."

"Na ovim obalama žive čudni ljudi', rekao je na to. 'Šverc i pljačka olupina su im u krvi. Kad brod potone u blizini njihovih obala, smatraju da imaju pravo na njega. Gledaju na to kao na pravednu pljačku. Ovdje živi tip s kojim te želim upoznati. On je zanimljiv živi antikvitet."

"Idući dan bio je vedar i sunčan. Otišli smo u Polperran gdje sam upoznao Newmanovog ronioca, čovjeka po imenu Higgins. Urezalo mi se u pamćenje njegovo kameno lice, ekstremna šutljivost; njegov doprinos razgovoru svodio se na povremeno izgovaranje jednosložnih riječi. Nakon njihovog razgovora o visoko tehnološkim stvarima, krenuli smo u gostionicu Tri sidra. Pinta piva ponešto je razvezala jezik vrijednog čovjeka."

"Gospodin detektiv iz Londona došao je ovamo', promrmljao je. 'Kažu kako je onaj brod što je potonuo prošlog studenog, nosio veliku gomilu zlata. Pa, nije prvi koji je potonuo, a neće biti ni posljednji."

"Čujte i počujte', rekao je gazda Tri sidra. 'Govoriš istinu, Bille Higginse."

"Pretpostavljam da je tako, gospodine Kelvin', rekao je Higgins."

"Znatiželjno sam pogledao gazdu. Bio je to zanimljiv čovjek, tamnopus, crn, nevjerojatno širokih ramena. Oči su mu bile zakrvavljene, i imao je neki neobično lukav način izbjegavanja nečijeg pogleda. Pretpostavio sam kako je to čovjek o kojem mi je Newman pričao, zanimljiv živi antikvitet."

"Na ovim obalama ne želimo znatiželjne strance', rekao je pomalo divljački."

"Policiju?' pitao je Newman uz osmijeh."

"Policiju - i ostale', rekao je Kelvin nedvosmisleno. 'Nemojte to zaboraviti, gospodine."

"Znaš, Newmane, meni je to zvučalo kao prijetnja', rekao sam dok smo se penjali uz brdo na povratku kući."

"Moj se prijatelj nasmijao."

"Glupost; ovdašnjim ljudima nisam učinio ništa nažao."

"Sumnjičavo sam zatresao glavom. Kelvin je zračio nekom vrstom zlobe i zaostalosti. Pretpostavljao sam da njegov um djeluje na neki nepoznat, tajanstven način."

"Mislim kako je tog trenutka počela moja nelagoda. Te prve noći spavao sam prilično dobro, ali iduće je moj san bio nemiran i isprekidan. Osvanula je nedjelja, tmurna i mrka, s oblačnim nebom i grmljavinom u daljini. Uvijek sam loš u skrivanju osjećaja, i Newman je osjetio promjenu u meni."

"Što je s tobom, Weste? Jutros si prilično živčan."

"Ne znam', priznao sam, 'ali imam neki zlokoban predosjećaj."

"Vrijeme."

"Da, možda."

"Nisam više ništa rekao. Poslijepodne smo s Newmanovim čamcem izašli na pučinu, ali kiša je počela lijevati kao iz kabla, pa smo bili sretni što smo se dokopali obale i odjenuli suhu odjeću."

"A te se večeri moja nelagoda još pojačala. Vani je bjesnila oluja. Oko deset sati navečer nevrijeme se smirilo. Newman je pogledao kroz prozor."

"Razvedrava se', rekao je. 'Ne bih se čudio ako za pola sata bude potpuno vedro. Ako se to dogodi, idem u šetnju."

"Zijevnuo sam. 'Meni se stravično spava', rekao sam. 'Sinoć baš nisam dobro spavao. Mislim da ću večeras ranije leći."

"Tako sam i učinio. Zaspao sam kao klada. Ipak, moj san nije bio ugodan. Još me uvijek mučio zlokoban predosjećaj. Imao sam užasne noćne more. Sanjao sam zastrašujuće bezdane i prostrane ponore između kojih sam lutao, znajući da pogrešan korak donosi smrt. Probudio sam se i pogledao na sat, osam ujutro.

Glava me užasno boljela, a strava mojih snova još me uvijek progonila."

"Bila je još uvijek toliko prisutna da sam, kad sam prišao prozoru i razmaknuo zavjese, ustuknuo od novopridošle jeze. Prva stvar koju sam ugledao, ili mislio da sam ugledao - čovjek koji je kopao grob."

"Za minutu ili dvije došao sam sebi; onda sam shvatio kako je kopač groba Newmanov vrtlar, a 'grob' je bio namijenjen trima novim ružama koje su ležale na tlu pored njega i čekale trenutak kad će biti posađene u zemlju."

"Vrtlar je podigao glavu, ugledao me i dodirnuo obod šešira."

"Dobro jutro, gospodine. Divno jutro, gospodine."

"Pretpostavljam da jest', rekao sam sumnjičavo, još uvijek nesposoban u cijelosti otresti noćnu depresiju."

"Ipak, kao što je vrtlar rekao, to je definitivno bilo prekrasno jutro. Sunce je sjalo, nebo je bilo plavo, sve je obećavalo predivno vrijeme tijekom cijelog dana.

Zviždeći sam sišao na doručak. Newman u kući nije imao poslugu koja je stanovala tamo. Dvije sredovječne sestre, koje su živjele na obližnjoj farmi, svaki su dan dolazile ispuniti njegova jednostavna potraživanja. Jedna od njih stavljala je lončić s kavom na stol kad sam ušao u blagovaonicu."

"Dobro jutro, Elizabeth', rekao sam. 'Gospodin Newman još nije sišao?'"

"Sigurno je izašao jako rano, gospodine', odgovorila je. 'Nije bio kod kuće kad smo došle.'"

"Moja se nelagoda vratila u tren oka. Prijašnja dva jutra Newman je pomalo kasno dolazio na doručak; to nije bilo neobično iako je inače ustajao vrlo rano.

Pod utjecajem nelagode odjurio sam do njegove sobe. Bila je prazna, i, štoviše, u njegovom krevetu se nije spavalo. Brzim pregledom sobe otkrio sam još dvije stvari. Ako je Newman otišao u šetnju, sigurno se uputio u svojoj večernjoj odjeći jer je nije bilo."

"Bio sam siguran kako se moj zlokobni predosjećaj obistinio. Newman je otišao, kao što je i rekao, u šetnju. Iz nekog se razloga nije vratio. Zašto? Doživio je nezgodu? Pao s litice? Smjesta se mora organizirati potraga."

"Za nekoliko sati skupio sam gomilu pomagača, i zajedno smo pretražili svako moguće mjesto na liticama i ispod njih. Ali Newmanu nije bilo ni traga."

"Na kraju, u očaju, potražio sam inspektora Badgwortha. Lice mu se smrklo."

"Čini mi se kao neka podla igra', rekao je. 'U ovim dijelovima ima beskrupuloznih ljudi. Jeste li vidjeli Kelvina, gazdu Tri sidra?'"

"Rekao sam kako ga nisam vidio."

"Jeste li znali da je prije četiri godine bio u buksi? Napad i nanošenje tjelesnih ozljeda."

"To me ne iznenađuje', rekao sam."

"Opće mišljenje u ovom mjestu je kako je vaš prijatelj previše zabadao nos u stvari koje ga se ne tiču. Samo se nadam da nije ozbiljnije ozlijeđen."

"Nastavili smo tražiti još revnije. Naši su napori urodili plodom tek kasno poslijepodne. Pronašli smo Newmana u dubokoj jami na rubu njegovog imanja.

Ruke i noge su mu bile čvrsto vezane konopom, u usta mu je bila nagurana krpa i pričvršćena kako ne bi mogao zapomagati."

"Bio je strahovito iscrpljen i u velikim bolovima; ali nakon male masaže bolnih zglobova i gležnjeva, velikog gutljaja iz čaturice s viskijem, uspio nam je ispričati što se dogodilo."

"Razvedrilo se i on je izašao u šetnju negdje oko jedanaest sati. Put ga je doveo do litica, do mjesta zvanog Švercerska draga, zahvaljujući velikom broju pećina u okolini. Tu je primijetio neke ljude kako vade nešto iz malog čamca, pa je prišao vidjeti što se događa. Što god stvar bila, činila se prilično teškom, i nosili su je u jednu od najudaljenijih pećina."

"Bez ikakve prave sumnje u neke mutne poslove, Newman se ipak zapitao o čemu se radi. Uspio im se prilično približiti, a da ga nisu primijetili. Odjednom se oglasio povik uzbune, i dva snažna muškarca bacila su se na njega i onesvijestila ga. Kad se osvijestio, shvatio je kako leži na nekakvom motociklu koji se, glasno i tresući se, kretao, koliko je mogao procijeniti, putem prema selu. Na njegovo veliko iznenađenje, vozilo je skrenulo prema ulazu u njegovu vlastitu kuću. Tamo su ga muškarci, nakon tihog razgovora među sobom, na smjenu vukli i bacili na kraju u jamu čija je dubina osiguravala kako ga neće pronaći u neko skorije vrijeme. Motocikl je onda odbrujao, i, Newman je pomislio, prošao kroz drugi ulaz negdje kilometar bliže selu. Nije mogao dati opis svojih napadača osim činjenice da su definitivno ribari, i, po naglasku, iz Cornwalla."

"Inspektor Badgworth bio je vrlo zainteresiran."

"Možete se kladiti da je to mjesto gdje je plijen bio skriven', povikao je. 'Na neki je način izvučeno s olupine i skriveno u nekoj napuštenoj pećini. Zna se kako smo pretražili sve pećine u Švercerskoj dragi, i da sada idemo dublje prema unutrašnjosti, a oni su očito premještali

plijen tijekom noći u pećinu koja je već pretražena i teško da će se ponovno pretraživati. Na nesreću, imali su barem osamnaest sati da se riješe plijena. Ako su gospodina Newmana uhvatili noćas, sumnjam kako ćemo sada tamo nešto pronaći."

"Inspektor se požurio organizirati potragu. Pronašao je nepobitan dokaz da je plijen bio skriven kako je i pretpostavio, ali zlato je opet bilo premješteno, a nije bilo nikakvog traga koji bi doveo do novog skrovišta."

"Ipak, postojao je jedan trag, i sam inspektor mi ga je idućeg jutra pokazao."

"'Taj se put ne koristi mnogo za promet motornih vozila', rekao je, 'i na nekoliko smo mjesta dobili vrlo jasne otiske guma. Jednoj gumi nedostaje malen trokutasti dio što predstavlja jedinstven trag. Tragove smo pronašli ovdje na ulazu na imanje te na mjestu na kojem je vozilo izašlo; nema sumnje da je riječ o istom onom vozilu za kojim tragamo. Ali, zašto su otišli na dalji ulaz? Čini mi se potpuno jasnim kako je motocikl došao iz sela. A sada, nema puno ljudi u selu koji posjeduju motocikl - ne više od dvije, tri osobe. Kelvin, gazda Tri sidra ima jednog.'"

"'Što je Kelvin po zanimanju?' pitao je Newman."

"'Zanimljivo što me to pitate, gospodine Newman. U svojim mlađim danima Kelvin je bio profesionalni ronilac.'"

"Newman i ja smo se pogledali. Činilo se kako se slagalica spaja, dio po dio."

"'Niste prepoznali Kelvina kao jednog od ljudi na plaži?' pitao je inspektor."

"Newman je zatresao glavom."

"'Bojim se kako ne mogu reći nešto takvo', rekao je sa žaljenjem. 'Uistinu nisam imao vremena nešto vidjeti.'"

"Inspektor mi je ljubazno dopustio da ga otpratim do Tri sidra. Garaža je bila u pokrajnjoj uličici. Velika vrata bila su zatvorena, ali ušli smo u mali prolaz sa stražnje strane i pronašli vrata koja su vodila u garažu. Bila su otvorena. Vrlo kratak pregled guma zadovoljio je inspektora. 'Imamo ga, Boga mi!' uskliknuo je.

'Ovdje je znak, na stražnjoj gumi. A sada, gospodine Kelvin, mislim kako nećete biti dovoljno pametni i izvući se iz ovoga.'

Raymond West je napravio pauzu.

"I?" rekla je Joyce. "Za sada ne vidim ništa što bi moglo predstavljati problem - osim ako nikad nisu pronašli zlato."

"Nikad nisu pronašli zlato", rekao je Raymond. "A također nikad nisu optužili Kelvina. Pretpostavljam kako je bio pametniji od njih, ali ne mogu dokučiti kako je to izveo. Smjesta je uhićen - na temelju traga gume. Ali došlo je do nevjerojatnog preokreta. Točno nasuprot velikih vrata garaže nalazi se kuća koju je preko ljeta iznajmila umjetnica."

"Oh, te umjetnice!" rekla je Joyce i nasmijala se.

"Kao što kažeš, 'Oh, te umjetnice!' Ova je bila bolesna nekoliko tjedana i dvije medicinske sestre brinule su se o njoj. Sestra koja je bila u noćnoj smjeni privukla je naslonjač prozoru i podigla rolete. Izjavila je kako motocikl nije mogao napustiti garažu, a da ga ona ne vidi, i zaklela se kako te noći nije napuštao garažu."

"Mislim kako to nije velik problem", rekla je Joyce. "Sestra je zaspala, naravno. Uvijek zaspu."

"To se - eh - znalo dogoditi", rekao je gospodin Petherick razborito; "ali čini mi se kako prihvaćamo činjenice bez dovoljno istraživanja. Prije nego što prihvatimo svjedočenje medicinske sestre, trebali bismo vrlo pomno provjeriti njen kredibilitet. Alibi koji dolazi iz tako sumnjive blizine, pobuđuje sumnju."

"Tu je također umjetničko svjedočenje", rekao je Raymond. "Izjavila je kako je bila u bolovima i budna većinu noći, te da bi definitivno čula motocikl, jer proizvodi neuobičajen zvuk, a noć je nakon oluje bila vrlo tiha."

"Hm", rekao je svećenik, "to je definitivno dodatna činjenica. Je li sam Kelvin dao alibi?"

"Izjavio je kako je bio kod kuće i u krevetu od jedanaest sati nadalje, ali nije imao svjedoke koji bi to potvrdili."

"Sestra je zaspala", rekla je Joyce, "pacijentica također. Bolesni ljudi uvijek misle kako cijelu noć nisu ni oka sklopili."

Raymond West je upitno pogledao dr. Pendera.

"Znate, žao mi je tog čovjeka Kelvina. To mi se čini kao slučaj 'Jednom kriminalac, uvijek kriminalac'. Kelvin je bio u zatvoru. Osim traga gume, koji se čini prilično nevjerojatnim da bio bio slučajnost, protiv njega nema ničega osim mrlje u dosjeu."

"Vi, Sir Henry?"

Sir Henry je zatresao glavom.

"Pa, znate", rekao je i nasmiješio se, "ja znam nešto o ovom slučaju. Očito je kako ne smijem govoriti."

"Pa, hajde, tetko Jane; imaš li ti što za dodati?"

"Trenutak dušo", rekla je gđica Marple. "Bojim se kako sam krivo brojila. Dva lijevo, tri desno, prebaci jedan, dva lijevo - da, tako je. Što si rekao, dušo?"

"Što ti misliš?"

"Moje ti se mišljenje ne bi dopalo, dušo. Mlađim ljudima se nikad ne dopada, koliko sam primijetila. Bolje je ništa ne reći."

"Gluposti, tetko Jane; reci."

"Pa, dragi Raymonde", rekla je gđica Marple, spustila pletivo i pogledala nećaka. "Mislím da bi trebao biti puno pažljiviji u izboru prijatelja. Tako si lakovjeran, dušo, tako si naivan. Sve te priče o španjolskoj galiji! Da si stariji i da imaš više životnog iskustva, smjesta bi postao oprezniji. Čovjek kojeg si poznao samo nekoliko tjedana!"

Sir Henry se odjednom grohotom nasmijao i pljesnuo po koljenu.

"Ovaj te put sredila, Raymonde", rekao je. "Gđice Marple, vi ste divni. Tvoj prijatelj Newman, momak, ima drugo ime - u stvari nekoliko imena. Trenutno nije u Cornwallu nego u Devonshireu - Dartmooru, da budem točniji - kažnjenik u zatvoru Princetown. Nismo ga uhitili zbog ukradenog zlata, nego zbog provale u sef jedne od londonskih banaka. Onda smo pogledali njegov dosje i pronašli dobar dio zlata zakopanog u vrtu Pol Housea.

Bila je to prilično lukava ideja. Duž cijele te obale kruže priče o potopljenim galijama punima zlata. To je objasnilo ronioca, a kasnije će objasniti i zlato. Ali bio mu je potreban žrtveni jarac, a Kelvin je bio idealan za tu svrhu. Newman je dobro glumio u svojoj maloj komediji, a naš prijatelj Raymond, slavni pisac, bio je savršeni svjedok."

"Ali tragovi guma?" pobunila se Joyce.

"Oh, to sam odmah shvatila, dušo, iako ne znam ništa o motociklima", rekla je gđica Marple. "Ljudi promijene kotač, znaš - često sam vidjela kako to čine - i, naravno, mogli su skinuti kotač s Kelvinovog motocikla, iznijeti ga kroz mala vrata na uličicu i staviti na motocikl gospodina Newmana, proći kroz jedan ulaz do plaže, natovariti ga zlatom, vratiti kroz drugi ulaz. Zatim su sigurno vratili kotač na motocikl gospodina Kelvina dok je, pretpostavljam, netko vezao gospodina Newmana u jami. Vrlo neudobno za njega, i vjerojatno je pronađen kasnije nego sto je očekivao. Pretpostavljam kako se za taj dio posla pobrinuo čovjek koji se nazivao vrtlarom."

"Zašto kažeš 'nazivao vrtlarom', tetko Jane?" pitao je Raymond znatiželjno.

"Pa, nije mogao biti pravi vrtlar, zar ne?" rekla je gđica Marple.
"Vrtlari ne rade na ponedjeljak za Duhove. To svatko zna."

Nasmiješila se i složila pletivo.

"U stvari, upravo me ta mala činjenica navela na pravi trag", rekla je.

Pogledala je Raymonda.

"Kad budeš imao kuću, dušo, i vlastiti vrt, znat ćeš te sitnice."

4. Okrvavljeni pločnik

"Neobično", rekla je Joyce Lempriere, "ali jedva da vam želim ispričati svoju priču. Dogodila se prije puno vremena - prije pet godina da budem točna - ali me na neki način sve od tada proganjala. Nasmiješena, blistava površina- i skrivena odvratnost u podlozi. A neobično je što je skica koju sam u to vrijeme naslikala, odisala tom istom atmosferom. Kad je prvi put pogledate, to je samo gruba skica strme ulice u Cornwall u obasjana suncem. Ali ako je gledate dovoljno dugo, pojavi se nešto zlokobno. Nikad je nisam prodavala, ali je nikad ni ne gledam. Živi u kutu studija, s licem okrenutim prema zidu."

"Mjesto se zove Rathole. To je čudno malo ribarsko naselje u Cornwallu, vrlo pitoreskno - možda i prepitoreskno. Njime vlada previše one atmosfere stare cornwal ske čajane. Ima trgovine s djevojkama u kutama koje na pergamentu izrađuju reklame. Lijepo je i čudno, u isto vrijeme."

"To mi je jako poznato", rekao je mrko Raymond West.

"Pretpostavljam, prokletstvo izletnika. Bez obzira koliko uske bile njihove uličice, nijedno pitoreskno selo nije sigurno."

Joyce je kimnula.

"U Rathole vode uske uličice, vrlo strme, poput grebena. Pa, da nastavim s pričom. Došla sam u Cornwall na dva tjedna kako bih izradila skice. U Ratholeu postoji stara gostionica, Polhanvith Arms. To je navodno jedina kuća koja je ostala čitava nakon španjolskog granatiranja tisuću petsto i neke."

"Ne granatiranja", rekao je Raymond West i namrštio se. "Pokušaj biti povijesno precizna, Joyce."

"Pa, u svakom slučaju iskricali su topove negdje duž obale, pucali iz njih, a kuće su se rušile. To ionako nije bitno. Gostionica je bila

prelijepo starinsko mjesto s trijemom na četiri stupa. Imala sam dobar pogled i upravo sam se smjestila kako bih počela raditi kad se na vrhu brda pojavio automobil i polagano počeo spuštati.

Naravno, zaustavio se ispred gostionice - točno na mjestu gdje mi je najmanje odgovaralo. Ljudi su izašli - muškarac i žena - nisam ih baš pomno promotrila. Ona je imala nekakvu svijetloljubičastu lanenu haljinu i šešir iste boje."

"Muškarac je brzo izašao i, na moju veliku sreću, odvezao automobil do mola i ostavio ga tamo. Prošao je pored mene i ušao u gostionicu. Upravo u tom trenutku još se jedan automobil pojavio na vrhu brda; iz njega je izašla žena odjevena u najkričaviju grimiznu haljinu koji sam ikad vidjela, s purpurnim naramenicama, mislim. Nosila je jedan od onih velikih slamnatih šešira - kubanskih, zar ne? - vrlo jarke grimizne boje."

"Ova se žena nije zaustavila ispred gostionice, nego je nastavila prema molu i parkirala se pored drugog automobila. Onda je izašla, a muškarac je zapanjeno uskliknuo kad ju je ugledao. 'Carol', povikao je, 'u ime svega što je prekrasno.

Zamisli, sreli smo se u ovom zabačenom mjestu. Nisam te vidio godinama. Bog, ovdje sam s Margerv - mojom suprugom, znaš. Moraš je upoznati."

"Jedno pored drugog krenuli su ulicom prema gostionici, a zatim sam ugledala drugu ženu koja je krenula prema njima. Letimično sam pogledala ženu po imenu Carol dok je prolazila pored mene. Ali taman dovoljno kako bih vidjela bijeli puder na obrazima, jarko grimizne usne i zapitala se - jednostavno sam se zapitala - hoće li Margerv biti drago što će je upoznati. Margerv također nisam vidjela iz blizine, ali iz daljine je izgledala neugledno, uštogljeno i ukočeno."

"Pa, naravno, to nisu bila moja posla, ali ponekad ugledate neke male čudne tračke života, i ne možete si pomoći i ne razmišljati o njima. S mjesta gdje su stajali do mene su dolazili pojedini dijelovi njihova razgovora. Pričali su o plivanju.

Suprug, čije je ime bilo Denis, želio je unajmiti čamac i otići malo veslati uz obalu. Rekao je kako se nekih kilometar i pol odavde nalazi čuvena špilja koju se isplati vidjeti. Carol je također željela vidjeti špilju, ali je predložila šetnju liticama i razgledavanje špilje s kopna. Rekla je kako mrzi čamce. Naposljetku su odlučili tako. Carol će pješaćiti liticama i sastati se s njima kod špilje, a Denis i Margerv će unajmiti čamac i odveslati do špilje."

"Kad sam ih čula kako pričaju o plivanju i sama sam pomislila na isto. Jutro je bilo vruće, a rad mi nije osobito išao. Mislila sam također kako će poslijepodnevno sunce dati puno privlačniji efekt. Spakirala sam stvari i otišla na malu plažu za koju sam znala - bila je na suprotnoj strani od pećine, i mogu se pohvaliti kako sam je ja otkrila. Dobro sam se isplivala, ručala konzervirani jezik i dvije rajčice, i poslijepodne se vratila puna samopouzdanja i entuzijazma za nastavkom skiciranja."

"Činilo se kako cijeli Rathole spava. Bila sam u pravu za poslijepodnevno sunce, sjene su puno više govorile. Gostionica Polhanvith Arms bila je središte moje skice. Zraka sunca pala je na pločnik ispred nje i stvorila vrlo neobičan efekt.

Pretpostavila sam kako se društvo s plivanja vratilo, jer su dva kupaća kostima, grimizni i tamnoplavi, visjeli na balkonu i sušili se na suncu."

"Pokvarila sam jedan kut skice, i na nekoliko trenutaka sam se sagnula kako bih to ispravila. Kad sam opet podigla pogled, lik je stajao naslonjen na jedan od stupova gostionice. Izgledalo je kao da se stvorio ovdje čarolijom. Bio je odjeven u pomorsku odjeću i bio je, pretpostavljam, ribar. Ali, imao je dugu crnu bradu, i da sam tražila model za opakog španjolskog kapetana, ne bih mogla zamisliti nikoga boljeg. Hitro sam se primila posla kako ne bi otišao, iako se po njegovu držanju moglo naslutiti kako je spreman ostati ovako čitavu vječnost."

"Ipak se pomaknuo, ali na sreću ne prije nego što sam dobila ono što sam tražila. Prišao mi je i počeo pričati. Oh, kako je taj čovjek

pričao."

"'Rathole', rekao je, 'je vrlo zanimljivo mjesto.'"

"To sam već znala, i iako sam to potvrdila, nije me spasilo. Dobila sam cijelu povijest granatiranja - mislim uništenja - sela, kako je vlasnik Polhanvith Armsa bio posljednji poginuli. O tome kako ga je mačem na pragu gostionice probo španjolski kapetan, kako je njegova krv prskala po pločniku, i kako nitko stotinu godina nije mogao oprati mrlju."

"Sve je to savršeno odgovaralo pospanom poslijepodnevnom ugođaju. Čovjekov je glas djelovao vrlo blago, a ipak se u njemu, istovremeno, moglo čuti nešto zastrašujuće. Ponašao se vrlo učtivo, no ja sam svejedno osjetila okrutnost.

Objasnio mi je Inkviziciju i strahote koje su Španjolci počinili."

"Čitavo vrijeme dok mi je pričao, ja sam slikala, i odjednom sam shvatila kako sam od uzbuđenja njegove priče naslikala nešto čega tamo nije bilo. Na tom bijelom dijelu pločnika ispred ulaza u Polhanvith Arms naslikala sam krvave mrlje.

Činilo se zapanjujućim kako se um može poigravati s rukom, ali kad sam opet pogledala prema gostionici, ponovno sam se šokirala. Moja je ruka naslikala ono što su moje oči vidjele - mrlje krvi na bijelom pločniku."

"Zurila sam minutu, dvije. Onda sam zatvorila oči i sama sebi rekla: 'Ne budi luda, tamo uistinu nema ničega', onda sam ih opet otvorila, ali krvave mrlje još su uvijek bile tamo."

"Naglo me zahvatila mučnina. Prekinula sam ribarev monolog."

"'Recite mi', rekla sam, 'moj vid nije baš dobar. Jesu li ono tamo na pločniku mrlje krvi?'"

"Uputio mi je blag i uljudan pogled."

"Ovih dana nema krvavih mrlja, gospođo. Pričam vam o događajima od prije pet stotina godina."

"Da', rekla sam, 'ali sada - na pločniku' - riječi su mi zastale u grlu. Znala sam - znala sam kako neće vidjeti ono što sam ja vidjela. Ustala sam i drhtavim rukama pospremila stvari. Tada je iz gostionice izašao mladić koji je jutros došao automobilom. Zbunjeno je gledao niz ulicu. Na balkonu iznad nas pojavila se njegova supruga i pokupila kupaće kostime. Krenuo je prema vozilu, ali je naglo skrenuo i prišao ribaru."

"Recite mi, čovječe', rekao je. 'Znate li je li se gospođa koja je došla onim drugim automobilom vratila?'"

"Gospođa u haljini s cvjetovima? Ne, gospodine, nisam je vidio. Jutros je preko grebena krenula prema špilji."

"Znam, znam. Zajedno smo plivali, a onda je ona pješice krenula natrag, i od tada je nisam vidio. Nemoguće je da joj toliko treba. Okolni grebeni nisu opasni, žarne?'"

"Ovisi kojim putem idete, gospodine. Najbolje je povesti nekoga tko poznaje mjesto."

"Vrlo je jasno mislio na sebe i počeo je elaborirati o temi, ali mladić ga je hitro prekinuo i potrčao prema gostionici dozivajući suprugu na balkonu."

"Margerv, Carol se još nije vratila. Čudno, zar ne?'"

"Nisam čula Margervn odgovor, ali njen suprug je nastavio. "Pa, više ne možemo čekati. Moramo krenuti prema Penritharu. Jesi li spremna? Upalit ću automobil."

"Učinio je kako je rekao, i ubrzo su se njih dvoje odvezli. U međuvremenu sam se ja pokušavala uvjeriti koliko je moja mašta bila bujna. Kad je automobil otišao, uputila sam se do gostionice i pažljivo pogledala pločnik. Naravno, nije bilo krvavih mrlja. Ne, sve je

bilo rezultat moje izopačene mašte. Ipak, na neki je način to stvar činilo još stravičnijom. Dok sam stajala tamo, čula sam ribarov glas."

"Čudno me gledao. 'Mislili ste kako ste ovdje vidjeli krv, ha, gospođo?'"

"Kimnula sam."

"To je jako neobično, to je jako neobično. Postoji legenda, gospođo. Ako itko vidi te krvave mrlje -"

"Zastao je."

"Da?" rekla sam.

"Nastavio je svojim blagim glasom conwvallskog naglaska, ali nevjerojatno glatkog i čistog izgovora, bez tipičnih cornwallskih fraza."

"Priča se, gospođo, da ako itko vidi te krvave mrlje, za dvadeset četiri sata netko će umrijeti."

"Jezivo! Jeza mi je projurila cijelim tijelom."

"Uporno je nastavio. 'U crkvi postoji vrlo zanimljiv natpis, gospođo, o smrti -'"

"Ne hvala', rekla sam odlučno, hitro se okrenula i počela hodati uličicom prema kolibi koju sam unajmila. Kad sam stigla tamo, ugledala sam ženu po imenu Carol kako dolazi putem preko grebena. Žurila je. Na sivom kamenju sličila je nekakvom otrovnom grimiznom cvijetu. Šešir joj je bio boje krvi .."

"Zadrhtala sam. Pomisao o krvi me uistinu u potpunosti obuzela."

"Kasnije sam čula brujanje njenog automobila. Pitala sam se ide li ona također u Penrithar; ali skrenula je lijevo, u suprotnom pravcu. Gledala sam kako se automobil uspinje na brdo i nestaje, i počela disati s olakšanjem. Rathole je opet postao miran i uspavan."

"Ako je to sve", rekao je Raymond West kad je Joyce zastala, "odmah ću dati svoj sud. Probava, mrlje pred očima nakon obroka."

"To nije sve", rekla je Joyce. "Moraš čuti nastavak. Pročitala sam ga u novinama dva dana kasnije pod naslovom 'Nesreća na plivanju'. Članak je govorio kako se gospođa Dacre, supruga kapetana Denisa Dacre utopila kod Landeer Covea, nešto dalje niz obalu. Ona i njen suprug u to su vrijeme odsjeli u tamošnjem hotelu i rekli kako će otići plivati, ali zapuhao je hladan vjetar.

Kapetan Dacre izjavio je kako je bilo prehladno, pa su on i ostali muškarci iz hotela otišli na obližnje golf igralište. Ipak, gospođa Dacre je rekla kako njoj odgovara vrijeme i sama je otišla do drage. Kad se nije vratila, njen se suprug zabrinuo i s prijateljima otišao do plaže. Pronašli su njenu odjeću pored kamena, ali ni traga nesretnoj ženi. Njeno je tijelo pronađeno tek tjedan dana kasnije kad je izbačeno na obalu nekoliko kilometara niže. Na glavi je imala veliku modricu koja je nastupila prije smrti; teorija je bila kako je naglavačke skočila u more i glavom udarila u kamen. Koliko sam mogla procijeniti, njena je smrt nastupila točno dvadeset četiri sata nakon što sam vidjela krvave mrlje."

"Protestiram", rekao je Sir Henry. "Ovo nije problem - ovo je priča o duhovima. Gđica Lempriere je očito medij."

Gospodin Petherick se po običaju nakašljao.

"Jedna je stvar neobična -" rekao je, "taj udarac u glavu. Mislim kako ne smijemo zanemariti mogućnost mutnih poslova. Ali jasno je kako nemamo dosta podataka za daljnju analizu. Halucinacija gđice Lempriere, ili vizija, definitivno je zanimljiva, ali nije mi jasno što njome želi naglasiti."

"Probava i slučajnost", rekao je Raymond, "i u svakom slučaju ne možete biti sigurni kako su to bili isti ljudi. Uostalom, prokletstvo, ili što već bilo, vrijedilo bi samo za stalne stanovnike Ratholea."

Joyce se okrenula prema dr. Penderu koji je uz osmijeh zatresao glavom.

"To je vrlo zanimljiva priča", rekao je, "ali bojim se kako se slažem sa Sir Henryjem i gospodinom Petherickom kako ima vrlo malo podataka za analizu."

Joyce je znatiželjno pogledala gđicu Marple koja joj se nasmiješila.

"Ja također mislim kako nisi baš bila fer, Joyce, dušo", rekla je. "Naravno, sa mnom je drukčije. Mislim, nas dvije, pošto smo žene obraćamo pažnju na odjeću.

Mislim kako nije fer postaviti takav problem pred muškarca. To je sigurno zahtijevalo puno hitrog preodijevanja. Neopisivo opaka žena! A muškarac je bio još opakiji."

Joyce je zurila u nju.

"Tetko Jane", rekla je. "Mislim, gđice Marple, vjerujem - uistinu vjerujem kako vi znate istinu."

"Pa, dušo", rekla je gđica Marple, "meni je bilo puno lakše nego tebi jer sam tiho sjedila ovdje - a ti si i umjetnica, podložna atmosferi, zar ne? Kad čovjek sjedi ovdje s pletivom, vidi samo činjenice. Krv je kapala na pločnik s kupaćeg kostima, a pošto je bio crven, naravno, sami kriminalci nisu primijetili da je okrvavljen. Sirota djevojka, sirota mlada djevojka!"

"Ispričavam se, gđice Marple", rekao je Sir Henry, "ali znate li da sam ja još uvijek u potpunom mraku. Vi i gđica Lempriere očito znate o čemu pričate, ali mi muški smo još uvijek u totalnom mraku."

"Sad ću vam ispričati kraj priče", rekla je Joyce. "Dogodio se godinu dana kasnije. Bila sam u malom odmaralištu na obali, skicirala sam, kad me odjednom obuzeo onaj čudan osjećaj nečega što se već dogodilo. Na pločniku ispred mene nalazilo se dvoje ljudi, muškarac i žena, pozdravljali su se s trećom osobom, ženom odjevenom u

grimiznu haljinu s purpurnim naramenicama. 'Carol, to je prekrasno! Drago mi je što se srećemo nakon svih tih godina. Ne poznaješ moju suprugu? Joan, ovo je moja stara prijateljica, gđica Harding.'

"Odmah sam prepoznala muškarca. Bio je to isti Denis kojeg sam vidjela u Ratholeu. Supruga je bila druga - to jest bila je Joan umjesto Margerv, ali bila je isti tip, mlada, prilično uštogljena i jako neugledna. Na trenutak sam pomislila kako sam poludjela. Počeli su razgovarati o odlasku na plivanje.

Reći ću vam što sam učinila. Smjesta sam otišla do policijske postaje.

Pretpostavljala sam kako će najvjerojatnije misliti da sam luda, ali nisam marila.

Ali pokazalo se kako je sve u redu. Tamo je bio čovjek iz Scotland Yarda i došao je baš zbog te stvari. Čini se - oh, zastrašujuće je i pričati o tome - kako je policija sumnjala u Denisa Dacrea.

To nije bilo njegovo pravo ime - svaki je put uzimao drugo ime. Upoznao bi djevojke, najčešće tihe, dobroćudne djevojke bez puno rodbine ili prijatelja, oženio se njima, osigurao im živote na velike iznose i onda - oh, to je stravično!

Žena po imenu Carol je njegova prava supruga, i uvijek su imali isti plan. U stvari, tako su ga i uhvatili. Osiguravajuće tvrtke su postale sumnjičave. On bi došao u neko mirno mjesto na moru sa svojom novom suprugom, onda bi se pojavila druga žena i svi bi zajedno otišli plivati.

Onda bi ubili suprugu, Carol bi odjenula njenu odjeću i vratila se s njim u čamcu. Onda bi napustili mjesto, nakon što su se raspitali za navodno nestalu Carol, a kad bi izašli iz mjesta, Carol bi se hitro preodjenula u svoju kričavu odjeću, našminkala, vratila natrag i odvezla svojim automobilom. Saznali bi u kojem se smjeru kreće struja i navodna bi se smrt odigrala dalje na obali u tom smjeru. Carol bi glumila suprugu, otišla bi na neku osamljenu plažu, pored

kamena ostavila supruginu odjeću i otišla u svojoj kričavoj haljini s cvjetićima i mirno čekala kad će joj se suprug pridružiti."

"Pretpostavljam kako je nešto krvi poprskalo Carolin kupaći kostim kad su ubili jednu Marjorie, a postoje bio crven, nisu ni primijetili, kao što je gđica Marple rekla. Ali kad su ga objesili na balkon, s njega je kapalo. Fuj!" zadrhtala je. "To mi je još uvijek pred očima."

"Naravno", rekao je Sir Henry. "Sada se dobro sjećam. Čovjekovo pravo ime je Daviš. U potpunosti sam zaboravio kako je jedno od njegovih lažnih imena bilo Dacre. Bili su izuzetno lukav par. Uvijek me čudilo kako nitko nije primijetio promjenu identiteta. Pretpostavljam, kako je gđica Marple rekla, odjeću je puno lakše identificirati nego lica; ali bio je to vrlo lukav plan, jer iako smo sumnjali na Davisa, nismo ga lako mogli optužiti jer je uvijek imao nepobitan alibi."

"Tetko Jane", rekao je Raymond i zbunjeno je pogledao, "kako ti to uspijeva?"

Živjela si tako mirnim životom, a čini se kako te ništa ne može iznenaditi."

"Na ovom svijetu uvijek ima puno sličnih stvari", rekla je gđica Marple.

"Gospođa Green je sahranila petoro djece, znaš - a svakoje bilo osigurano. Pa, naravno, čovjek postane sumnjičav."

Zatresla je glavom.

"Na selu ima puno zla. Nadam se kako vi mladi ljudi nikad nećete shvatiti koliko je svijet zao."

5. Motiv - prigoda

Gospodin Petherick nakašljao se glasnije nego inače.

"Bojim se kako će vam se moj problem činiti puno neatraktivniji", rekao je tiho, "nakon senzacionalnih priča koje smo čuli. U mom nema krvi, ali predstavlja zanimljiv i vrlo uzbudljiv mali problem, a na sreću ja sam u poziciji da znam pravi odgovor na njega."

"Nema puno veze s pravnom strukom, zar ne?" pitala je Joyce Lempriere.

"Mislim zakoni i puno Barnabvja protiv Skinnera iz 1881. i slično."

Gospodin Petherick blago ju je pogledao preko naočala.

"Ne, ne, draga moja djevojko. Toga se ne morate bojati. Priča koju ću vam ispričati savršeno je jasna i jednostavna tako da je bilo koji laik može pratiti."

"Znači nema pravnih zavrzlama", rekla je gđica Marple i uprla pletaćom iglom u njega.

"Definitivno nema", rekao je gospodin Petherick.

"Ah, nisam baš sigurna, ali čujmo priču."

"Radi se o jednom mom bivšem klijentu. Nazvat ću ga gospodin Clode - Simon Clode. Bio je prilično bogat čovjek, i živio u velikoj kući u blizini. Jedan mu je sin poginuo u ratu, za sobom je ostavio jedno dijete, djevojčicu. Njena je majka umrla tijekom poroda, a nakon očeve smrti došla je živjeti kod djeda koji ju je istog trena strastveno zavolio. Mala je Chris s djedom mogla raditi što je god poželjela. Nikad nisam vidio čovjeka više privrženog djetetu, i ne mogu vam opisati svoju bol i očaj kad je dijete u jedanaestoj godini oboljelo od upale pluća i umrlo."

"Shrvanog Simona Clodea nije se moglo utješiti. Brat mu je nedavno umro i Simon Clode je velikodušno ponudio dom bratovoj djeci - dvjema djevojkama, Grace i Mary, i dječaku, Georgeu. Ali iako nježan i velikodušan prema nećakama i nećaku, starac im nikad nije pružio ljubav kakvu je pružao unuci.

Našao je posao Georgeu Clodeu u obližnjoj banci, Grace se udala za bistrog mladog kemičara po imenu Philip Garrod. Mary, koja je bila povučena, skromna djevojka, živjela je u kući i brinula se za ujaka. Voljela ga je, pretpostavljam, na svoj tihi, diskretni način.

I sve je naizgled funkcioniralo savršeno. Mogu reći kako je nakon smrti male Christobel, Simon Clode došao kod mene i tražio sastavljanje nove oporuke. Ovom oporukom njegova imovina, vrlo pozamašna, podijeljena je na jednake dijelove između dvije nećake i nećaka, svakome trećina."

"Vrijeme je prolazilo. Jednog sam dana slučajno sreo Georgea Clodea i pitao za ujaka koga nisam već neko vrijeme vidio. Na moje iznenađenje Georgeovo se lice smrklo. 'Volio bih kad biste malo urazumili ujaka Simona', rekao je ljutito.

Njegovo pošteno, ali ne baš pametno lice bilo je zbunjeno i zabrinuto. 'Ta stvar s duhovima sve je gora i gora.'"

"Kakva stvar s duhovima? Pitao sam prilično iznenađen."

"Onda mi je George ispričao cijelu priču. Kako se gospodin Clode postupno zainteresirao za duhove, i kako je na vrhuncu interesa upoznao američkog medija, gospođu Eurvdice Spragg. Ta žena, koju je George bez oklijevanja proglasio varalicom i šarlatankom, stekla je ogroman utjecaj na Simona Clodea. Praktički je stalno bila u kući, održala je brojne seanse tijekom kojih se Christobelin duh ukazao ucviljenom djedu."

"Sada i ovdje mogu napomenuti kako ne pripadam onima koji na spiritualizam gledaju s podsmjehom i prezirom. Ja, kao što sam vam rekao, vjerujem u dokaze.

I mislim da kad promatramo nepristrano i odvagnemo dokaze u korist spiritualizma, ostaje puno toga što se ne može smatrati prijevarom ili samo nehajno odbaciti. Zbog toga, kažem vam, nisam ni za njega ni protiv njega. Postoji jedna izjava koju čovjek ne može osporiti."

"S druge strane spiritualizam vrlo lako može biti prijevara i šarlatanstvo, a iz onog što mi je mladi George Clode rekao o gospođi Eurvdice Spragg sve sam više i više osjećao kako je Simon Clode u lošim rukama i da je gospođa Spragg najvjerojatnije varalica najgore vrste. Starac je, koliko god bio mudar u praktičnim stvarima, bio lakovjeran kad se radilo o njegovoj ljubavi prema umrloj unuci."

"Što sam više razmišljao o tome, osjećao sam sve veću i veću nelagodu. Cijenio sam mlade Clodeove, Mary i Georgea, i shvatio kako bi gospođa Spragg i njen utjecaj na njihovog strica mogli dovesti do nevolja u budućnosti."

"Što sam prije mogao, izmislio sam povod za posjetu Simonu Clodeu. Gospoda Spragg bila je počasni gost i prijateljica. Čim sam je ugledao, moja najgora predviđanja su se obistinila. Bila je krupna sredovječna žena, kričavo odjevena.

Prepuna otrcanih fraza o 'Našim dragima koji su preminuli', i slično."

"Njen suprug također je živio u kući, gospodin Absalom Spragg, visok, vitak čovjek sjetnog izraza lica i vrlo podlog pogleda. Čim sam dobio priliku, ostao sam nasamo sa Simonom Clodeom i oprezno ga ispita o temi. Bio je pun entuzijazma.

Eurvdice Spragg bila je predivna!

Ona je bila odgovor na njegove molitve! Nije marila za novac, radost pomaganja bolnom srcu bila joj je dovoljna. Razvila je poprilične majčinske osjećaje prema maloj Chris. Počinjao je o njoj misliti kao o kćeri. Onda mi je ispričao detalje - kako je čuo Chrisin glas - kako je dobro i sretna je s ocem i majkom. Nastavio je pričati o ostalim djetetovim osjećajima, koji su mi, po mom sjećanju na malu

Christobel, zvučali prilično nevjerojatni. Naglašavala je činjenicu kako 'Tata i mama vole dragu gospođu Spragg'."

"Ali naravno', prekinuo je, ' ti si nevjernik, Petherick.'"

"Ne, ja nisam nevjernik. Daleko od toga. Izjave nekih ljudi koji su pisali o tome, prihvatio bih bez ikakvog oklijevanja, i priznajem poštenje i kredibilitet svakog medija kojeg su preporučili. Pretpostavljam kako gospođa Spragg ima dobre preporuke?"

"Simon je bio ekstatičan u vezi gospođe Spragg. Sam Bog mu ju je poslao.

Sreo ju je kad je bio na odmoru. Slučajan susret s predivnim rezultatom!"

"Otišao sam vrlo nezadovoljan. Moji najgori strahovi su se obistinili, ali nisam vidio što bih mogao učiniti. Nakon poduzetog razmišljanja odlučio sam pisati Philipu Garrodu koji je, kao što sam spomenuo, upravo oženio najstariju Clodeicu, Grace.

Opisao sam mu slučaj - naravno, oprezno, vrlo pomno biranim riječima. Istaknuo sam opasnost da takva žena zagospodari starčevim umom. Predložio sam da gospodin Clode, ako je moguće, stupi u kontakt s respektabilnim spintualistima.

To, pretpostavljao sam, Philipu Garrodu ne bi trebalo biti teško srediti."

"Garrod je odmah reagirao. Shvatio je, za razliku od mene, da je zdravlje Simona Clodea vrlo krhko, i kao praktičan čovjek nije imao namjeru dopustiti da njegova supruga, ili njena sestra i brat ostanu bez ostavštine koja im po pravu pripada. Stigao je idućeg tjedna, sa sobom je doveo gosta, nikog drugog do čuvenog profesora Longmana. Longman je bio prvoklasan znanstvenik, čovjek zbog koga se spiritualizam tretirao s poštovanjem. Ne samo briljantan znanstvenik; on je također bio izuzetno čestit i pošten čovjek."

"Rezultat posjeta bio je vrlo nesretan. Longman je, čini se, rekao vrlo malo dok je bio tamo. Održane su dvije seanse - nije mi poznato pod kojim uvjetima.

Longman je bio šutljiv cijelo vrijeme boravka u kući, ali nakon odlaska napisao je pismo Philipu Garrodu. U njemu je priznao kako nije uspio otkriti je li gospođa Spragg prevarantica, a unatoč svemu, njegovo je osobno mišljenje bilo kako fenomen nije stvaran. Gospodin Garrod, rekao je, može pokazati ovo pismo stricu svoje supruge ako to smatra shodnim, i predložio je kako će on sam povezati gospodina Clodea s respektabilnim medijem."

"Philip Garrod odnio je pismo supruginu stricu, ali rezultat nije bio onaj koji je očekivao. Starac je pobjesnio. Sve je to bila zavjera s ciljem diskreditiranja gospođe Spragg, dobroćudne i poštene svetica! Već mu je rekla kakva zavist vlada prema njoj u ovoj zemlji. Istaknuo je kako je Longman morao izjaviti kako nije uspio otkriti prijevaru. Eurvdice Spragg došla mu je u najmračnijem trenutku života, pomogla mu, utješila ga, i bio je spreman braniti je, čak ako je to značilo svađu sa svim članovima obitelji. Značila mu je više od ikoga drugoga na cijelome svijetu."

"Philip Garrod je na brzinu izbačen iz kuće; ali kao rezultat ljutnje, Clodeovo vlastito zdravlje se prema očekivanjima pogoršalo. Idući je mjesec bio prikovan za krevet, i sada je postojala realna mogućnost kako će sve do oslobađajuće smrti biti prikovan za krevet. Dva dana nakon Philipovog odlaska dobio sam hitan poziv pa sam dojurio tamo. Clode je ležao u krevetu, čak je i laiku poput mene izgledao vrlo bolesno. Teško je disao."

"'Ovo je moj kraj', rekao je. 'Osjećam to. Nemoj mi proturječiti, Petherick.

Ali prije no što umrem, izvršit ću svoju humanu dužnost prema jedinom ljudskom biću koje je za mene učinilo više od ikoga na ovom svijetu, Želim napraviti novu oporuku.'"

"Naravno', rekao sam, 'sad ćeš mi dati naputke, ja ću sastaviti oporuku i poslati je.'"

"Neće ići', rekao je. 'Čovječe, možda ne preživim noć. Tu sam napisao što želim', gurnuo je ruku pod jastuk, 'a ti mi reci je li to u redu.'"

"Izvadio je arak papira s nekoliko riječi naškrabanih kemijskom olovkom. Bilo je vrlo jednostavno i jasno. Ostavio je 5000 funti svakoj nećaki i nećaku, a ostatak svog velikog bogatstva Eurvdice Spragg 'uz zahvalnost i divljenje.'"

"Nije mi se sviđalo, ali bilo je tako. Nije bilo ni spomena o bolesnom umu, starac je bio pri zdravoj pameti kao i uvijek."

"Pozvonio je i pozvao dvije sluškinje. Odmah su stigle. Spremačica, Emma Gaunt, bila je visoka sredovječna žena koja je dugo godina radila kod njega i brižno ga njegovala. S njom je došla kuharica, vedra bucfasta tridesetogodišnjakinja. Simon Clode je ispod svojih bujnih obrva prodorno pogledao obje."

"Želim da posvjedočite mojoj oporuci. Emma, donesi mi naliv pero.'"

"Emma je poslušno otišla do stola."

"Ne lijevu ladicu, djevojko', rekao je stari Simon ljutito. 'Zar ne znaš da je u desnoj?'"

"Ne, ovdje je, gospodine', rekla je Emma i izvadila ga."

"Onda si ga prošli put sigurno spremila na krivo mjesto', progundao je starac.

'Ne mogu podnijeti kad se stvari ne drže na njihovim mjestima.'"

"Još uvijek gundajući, uzeo je nalivpero, i prepisao tekst s arka papira na novi zajedno s mojim dodacima. Onda se potpisao. Erama Gaunt i kuharica, Lucy David, također su se potpisale. Presavinuo sam oporuku i stavio je u dugu plavu kuvertu.

To je bilo neophodno, shvaćate, bila je napisana na običnom komadu papira."

"U trenutku kad su služavke krenule van iz sobe, Clode je legao na jastuke, uzdahnuo i zgrčio lice. Sagnuo sam se prema njemu, a Emma Gaunt hitro se vratila. Ipak, starac se oporavio i lagano nasmiješio."

"U redu je, Petherick, ne boj se. U svakom slučaju, umrijet ću lakše jer sam učinio što sam želio."

"Emma Gaunt mi je uputila pogled kojim je pitala može li napustiti sobu."

Kimnuo sam joj i izašla je- najprije se sagnula kako bi podigla plavu kuvertu koja je pala na pod kad je Clode klonuo. Dala mi ju je, a ja sam je ubacio u džep kaputa, a onda je izašla."

"Ljut si, Petherick', rekao je Simon Clode. 'Osuđuješ, kao i svi ostali.'"

"Nije to pitanje osude', rekao sam. 'Gospođa Spragg možda je sve ono što tvrdi da jest. Nemam ništa protiv ako joj u znak zahvalnosti ostaviš malu svotu; ali iskreno ti kažem, Clode, nije u redu razbaštiniti vlastiti rod zbog nekog stranca.'"

"Nakon toga okrenuo sam se prema izlazu. Učinio sam što sam mogao i iznio svoje mišljenje."

"Mary Clode izašla je iz dnevne sobe i dočekala me na hodniku."

"Popit ćete čaj prije odlaska, zar ne? Dođite ovamo', rekla je i uvela me u dnevnu sobu."

"U kaminu je gorjela vatra, soba je djelovala ugodno i veselo. Uzela je moj kaput u trenutku kad je njen brat, George, ušao u sobu. Uzeo ga je od nje i prebacio preko stolca na drugom kraju sobe, a onda se vratio do kamina ispred kojeg smo popili čaj. Tijekom uživanja u čaju

u jednom su trenutku iskrsnula pitanja u vezi imanja. Simon Clode se nije želio baviti time, i Georgeu je prepustio odluku. George je bio vrlo nervozan zbog toga. Na moj smo prijedlog nakon čaja otišli u radnu sobu gdje sam pogledao papirologiju. Mary Clode nam se pridružila."

"Petnaest minuta kasnije bio sam spreman za odlazak. Sjetio sam se da sam kaput ostavio u dnevnoj sobi, pa sam otišao po njega. Jedina osoba u sobi bila je gospođa Spragg koja je klečala pored stolca na kojem se nalazio kaput. Činilo se kako radi nešto uistinu nepotrebno na presvlaci stolca. Ustala je vrlo crvenog lica."

"'Ta presvlaka nikad nije stajala kako treba', požalila se. 'Bože! Ja bih je bolje sašila.'"

"Uzeo sam kaput i odjenuo ga. Učinivši to, primijetio sam kako je kuverta s oporukom ispala iz džepa i sada je ležala na podu. Spremio sam je u džep, pozdravio se i otišao."

"Vratio sam se u ured, i sada ću vam pomno opisati svoja djela. Skinuo sam kaput i izvadio oporuku iz džepa. Imao sam je u ruci i stajao sam pored stola kad je ušao moj pomoćnik. Netko je sa mnom želio razgovarati telefonom, a linija na mom stolu bila je u kvaru. Izašao sam u vanjski ured i u telefonskom razgovoru proveo nekih pet minuta."

"Kad sam se vratio, čekao me je moj pomoćnik."

"'Gospodin Spragg želi razgovarati s vama, gospodine. Pustio sam ga u vaš ured.'"

"Ušao sam unutra i pronašao gospodina Spragga kako sjedi za stolom. Ustao je i pozdravio me na pomalo neiskren način, a onda započeo monolog. To je uglavnom bilo opravdavanje supruge i njega samog. Bojao se kako ljudi pričaju itd., itd."

Njegova je supruga još od najranijeg djetinjstva poznata kao neiskvarena osoba, i njeni motivi... i tako dalje, i tako dalje. Bio sam,

bojim se, prilično osoran prema njemu. Mislim kako je na kraju shvatio da je njegov posjet neuspješan i prilično je naglo otišao. Onda sam se sjetio kako sam oporuku ostavio na stolu. Uzeo sam je, zapečatio kuvertu, napisao što je unutra i spremio je u sef."

"A sada dolazimo do vrhunca moje priče. Dva mjeseca kasnije, gospodin Simon Clode je umro. Neću ulaziti u duge diskusije, samo ću iznijeti gole činjenice. Kad je kuverta koja je sadržavala oporuku otvorena, u njoj se nalazio samo prazan arak papira."

Zastao je i pogledao zainteresirana lica oko sebe. Zadovoljno se nasmiješio.

"Shvaćate, zar ne? Zapečaćena kuverta dva se mjeseca nalazila u mom sefu. U tom razdoblju nitko nije mogao do nje. Ne, sto je s onim prije? Od trenutka kad je oporuka napisana do trenutka kad sam je zaključao u sef. Znači, tko je imao prigodu uzeti oporuku, u čijem je to interesu bilo?"

"Ponovit ću vam najbitnije stvari u kratkom sažetku: Gospodin Clode je potpisao oporuku, ja sam je stavio u kuvertu - za sada je sve u redu. Onda sam je ja stavio u džep kaputa. Mary mi je uzela kaput i dala ga Georgeu koji mi je neprestano bio na vidiku dok je odlagao kaput. Tijekom vremena koje sam proveo u u radnoj sobi, gospođa Eurvdice Spragg imala je dovoljno vremena da izvadi oporuku iz džepa kaputa i pročita je, u stvari, pošto sam kuvertu našao na podu, a ne u džepu čini se da sve govori kako je to i učinila. Ali sada dolazi ono neobično: imala je prigodu zamijeniti oporuku praznim papirom, ali nije imala motiv. Oporuka joj je išla u korist, i ako bi je zamijenila praznim papirom, lišila bi se nasljeđa koje je tako žarko željela.

Isto se odnosi na gospodina Spragga. On je također imao prigodu. Bio je nasamo u mom uredu s dokumentom neke dvije, tri minute. Ali opet, to mu nije bilo u interesu. Pred nama je zanimljiv problem: jedine dvije osobe koje su imale prigodu zamijeniti oporuku praznim komadom papira, nisu imale motiva za to, a dvije koje su imale motiv, nisu imale prigodu.

Usput, ne bih isključio spremačicu, Emmu Gaunt, od sumnje. Bila je odana mladim gazdaricama i gazdi, a mrzila je Spraggove. Ona bi, siguran sam u to, bila u potpunosti sposobna pokušati zamjenu da se sjetila. Ali, iako je u jednom trenutku držala kuvertu kad ju je podigla s poda i dala mi je, definitivno nije imala prigodu zamijeniti njen sadržaj, a nije mogla ni zamijeniti kuvertu nekim mađioničarskim trikom (za koji ionako nije bila sposobna) jer sam kuvertu ja donio u kuću i nitko nije mogao imati duplikat."

Nasmiješio se i pogledao društvo.

"Eto, to je moj mali problem. Nadam se da sam vam ga iznio na jasan način.

Zanimaju me vaša mišljenja."

Na iznenađenje svih, gđica Marple se veselo nacerila. Čini se kako ju je nešto strašno zabavljalo.

"Što je, tetko Jane? Možemo li i mi čuti šalu?" rekao je Raymond.

"Pomislila sam na malog Tommvja Symondsa, zločestog dječaka, bojim se, ali ponekad vrlo zabavnog. Jednog od one djece nevinog izraza lica koja su uvijek spremna za neku psinu. Razmišljala sam kako je prošli tjedan na vjeronauku rekao:

"Učiteljice, kaže li se bjelanjak od jaja je bijel, bjelanjci od jaja su bijeli?" A gđica Durston je objasnila kako bi svi trebali reći "bjelanjci od jajeta su bijeli, ili bjelanjak od jajeta je bijel" - a zločesti Tommy je rekao: "Pa, ja ću reći bjelanjak od jajeta je žut!" Jako zločesto, naravno, i staro kao Biblija. To sam znala još u djetinjstvu."

"Jako smiješno, tetko Jane", rekao je Raymond blago, "ali to sigurno nema nikakve veze s vrlo zanimljivom pričom koju nam je gospodin Petherick ispričao."

"On, da, ima", rekla je gđica Marple. "To je kvaka! Kao što je i priča gospodina Pethericka kvaka. Pravi odvjetnik! Ah, dragi moj stari

prijatelju!" Prijekorno je zatresla glavom prema njemu.

"Pitam se znate li uistinu", rekao je odvjetnik i namignuo.

Gđica Marple napisala je nekoliko riječi na komad papira, savinula ga i dala mu ga.

Gospodin Petherick je odmotao papir, pročitao ono što je bilo napisano i zadivljeno je pogledao.

"Moja draga prijateljice", rekao je, "postoji li nešto što ne znaš?"

"To sam znala kao dijete", rekla je gđica Marple. "S time sam se također i igrala."

"Osjećam se izgubljeno", rekao je Sir Henry. "Siguran sam kako gospodin Petherick u rukavu ima neki lukavi odvjetnički trik."

"Nikako", rekao je gospodin Petherick. "Nikako. Nema ama baš nikakvih trikova. Ne obraćajte pažnju na gđicu Marple. Ona ima vlastiti način gledanja na stvari."

"Trebali bismo doći do istine", rekao je Raymond West pomalo neuvjerljivo.

"Činjenice su definitivno jasne. Pet je osoba došlo u kontakt s kuvertom.

Spraggovi su je mogli zamijeniti, ali je jasno kako to nisu učinili. Znači, ostaje troje. A sada, kad čovjek vidi čudesne načine na koje mađioničari 'stvaraju' predmete, čini mi se kako je papir mogao biti izvađen, a George Clode ga je mogao zamijeniti kad je nosio kaput na drugi kraj sobe."

"Pa, ja mislim kako je to učinila djevojka", rekla je Joyce. "Mislim kako je sluškinja otrčala dolje i rekla joj što se događa, uzela je drugu plavu kuvertu i zamijenila je."

Sir Henry je zatresao glavom. "Ne slažem se s oboje", rekao je polagano.

"Takve stvari rade mađioničari, na pozornici, u romanima, ali ja mislim kako ih je nemoguće izvesti u stvarnom životu, osobito pred očima mudrog čovjeka poput mog prijatelja gospodina Pethericka. Ali imam ideju - to je samo ideja, ništa više.

Znamo da je profesor Longman bio tamo, i vrlo je malo govorio. Normalno je za pretpostaviti kako su Spraggovi bili vrlo znatiželjni saznati rezultat te posjete.

Ako im se Simon Clode nije povjerio, što je vrlo vjerojatno, možda su poziv gospodinu Pethericku shvatili s potpuno drukčijeg gledišta. Možda su pomislili kako je gospodin Clode napisao oporuku u korist Eurvdice Spragg, a ova bi nova mogla biti opovrgavanje te stare i Eurvdiceino isključivanje iz oporuke kao rezultat otkrića profesora Longmana, ili kako vi odvjetnici kažete, Philip Garrod je ujaku svoje supruge objasnio što znači razbaštiniti rodbinu.

U tom slučaju, pretpostavljam kako je gospođa Spragg pripremila zamjenu. To je i učinila, ali gospodin Petherick došao je u nezgodan trenutak, nije imala vremena pročitati pravi dokument i žurno ga je spalila za slučaj da odvjetnik otkrije zamjenu."

Joyce je vrlo odlučno zatresla glavom.

"Nikad je ne bi spalila, a da je najprije ne pročita."

"Rješenje je prilično neuvjerljivo", priznao je Sir Henry.

"Pretpostavljam - eh - kako gospodin Petherick nije nimalo umiješao prste u sudbinu."

Ideja je izgovorena uz smiješak, ali sićušni odvjetnik se uvrijeđeno uspravio.

"Vrlo neprikladna ideja", rekao je pomalo ljutito.

"Što kaže dr. Pender?" pitao je Sir Henry.

"Ne mogu reći kako imam vrlo pametne ideje. Mislim kako je zamjenu izvela ili gospođa Spragg ili njen suprug, najvjerojatnije iz motiva koje je Sir Henry naveo.

Ako nije pročitala oporuku sve dok gospodin Petherick nije otišao, našla bi se u maloj dilemi, pošto ne bi mogla opravdati svoje postupke. Najvjerojatnije bi je stavila među papire gospodina Clodea gdje će, bila je sigurna, biti pronađena nakon njegove smrti. Ali ne znam zašto nije pronađena. Možda je ovo samo nagađanje - Emma Gaunt ju je našla - i iz odanosti prema gazdama - namjerno uništila."

"Ja mislim kako je rješenje dr. Pendera najbolje", rekla je Joyce. "Je li točno, gospodine Petherick?"

Odvjetnik je zatresao glavom.

"Nastavit ću tamo gdje sam stao. Bio sam zapanjen i prilično zbunjen, poput vas. Ne vjerujem da bih ikada naslutio istinu - najvjerojatnije ne bih - ali saznao sam. I to na vrlo profinjen način."

"Nekih mjesec dana kasnije večerao sam s Philipom Garrodom, a u razgovoru nakon večere spomenuo mi je zanimljiv slučaj za koji je saznao."

"Želio bih ti ga prepričati, Petherick, u povjerenju, naravno."

"Naravno', odgovorio sam."

"Moj prijatelj koji je očekivao nasljeđe od jednog od svojih rođaka uistinu se razočarao kad je saznao kako je rođak sve namjeravao ostaviti osobi koja to nimalo nije zaslužila. Moj je prijatelj, bojim se, imao prilično beskrupulozne metode. U kući je živjela služavka koja je bila vrlo odana interesima, kako bi se reklo, prave strane. Moj joj je prijatelj dao vrlo jednostavne instrukcije. Dao joj je nalivpero, napunjeno. Trebala ga je staviti u ladicu pisaćeg stola u gazdinoj sobi, ali ne u uobičajenu ladicu gdje se pero inače nalazi. Ako je

gazda zatraži da posvjedoči potpisivanju bilo kakvog dokumenta, nije mu trebala donijeti pravo, nego ovo koje je bilo njegova savršena kopija. To je bilo sve što je trebala učiniti.

Nije joj pružio nikakve druge informacije. Ona je bila odano biće i doslovno je izvršila njegove instrukcije."

"Zastao je i rekao:

'Nadam se kako vam ne dosađujem, Petherick.'"

"'Nikako', rekao sam. 'Vrlo sam zainteresiran.'"

"Pogledi su nam se susreli."

"'Vi, naravno, ne poznajete mog prijatelja', rekao je."

"'Naravno da ne', odgovorio sam."

"'Onda je sve u redu', rekao je Philip Garrod."

"Zastao je, a onda kroz smijeh dodao: 'Shvaćate? Pero je bilo napunjeno takozvanom nevidljivom tintom - vodenom otopinom škroba kojoj je dodano nekoliko kapi joda. To je tamnoplava tekućina, ali tekst u cijelosti nestane nakon četiri ili pet dana."

Gđica Marple se nacerila.

"Tinta koja nestaje", rekla je. "Znala sam. Puno sam se puta s njom igrala kad sam bila mala."

Pogledala ih je i opet prstom mahnula prema gospodinu Pethericku.

"Ali to je opet kvaka, gospodine Petherick", rekla je. "Odvjetnik ostaje odvjetnik."

6. Otisak palca svetog Petra

"A sada, tetko Jane, na tebi je red", rekao je Raymond West.

"Da, tetko Jane, očekujemo nešto uistinu zanimljivo", dodala je Joyce Lempriere.

"Dragi moji, sada mi se rugate", rekla je mirno gđica Marple. "Zato što sam cijeli život provela u ovoj zabiti, mislite kako najvjerojatnije nemam nikakvih zanimljivih iskustava."

"Bože oprosti ako bih ikad pomislio da je seoski život miran i neuzbudljiv", rekao je žustro Raymond. "Ne nakon stravičnih otkrića koja smo od tebe čuli!

Svijet mi izgleda kao pitomo i mirno mjesto u usporedbi sa St. Mary Meadom."

"Pa, dragi moj", rekla je gđica Marple, "ljudska je priroda posvuda ista, i, naravno, čovjek je na selu može izbliza proučavati."

"Uistinu si jedinstvena, tetko Jane", dodala je Joyce. "Nadam se da ti ne smeta što te zovem tetka Jane?" dodala je. "Ne znam zašto to činim."

"Ne znaš draga moja?" rekla je gđica Marple.

Podigla je glavu sa zagonetnim pogledom u očima koji je djevojci natjerao rumenilo u obraze. Raymond West se promeškoltio i s malom nelagodom pročistio grlo.

Gđica Marple ih je pogledala, ponovno se nasmiješila i vratila pletenju.

"Istina je, naravno, da sam živjela onim što se naziva vrlo nezanimljivim životom, ali imam puno iskustva u rješavanju raznih

malih problema koji su znali iskrsnuti. Neki su uistinu bili zanimljivi, ali ne bi bilo dobro da vam pričam o njima, jer su uglavnom o nevažnim stvarima koje vas ne bi zanimale - stvarima poput: Tko je presjekao uzice na ruksaku gospođe Jones, i zašto je gospođa Sims samo jednom odjenula svoj novi krzneni kaput? Vrlo zanimljive stvari, kažem vam, za studiju ljudske prirode. Ne, jedino iskustvo kojeg se mogu sjetiti, a koje bi vam bilo zanimljivo jest o suprugu moje sirote nećake Mabel."

"Bilo je to prije nekih deset ili petnaest godina, i svi su zaboravili na to.

Ljudsko je sjećanje vrlo kratkog vijeka - uvijek mislim kako je to sreća."

Gđica Marple je zastala i promrmljala za sebe: "Samo moram prebrojiti ovaj red. Ide malo koso. Jedan, dva, tri, četiri, pet, a onda tri vodoravno; tako je. Ah, o čemu sam ono pričala? Oh, da, o sirotoj Mabel."

"Mabel je bila moja nećakinja. Dobra djevojka, uistinu dobra djevojka, ali samo malo ono što bi netko nazvao blesava. Bila je prilično mušičava i kad je bila uzbuđena, govorila je puno više no što je mislila. U dvadeset drugoj udala se za gospodina Denmana, i, bojim se, kako to nije bio baš jako sretan brak. Iskreno sam se nadala kako iz te veze neće ništa nastati, jer je gospodin Denman vrlo nasilne naravi - čovjek koji neće imati strpljenja s Mabelinim mušicama - a također sam saznala za ludost u njegovoj obitelji. Ipak, djevojke su i tada bile neposlušne kao i sada, kao što će, uostalom, uvijek biti. I Mabel se udala za njega."

"Nakon vjenčanja nisam je puno viđala. Jednom ili dvaput došla je kod mene; nekoliko su me puta pozvali da dođem kod njih, ali, možda ne znate, ne volim baš odsjedati u tuđim kućama, i uvijek uspijem smisliti nekakav izgovor. Bili su vjenčani deset godina kad je gospodin Denman iznenada umro.

Nisu imali djece, a sav je svoj novac ostavio Mabel. Pisala sam joj, naravno, i ponudila da ću doći ako me treba; ali odgovorila mi je vrlo smislenim pismom pa sam zaključila kako baš i nije shrvana bolom. To sam smatrala normalnim jer sam znala kako se dulje vrijeme i nisu baš slagali najbolje. Za tri sam mjeseca dobila histerično pismo od Mabel u kojem me preklinjala da dođem kod nje, rekla je kako su stvari od lošeg krenule na gore, te kako to više nije mogla podnositi."

"I, naravno", nastavila je gđica Marple, "stavila sam Claru na oglasnu ploču, poslala plaketu i vrč kralja Charlesaubanku i smjesta krenula. Kad sam stigla, Mabel je bila vrlo nervozna. Kuća, Mvrtle Dene, bila je prilično velika, vrlo udobno namještena. Imala je kuharicu, spremačicu, te medicinsku sestru koja se brinula za starog gospodina Denmana, oca Mabelinog supruga, koji je bio, kako se ono kaže, 'ne baš sto posto točan u glavi'. Prilično miran i uljudan, ali povremeno izuzetno čudan. Kao što sam rekla, u obitelji je bilo ludila."

"Bila sam uistinu šokirana promjenom u Mabel. Bila je nervozna, drhtala je, a ipak sam imala velikih problema kako bi je nagovorila da mi kaže u čemu je problem. Došla sam do njega, kao što to u takvim situacijama uvijek ide, indirektno. Pitala sam je za neke njene prijatelje koje je uvijek spominjala u pismima, Gallaghere. Rekla je, na moje iznenađenje, kako ih ovih dana jedva viđa., Spomenula sam i ostale prijatelje, ali sam dobila isti odgovor. Onda sam joj rekla kako se budalasto zatvoriti u sebe i tugovati, osobito o gluposti udaljavanja od prijatelja. Onda je izlanula istinu."

"To nije moje djelo, nego njihovo. Nitko u ovom mjestu sada sa mnom ne želi razgovarati. Kad odem do High Streeta, svi mi se miču s puta kako ne bi morali razgovarati sa mnom. Kao da imam lepru. Užasno je, i to više ne mogu podnositi."

Prodat ću kuću i odseliti se.

Ipak, zašto bih dopustila da me otjeraju iz vlastitog doma? Nisam ništa učinila."

"Bila sam uznemirenija nego što bih vam mogla opisati. U to sam vrijeme gospođi Hay plela šal, i od nervoze sam propustila dva boda, a otkrila sam ih tek puno kasnije."

"'Moja draga Mabel', rekla sam, 'zadivljuješ me. Ali što je uzrok svemu tome?'"

"Mabel je čak i kao dijete uvijek bila problematična. Imala sam velikih problema kako bi od nje dobila izravan odgovor. Samo je nejasno govorila o zlim jezicima i besposlenim ljudima koji nisu imali drugog posla do tračanja, i ljudima koji su u drugim ljudima budili crva sumnje."

"'To mi je sve jasno', rekla sam. 'O tebi očito kruži neka priča. Ali i ti kao i svi ostali sigurno znaš koja. I reći ćeš mi.'"

"'To je tako zlo', zajecala je Mabel."

"'Naravno da je zlo', rekla sam oštro. 'Ne možeš mi reći ništa o ljudskoj prirodi što bi me zapanjilo ili iznenadilo. A sada, Mabel hoćeš li mi na običnom engleskom reći što ljudi govore o tebi?'"

"Onda je došlo."

"Čini se kako je smrt Geoffrevja Denmana, postoje bila prilično iznenadna i neočekivana, prouzročila razna govorkanja. U stvari - na običnom engleskom kao što sam njoj rekla - ljudi su govorili da je otrovala supruga."

"Ah, pretpostavljam kako znate da nema ničeg okrutnijeg od trača, i protiv ničega se nije teže boriti. Kad vam ljudi pričaju iza leđa, nema ništa što možete učiniti kako biste to zaustavili ili zanijekali, a trač se širi i širi, i nitko ga ne može zaustaviti. Bila sam sigurna u jednu stvar: Mabel je bila prilično nesposobna bilo koga otrovati. I nisam shvaćala zašto bi joj život trebao biti uništen i nepodnošljiv samo zato što je najvjerojatnije učinila nešto nepromišljeno i glupo."

"'Nema dima bez vatre', rekla sam. 'A sada, Mabel, moraš mi reći zbog čega su ljudi počeli tako razmišljati. Nešto sigurno postoji.'"

"Mabel je bila vrlo neodređena, rekla je kako nema ničega - ama baš ničega, osim, naravno, činjenice kako je Geoffrevjeva smrt bila vrlo iznenadna. Tog se dana za večerom osjećao prilično dobro, a tijekom noći mu je naglo pozlilo.

Pozvali su liječnika, ali siroti je čovjek umro nekoliko minuta nakon njegovog dolaska. Smrt je bila prouzročena jedenjem otrovnih gljiva."

"'Pa', rekla sam, 'pretpostavljam kako iznenadna smrt takve vrste može razvezati jezike, ali sigurno ne bez nekih dodatnih činjenica. Jesi li se posvađala s Geoffrevjem, ili nešto slično?'"

"Priznala je kako se posvađala s njim jutro prije, za doručkom."

"'Pretpostavljam kako vas je poslugica čula?' pitala sam."

"'Nisu bili u blagovaonici.'"

"'Ne, draga moja', rekla sam, 'ali najvjerojatnije su bili prilično blizu vrata.'"

"Predobro sam znala prodornost Mabelinog piskutavog glasa. Geoffrev Denman također je u ljutnji znao podignuti glas."

"'Zbog čega ste se svađali?' pitala sam."

"'Oh, uobičajene stvari. Uvijek jedno te isto. Počelo bi zbog neke sitnice, a onda bi Jeffrev postao nepodnošljiv i govorio gnusne stvari, a ja bih mu rekla što mislim o njemu.'"

"'Znači često ste se svađali?' pitala sam."

"'Nisam ja kriva-'"

"'Drago moje dijete', rekla sam, 'Nije bitno tko je kriv. Ne raspravljamo o tome. U mjestu poput ovog svačiji privatan život javna je stvar. Ti i tvoj suprug neprestano ste se svađali. Jedno ste se jutro prilično žestoko posvađali, a iduće je noći tvoj suprug iznenada i tajanstveno umro. Je li to sve, ili ima još?'"

"'Ne znam na što misliš s time ima li još', rekla je Mabel kiselo."

"'Ono što sam rekla, draga moja. Ako si učinila nešto nepromišljeno, u ime Božje, nemoj to sada prešućivati. Želim učiniti sve što je u mojoj moći kako bih ti pomogla.'"

"'Ništa i nitko mi ne može pomoći', rekla je Mabel mahnitito, 'osim smrti.'"

"'Imaj malo više vjere u sudbinu, dušo', rekla sam. 'A sada, Mabel, savršeno dobro znam kako postoji nešto što si mi prešutjela.'"

"'Uvijek sam znala, još od vremena kad je bila dijete, kad mi nije govorila cijelu istinu. Trebalo mi je puno, ali naposljetku sam uspjela. To je jutro otišla u ljekarnu i kupila arsena. Za njega se, naravno, morala potpisati. Naravno, ljekarnik je pričao.'"

"'Tko je tvoj liječnik?' pitala sam."

"'Dr. Rawlinson.'"

"'Takve odmah nanjušim. Mabel mi ga je idućeg dana pokazala. Jednostavnim jezikom bih ga opisala kao starog smušenjaka. Imam previše životnog iskustva da bih vjerovala u nepogrešivost liječnika. Neki od njih su pametni ljudi, a neki nisu, a polovicu vremena većina uopće ne zna što vam je. Ja osobno nemam ništa protiv liječnika i medicine.'"

"'Malo sam razmislila, a onda stavila šešir i otišla posjetiti dr. Rawlinsona. Bio je upravo onakav kakvim sam ga i zamišljala - prijazan starac, učtiv, rastresen, i toliko kratkovidan da vam ga je bilo žao, malo nagluh, i kao dodatak, izuzetno razdražljiv i osjetljiv.'"

Razljutio se kad sam mu spomenula smrt Geoffrevja Denmana i nadugačko i naširoko razvezao o brojnim vrstama gljiva, jestivih i nejestivih. Ispitao je kuharicu, a ona je priznala kako su joj jedna ili dvije gljive izgledale 'pomalo čudno', ali pošto su dostavljene iz trgovine, smatrala je kako su u redu. Što je od tada više razmišljala o njima, bila je sve uvjerenija kako su izgledale neobično."

"'I trebala je biti', rekla sam. 'U početku su izgledale poput jestivih gljiva, kasnije su postale narančaste s purpurnim mrljama. Ta vrsta ljudi ne može zaboraviti ništa ako se potrudi.'"

"Pretpostavila sam kako Denman više nije mogao govoriti kad je liječnik stigao. Nije mogao gutati i umro je za nekoliko minuta. Liječnik je bio savršeno zadovoljan s uzrokom smrti kojeg je naveo. Ali ne znam koliko je u tome bilo svojeglavosti, a koliko pravog znanja."

"Smjesta sam otišla kući i izravno pitala Mabel zašto je kupila arsen."

"'Sigurno si imala nešto na umu', istaknula sam."

"Mabel je briznula u plač. 'Željela sam se ubiti', zajecala je. 'Bila sam suviše nesretna. Namjeravala sam sve završiti.'"

"'Imaš li još uvijek arsen?' pitala sam."

"'Ne, bacila sam ga.'"

"Sjela sam i razmislila o svemu."

"'Što se dogodilo kad mu je pozlilo? Je li te pozvao?'"

"'Nije.' Zatresla je glavom. 'Divljački je pozvonio, sigurno nekoliko puta.'

Naposljetku je Dorothy, spremačica, čula, probudila kuharicu i zajedno su došle dolje. Dorothy se prestravila kad ga je ugledala. Buncao je i pao u delirij. Ostavila je kuharicu s njim i dojurila po mene. Ustala i otišla k njemu. Odmah sam uočila da je jako

bolestan. Na nesreću je, Brewsterica, koja se brine za starog gospodina Demnana, imala slobodnu večer, pa nije bilo nikoga tko je znao što učiniti. Poslala sam Dorothy po liječnika, kuharica i ja smo ostale s njim, ali nakon nekoliko minuta to više nisam mogla podnijeti; bilo je užasno. Odjurila sam natrag u svoju sobu i zaključala vrata."

"'Jako sebično i beščutno', rekla sam; 'i nema sumnje kako ti tvoje takvo ponašanje nije nimalo pomoglo, u to možeš biti sigurna. Kuharica je to svima ispričala. Vidiš, vidiš, to je loš postupak.'"

"Onda sam razgovarala s poslugom. Kuharica mi je željela ispričati o gljivama, ali sam je prekinula. Bila sam umorna od tih gljiva. Umjesto toga, obje sam temeljito ispitala o gazdinom stanju te večeri. Obje su se složile kako je bio u strašnoj agoniji, nije mogao gutati, jedva da je mogao govoriti, a kad je uspio nešto reći, to je bilo samo trabunjanje - ništa smisljeno."

"'Što je govorio kad je trabunjao?' pitala sam znatiželjno."

"'Nešto o nekakvoj ribi, zar ne?' pogledala ju je."

"Dorothy se složila."

"'Gomili ribe', rekla je; 'neka takva besmislica. Odmah sam shvatila kako nije pri zdravoj pameti, jadni gospodin.'"

"Činilo se kako u tome nema nikakvog smisla. Naposljetku sam otišla Brewsterici koja je bila krupna, sredovječna pedesetogodišnjakinja."

"'Šteta što tada nisam bila tamo', rekla je. 'Čini se kako mu nitko nije pokušao pomoći sve do liječnikova dolaska.'"

"'Pretpostavljam da je bio u deliriju', rekla sam sumnjičavo; 'ali to nije simptom trovanja ptomainom, zar ne?'"

"'Ovisi', rekla je Brewsterica."

"Pitala sam je kako je njen pacijent."

"Odmahnula je glavom."

"'Jako je loše', rekla je."

"'Slab?'"

"'Oh, ne, tjelesno je još uvijek snažan - osim vida. On je vrlo loš. Možda nas sve nadživi, ali um mu vrlo brzo propada. Već sam rekla gospodinu Denmanu i gospođi Denman kako bi ga trebali smjestiti u ustanovu, ali gospođa Denman nije čak ni željela čuti za to.'"

"Moram vam reći kako je Mabel oduvijek bila sućutna osoba."

"Pa, to je bilo to. Razmislila sam o svakom aspektu slučaja i na kraju zaključila kako se može učiniti samo jedna stvar. Uzevši u obzir glasine koje su kružile, bilo je potrebno dobiti dozvolu za ekshumaciju, i izvršiti obdukciju kako bi se zli jezici jednom za svagda smirili. Mabel se, naravno, uznemirila, uglavnom iz sentimentalnih razloga - uznemiravanje mrtvaca u njegovom mirnom počivalištu, itd., itd. - ali bila sam nepopustljiva."

"Ovaj ću dio malo skratiti. Dobile smo dozvolu, obdukcija je izvršena, ili kako god to već zvali, ali rezultat nije bio onakav kakvom smo se nadale. Nije bilo ni traga arsenu - to je sve bilo dobro - ali u službenom je izvješću pisalo: nema ničega po čemu bi se zaključilo kako je pokojnik umro."

"I, vidite, to nas uopće nije spasilo od problema. Ljudi su nastavili pričati - o rijetkim otrovima nemogućima za otkrivanje, i slično smeće. Posjetila sam patologa koji je izvršio obdukciju, postavila mu nekoliko pitanja, iako se trudio izbjeći odgovaranje na njih; ali uspjela sam iz njega izvući priznanje kako je vrlo malo vjerojatnim za uzrok smrti smatrao otrovne gljive. Dosjetila sam se nečega, i pitala ga koji otrov, ako postoji, djeluje na taj način. Uslijedilo je podugačko objašnjenje od kojeg većinu, to vam moram priznati, nisam shvatila, ali svodilo se na ovo: Uzrok smrti možda je jaki biljni alkaloid."

"Ovo mi je palo na pamet: pretpostavimo kako je Geoffrev Denman također bio sklon ludilu, možda sam sebe nije mogao podnositi? Neko je vrijeme studirao medicinu, i sigurno je imao dobro znanje o otrovima i njihovom djelovanju."

"Nisam to smatrala jako vjerojatnim, ali bila je to jedina stvar koja mi je pala na um. I mogu vam reći kako sam gotovo iscrpila sve svoje iskustvo. Usuđujem se reći kako ćete se vi moderni mladi ljudi sada nasmijati, ali kada sam uistinu u velikom škripcu, znam reći jednu molitvu - bilo gdje, dok hodam ulicom, ili na tržnici. I uvijek dobijem odgovor. Možda je to neka nebitna stvar, naoko nepovezana sa slučajem, ali tu je. Taj sam tekst imala pričvršćen iznad kreveta kad sam bila djevojčica: Traži i dobit ćeš. Tog jutra, koje sam vam spominjala, hodala sam High Streetom i molila. Zatvorila sam oči, a kad sam ih otvorila, što mislite da sam prvo ugledala?"

Pet lica s različitim stupnjevima znatiželje okrenulo se prema gđici Marple.

Ipak, sa sigurnošću se može pretpostaviti kako nitko nije točno naslutio o čemu se radilo.

"Ugledala sam", rekla je gđica Marple značajno, "izlog ribarnice. U njemu se nalazila samo jedna stvar, svježi bakalar."

Trijumfalno ih je pogledala.

"Oh, moj Bože!" rekao je Raymond West. "Odgovor na molitvu - svježi bakalar!"

"Da, Raymonde", rekla je ozbiljno gđica Marple, "i nema potrebe za nepristojnošću. Božja je ruka posvuda. Prva stvar koju sam ugledala bile su crne mrlje - otisci palca svetog Petra. To je legenda, znate. Palac svetog Petra. I ta mi je stvar pomogla shvatiti. Trebala sam vjeru, iskrenu vjeru svetog Peto.

Povezala sam dvije stvari, vjeru - i ribu."

Sir Henry prilično je žustro ispuhnuo nos. Joyce se ugrizla za usnu.

"A što sam dobila povezivanjem te dvije stvari? Naravno, i kuharica i spremačica rekle su kako je umirući spominjao ribu. Bila sam uvjerena, apsolutno uvjerena, kako je rješenje tajne u tim riječima. Otišla sam kući spremna razriješiti stvar."

Zastala je.

"Je li vam ikad palo na pamet", nastavila je starica, "koliku pažnju poklanjamo nečemu što se, ako se ne varam, zove kontekst? U Dartmooru postoji mjesto po imenu Grey Wethers.^[2] Ako razgovarate s tamošnjim farmerom i spomenete Grey Wethers, sigurno će zaključiti kako govorite o onim kamenim krugovima, iako je moguće da govorite o vremenu; a na isti način, ako mislite na kamene krugove, stranac koji bi načuo dio razgovora mogao bi pomisliti kako se vaše riječi odnose na vrijeme. Znači, kad ponavljamo razgovor, u pravilu riječi ne ponavljamo doslovno; ubacujemo druge riječi koje nama znače isto."

"Razgovarala sam zasebno s kuharicom i Dorothev. Pitala sam kuharicu je li uistinu sigurna kako je njen gazda spomenuo gomilu ribe. Rekla je kako je prilično sigurna."

"'Jesu li to doslovno njegove riječi', pitala sam, 'ili je spomenuo neku određenu vrstu ribe?'"

"'To je to', rekla je kuharica; 'bila je to neka vrsta ribe - ali koja? Nije nijedna riba koju inače poslužujete. Je li to možda bio grgeč - ili štuka? Ne. Nijedna od njih.'"

"Dorothev se također sjetila kako je njen gazda spomenuo određenu vrstu ribe.

'Bila je to neka strana vrsta ribe', rekla je."

"'Gomila - ali čega?'"

"Je li rekao gomila ili hrpa?^[3] pitala sam."

"Mislim da je rekao gomila. Ali ne mogu uistinu biti sigurna - teško se doslovno sjetiti riječi, zar ne, gospođo, osobito ako nemaju smisla. Ali kad sad razmislim o tome, prilično sam sigurna kako je rekao gomila, a riba je počinjala sa slovom C; ali to nije bio bakalar^[4] ili slatkovodni rak.^[5]"

"Zbog idućeg sam dijela uistinu vrlo ponosna sama na sebe", rekla je gđica Marple, "jer, naravno, ne znam ništa o lijekovima - opake, opasne stvari, kažem vam. Imam bakin stari recept za čaj od vratića koji vrijedi više od bilo kojeg lijeka. Ali znala sam kako u kući ima nekoliko medicinskih knjiga, i u jednoj je bilo kazalo lijekova. Shvaćate, pomislila sam kako je Geoffrev uzeo neki otrov i pokušavao reći njegovo ime."

"Pa, pregledala sam slovo H, one koji počinju s He. Ništa što bi zvučalo slično; onda sam počela s P, i gotovo odmah došla do - što mislite?"

Pogledala je uokolo odgađajući trenutak svog trijumfa.

"Pilocarpine. Zar bi razumjeli čovjeka koji jedva može govoriti dok pokušava izgovoriti tu riječ? Kako bi to zvučalo kuharici koja nikad nije čula tu riječ? Ne bi li zvučalo poput 'pile of carp'^[6]?"

"Isuse!" rekao je Sir Henry.

"Nikad to ne bih naslutio", rekao je dr. Pender.

"Vrlo zanimljivo", rekao je gospodin Petherick. "Uistinu, vrlo zanimljivo."

"Brzo sam okrenula stranicu s opisom. Pročitala sam o pilocarpinu i njegovom djelovanju na oči i ostale stvari koje navodno nisu imale veze sa slučajem, ali naposljetku sam naišla na najznačajniji dio: S uspjehom je iskušán kao protuotrov za trovanje atropinom."

"Ne mogu vam riječima opisati kakva mi se lampica upalila u glavi. Nikad nisam držala vjerojatnim da bi Geoffrev Denman počinio samoubojstvo. Ne, ovo novo rješenje nije bilo jedino moguće, ali bila sam apsolutno sigurna kako je točno, jer su se svi dijelovi slagalice logično uklapali."

"Neću pokušati pogoditi", rekao je Raymond. "Nastavi, tetko Jane, i objasni nam što ti je to bilo tako očito."

"Naravno, ne znam ništa o medicini", rekla je gđica Marple, "ali znala sam ovo, kad je meni oslabio vid, liječnik mi je dao kapi s atropinskim sulfatom. Smjesta sam otišla u sobu gospodina Denmana. Nisam okolišala."

"Gospodine Denman', rekla sam, 'sve znam. Zašto ste otrovali sina?'"

"Gledao me minutu, dvije - na neki je način bio privlačan muškarac - a onda je prasnulo u smijeh. Bio je to jedan od najodvratnijih osmijeha koje sam ikad čula."

Uvjeravam vas da sam se naježila. Samo sam jednom čula nešto takvo, kad je sirota gospođa Jones poludjela."

"Da', rekao je, 'sredio sam Geoffrevja. Bio sam prepametna za Geoffrevja."

Želio me premjestiti u ustanovu, zar ne? Zatvoriti u ludnicu? Čuo sam ih kako razgovaraju o tome. Mabel je dobra djevojka - Mabel je bila na mojoj strani, ali ja sam znao kako se neće moći dugo opirati Geoffrevju. Na kraju bi bilo po njegovom; uvijek je tako. Ali sredio sam ga - sredio sam svog dobrog, voljenog sina! Ha, ha! Noću sam se ušuljao u njegovu sobu."

Bilo je prilično lako. Brewsterice nije bilo. Moj dragi sin je spavao; imao je čašu vode pored kreveta; noću se uvijek budio i popio je. Prolio sam je - ha, ha! - i ulio bočicu kapi za oči. Probudit će se i iskapiti je prije no što shvati što je popio."

Bilo je samo nekoliko kapi - dovoljno, dovoljno. I učinio je to! Došli su ujutro i vrlo obzirno mi rekli. Bojali su se kako ću se uznemiriti. Ha! Ha! Ha! Ha! Ha!"

"Pa", rekla je gđica Marple, "to je kraj priče. Naravno, siroti je starac smješten u ludnicu. Nije bio uistinu odgovoran za ono što je učinio, istina je obznanjena, i svima je bilo žao Mabel i nisu se dovoljno mogli iskupiti za neopravdane sumnje koje su gajili.

Ali da Geoffrev nije shvatio što je progutao i pokušao svima reći neka smjesta uzmu protuotrov, možda se nikad ne bi otkrilo. Ako se ne varam, kod trovanja atropinom postoje vrlo tipični simptomi - raširene zjenice, i sve to; ali, naravno, kao što sam rekla, dr. Rawlinson bio je jako kratkovidan, siroti starac. A ista medicinska knjiga koju sam nastavila čitati - a nešto od toga bilo je vrlo zanimljivo - navela je simptome trovanja ptomainom i atropinom, a oni su vrlo slični. Ali uvjeravam vas kako nikad nisam ugledala gomilu svježeg bakalara bez pomisli na palac svetog Petra."

Nastala je vrlo duga pauza.

"Moja draga prijateljice", rekao je gospodin Petherick. "Moja draga, draga prijateljica. Uistinu si čudesna."

"Reći ću Scotland Yardu neka vama dolaze po savjete", rekao je Sir Henry.

"Pa, u svakom slučaju, tetko Jane", rekao je Raymond, "postoji jedna stvar koju ne znaš."

"Oh, da, znam, dušo", rekla je gđica Marple. "Dogodila se prije večere, zar ne?"

Kad si odveo Joyce kako bi uživali u sutonu. To je jako omiljeno mjesto. Tamo pored grma jasmína. Tamo je mljekar pitao Annie želi li se udati za njega."

"K vragu, tetko Jane", rekao je Raymond, "nemoj ubiti svu romantiku. Joyce i ja nismo poput mljekara i Annie."

"Tu griješiš, dušo", rekla je gđica Marple. "Svi su uistinu vrlo slični. Ali možda, na sreću, to ne shvaćaju."

7. Plava pelargonija

"Kad sam prošle godine bio ovdje -" rekao je Sir Henry Clithering i zastao.

Gospođa Bantry ga je znatiželjno pogledala.

Bivši načelnik Scotland Yarda odsjeo je kod starih prijatelja, pukovnika i gospođe Bantry koji su živjeli u blizini St. Mary Meada.

Gospođa Bantry, s olovkom u ruci, upravo ga je pitala koga bi kao šestog gosta trebala pozvati na večeru.

"Da?" rekla je gospođa Bantry u iščekivanju. "Kad ste prošle godine bili ovdje?"

"Recite mi", rekao je Sir Henry, "poznajete li gđicu Marple?"

Gospođa Bantry bila je iznenađena. Bila je to posljednja stvar koju je očekivala.

"Poznajemo gđicu Marple? Tko je ne pozna! Tipična starica iz romana. Prilično draga, ali živi u drugom vremenu. Zar želite da nju pozovem na večeru?"

"Iznenađeni ste?"

"Moram priznati da malo jesam. Teško i mogu zamisliti kako vi - ali možda postoji objašnjenje?"

"Objašnjenje je vrlo jednostavno. Kad sam prošle godine bio ovdje, imali smo običaj pričati o neriješenim zagonetkama - bilo nas je pet ili šest - Raymond West, pisac, je počeo. Svatko je ispričao priču kojoj je znao odgovor, ali ostali nisu znali. To je trebala biti vježba u izvođenju zaključaka- da se otkrije tko može doći najbliže istini."

"I?"

"Kao u staroj priči - jedva smo registrirali da i gđica Marple igra; ali bili smo uljudni prema njoj - nismo željeli povrijediti staričine osjećaje. A sada dolazi šlag na tortu. Starica nas je svaki put nadmašila!"

"Molim?"

"Uvjeravam vas - ravno do istine poput goluba pismonoše do kuće."

"Vrlo zanimljivo! Ali draga stara gđica Marple jedva da je ikad napustila St. Mary Mead."

"Ah! Ali ona tvrdi kako joj je to pružilo neograničene mogućnosti promatranja ljudske prirode - i to pod mikroskopom."

"Pretpostavljam kako u tome nešto ima", složila se gospođa Bantry. "Čovjek barem dobro spozna sitničavost u ljudima. Ali mislim kako ovdje nema baš uistinu zanimljivih kriminalaca. Mislim kako bi joj nakon večere trebali ispričati Arthurovu priču o duhu. Bila bih joj uistinu zahvalna ako bi otkrila njeno rješenje."

"Nisam znao kako Arthur vjeruje u duhove?"

"Oh! Ne vjeruje. Zato ga to toliko i brine. A dogodilo se njegovom prijatelju, Georgeu Pritchardu - vrlo povučenom čovjeku. Uistinu vrlo tragično za sirotog Georgea. Ili je ta izuzetna priča istinita - ili -"

"Ili što?"

Gospođa Bantry nije odgovorila. Nakon minutu ili dvije rekla je onako usput:

"Znaš, volim Georgea - svi ga vole. Čovjek ne može povjerovati kako bi on - ali ljudi rade jako neobične stvari."

Sir Henry je kimnuo. Znao je, bolje od gospođe Bantry, za neobične stvari koje su ljudi činili.

I tako je te večeri gospođa Bantry pogledala oko stola (lagano je drhtala jer je u blagovaonici, kao i u većini engleskih blagovaonica, bilo stravično hladno), a pogled joj se zaustavio na otmjenoj staroj dami koja je njenom suprugu sjedila s desne strane. Gđica Marple je nosila crne čipkaste rukavice; stara čipkasta marama bila joj je prebačena preko ramena, a još jedan komad čipke počivao je na njenoj sijedoj glavi. Veselo je razgovarala s postarijim liječnikom, dr. Llovdrom, o rađaonici i navodnim nedostacima okružne medicinske sestre.

Gospođa Bantry ponovno se začudila. Čak se zapitala je li se Sir Henry možda šalio s njom - ali u tome nije bilo smisla. Nevjerojatno je kako bi ono što je rekao zaista moglo biti istina.

Uputila je pogled pun ljubavi svom suprugu rumenog lica i širokih ramena koji je s Jane Helier, prelijepom i popularnom glumicom, razgovarao o konjima. Jane, još ljepša (ako je to bilo moguće) nego na pozornici širom je otvorila svoje plave oči i s vremena na vrijeme promrmljala: "Stvarno?", "Oh, čudesno!" i "Izvanredno!". Ipak, o konjima nije znala ništa, a nisu je ni zanimali.

"Arthure", rekla je gospođa Bantry, "stravično dosađuješ dragoj Jane. Ostavi konje na miru i umjesto toga joj ispričaj priču o duhovima. Znaš... George Pritchard."

"Ah, Dolly? Oh! Ne znam baš -"

"Sir Henry je također želi čuti. Jutros sam mu je spomenula. Bilo bi zanimljivo čuti što ostali misle o njoj."

"Oh, molim vas!" rekla je Jane. "Obožavam priče o duhovima."

"Pa -" oklijevao je pukovnik Bantry. "Nikad nisam baš vjerovao u natprirodno."

Ali ovo -"

"Mislim kako nitko od vas ne poznaje Georgea Pritcharda. On je sjajan.

Njegova supruga - pa, ona je umrla, sirota žena. Reći ću samo ovo: Georgeu s njom nije bilo baš lako dok je bila živa. Bila je jedna od onih poluinvalida - vjerujem kako s njom uistinu nešto nije bilo u redu, ali o čemu se god radilo, iskorištavala je to do maksimuma. Jadala se od jutra do mraka. George joj je neprestano trebao biti na raspolaganju, a svaka stvar koju bi učinio, nije bila dobra i zbog toga bi ga preklinjala. Većina muškaraca, u to sam potpuno siguran, već bi joj davno sjekirom razbili glavu. Ha, Dolly, nije li tako?"

"Bila je užasna žena", rekla je gospođa Bantry iskreno. "Da joj je George Pritchard sjekirom razbio glavu, i da je u poroti bila neka žena, sigurno bi bez problema bio oslobođen."

"Ne znam točno kako je to sve počelo. George je bio prilično neodređen u vezi toga. Mislim kako je gospođa Pritchard oduvijek imala slabu točku prema gatarama, hiromantima i prorocima - i svima sličnima. Ako je to nju zabavljalo, u redu. Ali on je odbijao ići s njom kod navedenih ljudi i to je bio jedan od povoda svađa."

"Kućom su defilirale medicinske sestre, gospođa Pritchard obično bi nakon nekoliko tjedana postala nezadovoljna. Jedna mlada sestra uistinu je vjerovala u to proricanje sudbine, i gospođa Pritchard je neko vrijeme bila vrlo zadovoljna s njom. A onda se situacija naglo promijenila i inzistirala je da ode. Vratila je jednu od sestara koje su prije bile kod nje - postariju ženu,iskusnu i taktičnu u radu s neurotičnim pacijentima. Sestra Copling, prema Georgeovim riječima, bila je prilično dobra - inteligentna žena. Podnosila je mušice i ispade gospođe Pritchard bez ikakvih problema."

"Gospođa Pritchard je uvijek ručala gore, i George i sestra su se za vrijeme ručka uvijek dogovorili za poslijepodne. Točnije govoreći, sestra je imala slobodno od dva do četiri sata popodne, ali bi, kako se ono kaže, 'iz usluge' ponekad uzela slobodno nakon čaja ako bi George želio slobodno poslijepodne. Taj je put rekla kako ide posjetiti sestru u Golders Green i možda zakasni. Georgeu je

raspoloženje palo na nulu jer se dogovorio za golf. Ipak, sestra Copling ga je razveselila.

"Nitko od nas joj neće nedostajati, gospodine Pritchard.' Oči su joj zablistale. 'Gospođa Pritchard imat će zanimljivije društvo od nas.'"

"Koga?"

"Čekajte malo', oči sestre Coupling zablistale su kao nikad dotad. 'Samo da provjerim. Zarida, psihološka proricatelj ica budućnosti.'"

"Oh, Bože!' zarežao je George. 'To je nova, zar ne?'"

"Prilično nova. Ako se ne varam, moja prethodnica, sestra Carstairs, ju je otjerala. Gospođa Pritchard je od tada nije vidjela. Zapovjedila mi je da joj pišem i dogovorim sastanak za danas poslijepodne.'"

"Pa, u svakom slučaju, ja idem na golf, rekao je George i otišao pun toplih osjećaja prema Zaridi, proricatelj ici budućnosti."

"Kad se vratio kući, otkrio je kako je gospođa Pritchard izuzetno uznemirena.

Ležala je, kao i obično na svom krevetu, u ruci je imala bočicu mirišljavih soli koju je neprestano mirisala."

"George', rekla je. 'Što sam ti rekla o ovoj kući? Čim sam ušla u nju, osjetila sam kako nešto nije u redu! Jesam li ti to tada rekla?'"

"Potisnuvši želju da odgovori 'Stalno to radiš', George je rekao: 'Ne, ne sjećam se.'"

"Nikad se ne sjećaš nečega što ima veze sa mnom. Svi su muškarci bešćutni - ali uistinu vjerujem kako si ti najbešćutniji od svih.'"

"Oh, daj, Mary draga, to nije fer.'"

"Pa, kao što sam ti govorila, ta je žena odmah znala! Ona - uistinu je poblijedila - ako znaš na što mislim - čim je prošla kroz vrata, rekla

je: 'Ovdje postoji zlo - zlo i opasnost. Osjećam ga.'

"George se nasmijao što nije bilo baš mudro."

"Pa, danas poslijepodne si dobro uložila novac."

"Njegova supruga zatvorila je oči i duboko udahnula iz bočice sa solju."

"Koliko me ti mrziš! Cerio bi se i smijao čak i da umirem."

"George se pobunio, a nakon minutu ili dvije ona je nastavila."

"Možeš se smijati, ali sve ću ti ispričati. Ova je kuća definitivno opasna za mene - žena je tako rekla."

"Georgeovi topli osjećaji prema Zaridi doživjeli su promjenu. Znao je kako je njegova supruga u potpunosti kadra inzistirati na preseljenju u novu kuću ako je uhvati' ludilo."

"Što je još rekla?' pitao je."

"Nije mi puno rekla. Bila je jako uznemirena. Rekla je jednu stvar. U čaši sam imala nekoliko ljubica. Pokazala je na njih i uzviknula:"

"Bacite ih. Ne plavo cvijeće - nikad plavo cvijeće. Plavo je cvijeće za vas kobno - ne zaboravite to."

"A kao što znaš', dodala je gospođa Pritchard, 'uvijek sam ti govorila kako mi je plava boja odbojna. Osjećam nekakvo prirodno instinktivno upozorenje.'"

"George je bio premudar da bi istaknuo kako to nikad do sada nije rekla."

Umjesto toga pitao je kakva je tajanstvena Zarida. Gospođa Pritchard ju je sa zadovoljstvom opisala."

"Crna kosa u pletenicama - oči su joj bile napola zatvorene - veliki crni koluti oko njih - preko ustaje imala crni veo - govorila je cvrkutavim glasom izrazitog stranog naglaska - španjolskog, mislim -"

"U stvari, ništa neuobičajeno u tom poslu', rekao je George veselo."

"Njegova supruga istog je trena zatvorila oči."

"Osjećam se jako loše, rekla je. 'Pozvoni sestri. Nepristojnost me uznemirava, kao što predobro naš.'"

"Dva dana nakon toga sestra Copling je smrknutog lica došla do Georgea."

"Hoćete li otići do gospođe Pritchard, molim vas. Dobila je pismo koje ju je uistinu uzrujalo."

"Njegova supruga držala je pismo u ruci. Dala mu ga je."

"Pročitaj ga', rekla je."

"George ga je pročitao. Bilo je na mirisnom papiru, slova su bila velika i crna."

"Vidjela sam budućnost. Upozoravam vas prije no što bude kasno. Čuvajte se punog mjeseca. Plavi jaglac predstavlja upozorenje; plavi sljez predstavlja opasnost; plava pelargonija predstavlja smrt..."

"George je upravo namjeravao prasnuti u smijeh kad je ugledao sestru Copling. Uputila mu je pogled upozorenja. Nekako oklijevajući, rekao je: 'Žena te najvjerojatnije pokušava uplašiti, Mary. Uostalom ne postoje plavi jaglaci i plave pelargonije.'"

"Ali gospođa Pritchard počela je plakati i govoriti kako su njeni dani odbrojani. Sestra Copling izašla je s Georgeom na hodnik."

"Od svih silnih gluposti', izlanuo je."

"Pretpostavljam kako jesu."

"Iznenadilo ga je nešto u sestrinom glasu, i začuđeno ju je pogledao."

"Stvarno, sestro, ne vjerujete -"

"Ne, ne, gospodine Pritchard. Ne vjerujem u proricanje budućnosti - to je glupost. Zbunjuje me značenje ovog. Gatare obično izvlače što je moguće više novca. Ali ova žena straši gospođu Pritchard ne mareći za zaradu. Ne vidim smisao. Još jedna stvar -"

"Da?"

"Gospođa Pritchard je rekla kako joj je nešto u vezi Zaride odnekud poznato."

"I, to mi se ne sviđa, gospodine Pritchard, to je sve."

"Nisam znao da ste tako praznovjerni, sestro."

"Nisam praznovjerna, ali znam kad je stvar mutna."

"Otpribliže četiri dana iza toga odigrao se prvi incident. Kako bih vam ga objasnio, morat ću vam opisati sobu gospođe Pritchard -"

"Bolje da ja to učinim", prekinula ga je gospođa Bantry. "Imala je jedne od onih novih tapeta na rubove kojih lijepite cvijeće kako biste imali cvjetni rub.

Učinak je isti kao da ste u vrtu - iako, naravno, cvijeće ne odgovara. Hoću reći kako sve ne može istovremeno biti u cvatu -"

"Nemoj da ti ljubav prema cvijeću utječe na razmišljanje, Dolly", rekao je njen suprug. "Svi znamo da si gorljiva cvjećarka."

"Pa, to jest apsurdno", pobunila se gospođa Bantry. "Na jednu gomilu staviti zumbule, sunovrate, vučiku, sljez i tratinčice."

"Vrlo neznanstveno", rekao je Sir Henry. "Ali nastavimo s pričom."

"Pa, u toj gomili cvijeća bili su žuti i ljubičasti jaglaci i - oh, nastavi, Arthure, to je tvoja priča -"

Pukovnik Bantry je nastavio priču.

"Jednog jutra gospođa Bantry luđački je pozvonila. Ukućani su dojurili - pomislili su kako je u jakim bolovima; ali ne. Bila je strašno uzbuđena i pokazivala je tapete; a tamo je, naravno, u gomili bio jedan plavijaglac.

"?Oh!" rekla je gospođica Helier. 'Jezivo!'"

"Pitanje je bilo: nije li plavi jaglac oduvijek bio tamo? Tako su George i sestra pretpostavili. Ali gospođa Pritchard ni u snu nije željela čuti za to. Nije ga primijetila sve do jutros, a prošle je noći bio pun mjesec. Bila je vrlo uznemirena zbog toga."

"Upoznala sam Georgea Pritcharda tog istog dana i ispričao mi je o tome", rekla je gospođa Bantry. "Otišla sam posjetiti gospođu Pritchard i svesrdno sam se potrudila razveseliti je; ali bez uspjeha. Vratila sam se uistinu zabrinuta, i sjećam se kako sam srela Jean Instow i ispričala joj o tome. Jean je čudna djevojka. Rekla je: 'Znači, uistinu je uznemirena zbog toga?' Rekla sam joj kako je žena u potpunosti sposobna umrijeti od straha - uistinu je bila nenormalno praznovjerna."

"Sjećam se kako me Jeanina iduća izjava doista zapanjila. Rekla je: 'Pa, tako je možda i najbolje, žarne?' A rekla je to tako hladno, tako beščutno da sam stvarno bila - pa, šokirana. Naravno, znam kako je u današnje vrijeme normalno biti - okrutan i bez dlake na jeziku; ali nikad se na to nisam naviknula. Jean mi se prilično čudno osmjehnula i rekla: 'Ne sviđa mi se što to govorim - ali to je istina.'

Kakvu korist od svog života ima gospođa Pritchard? Apsolutno nikakvu; a to je pakao za Georgea Pritcharda. Ako mu supruga umre od straha, bit će to najbolje što mu se ikada dogodilo.' Ja sam rekla:

'George je uvijek izuzetno dobar prema njoj.' A ona je rekla: 'Da, zaslužuje nagradu, siroti čovjek. On je vrlo privlačna osoba, George Pritchard. Posljednja je sestra tako mislila - ona zgodna - kako se ono zvala? Carstairs. To je bio uzrok njenog sukoba s gospođom P.'

"Nije mi se sviđalo to čuti od Jean. Naravno, čovjek se počne pitati -"

Gospođa Bantry je zastala.

"Da, draga", rekla je gđica Marple mirno. "Čovjek se uvijek pita. Je li gđica Instow lijepa djevojka? Pretpostavljam kako igra golf?"

"Da. Dobra je u svim igrama. Privlačna, atraktivna, vrlo lijepa, lijepoga tena, prekrasnih plavih očiju. Naravno, uvijek smo mislili kako su ona i George Pritchard - mislim da su stvari bile drukčije - kao stvoreni jedno za drugo."

"A prijatelji su?" pitala je gđica Marple.

"Oh da. Jako dobri prijatelji."

"Hoćeš li mi, Dolly", rekao je pukovnik Bantry uz osmijeh, "dopustiti da nastavim priču?"

"Arthur se", rekla je tobože ljutito gospođa Bantry, "želi vratiti svojim duhovima."

"Ostatak priče ispričao mi je sam George", nastavio je pukovnik. "Nema sumnje kako se zdravlje gospođe Pritchard krajem idućeg mjeseca pogoršalo. Na kalendaru je označila dan punog mjeseca, i te je noći i medicinsku sestru i Georgea pozvala u svoju sobu kako bi vrlo pažljivo proučili tapete. Na njima je bilo ružičastog i crvenog sljeza, ali nije bilo plavog. A onda je, kad je George napustio sobu, zaključala vrata -"

"A ujutro je tamo bio veliki plavi sljez", rekla je gđica Helier veselo.

"Točno", rekao je pukovnik Bantry. "To jest, gotovo točno. Jedan sljez tik iznad njene glave je poplavio. To je potreslo Georgea; i naravno,

što ga je više potresalo, to je više odbijao stvar smatrati ozbiljnom. Nastavio je inzistirati kako je cijela stvar nekakva šala. Zanimario je u potpunosti zaključana vrata."

"To je potreslo Georgea; postao je nerazuman. Njegova je supruga željela napustiti kuću, a on joj nije dopuštao. Po prvi je put počinjao vjerovati u natprirodno, ali to nije želio priznati. Inače je popuštao supruzi, ali ovog puta nije želio. Mary neće raditi budalu od sebe, rekao je. Cijela je stvar bila vraška glupost."

"I tako je prošao idući mjesec. Gospođa Pritchard protestirala je manje nego što bi mogli zamisliti. Mislim kako je bila dovoljno praznovjerna da bi povjerovala kako ne može pobjeći sudbini. Neprestano je ponavljala: 'Plavi jaglac - upozorenje. Plavi sljez - opasnost. Plava pelargonija-smrt.' I gledala bi svežanj ružičastih i crvenih jaglaca najbližih krevetu."

"Cijela je stvar bila poprilično neugodna. Čak se i sestra zarazila. Došla je Georgeu dva dana prije punog mjeseca i preklinjala ga neka odvede gospođu Pritchard. George je bio bijesan."

"Da sve cvijeće na tom prokletom zidu poplavi, ne bi nikog ubilo!" viknuo je."

"Možda. Šok je i prije ubijao ljude."

"Glupost', rekao je George."

"George je oduvijek bio pomalo tvrdoglav. Niste mogli manipulirati njime.

Pretpostavljam kako je potajice mislio da je njegova supruga sama namjestila promjenu i kako je to neki njen morbidni histerični plan."

"Pa, stigla je kobna noć. Gospođa Pritchard zaključala je vrata, kao i inače.

Bila je vrlo smirena - u gotovo uzvišenom stanju uma. Sestra je bila zabrinuta za nju -željela joj je dati neki lijek, injekciju strihnina, ali gospođa Pritchard je odbila. Vjerujem kako je na neki način čak i uživala. George je tako rekao."

"Mislim da je to uistinu moguće", rekla je gospođa Bantry. "Oko čitave stvari sigurno je postojala nekakva glamurozno tajanstvena atmosfera."

"Idućeg jutra nije bilo divlje zvonjave. Gospođa Pritchard obično se budila oko osam. Kad se u osam i trideset još nije oglasila, sestra je glasno zalupala na vrata. Nije dobila odgovor, pa je pozvala Georgea i inzistirala da provali vrata.

Učinili su to uz pomoć žarača."

"Jedan pogled na ukočeni lik na krevetu za sestru je Copling bio dovoljan.

Rekla je Georgeu neka telefonira liječniku, ali bilo je prekasno. Gospođa Pritchard, rekao je, sigurno je mrtva već osam sati. Njene mirišljave soli ležale su na krevetu, pored njene ruke, a na zidu pored nje jedna od ružičastocrvenih pelargonija bila je tamnoplava."

"'Stravično', rekla je gospođica Helier i zadrhtala.

Sir Henry se mrštio.

"Više nema nikakvih detalja?"

Pukovnik Bantry je zatresao glavom, ali gospođa Bantry je brzo dodala.

"Plin."

"Kakav plin?" pitao je Sir Henry.

"Kad je liječnik stigao, osjetio je smrad plina, i, naravno, plin u kaminu bio je malo otvoren; ali toliko malo da nije bilo bitno."

"Jesu li ga gospođa Pritchard i sestra osjetile kad su ušle unutra?"

"Sestra je rekla kako je osjetila slabi smrad. George je izjavio kako nije osjetio plin, ali se zbog nečega počeo osjećati čudno i pozlilo mu je; no to je pripisao šoku - što je i najvjerojatniji uzrok. U svakom slučaju, nije bilo ni govora o trovanju plinom. Smrad je bio jedva zamjetan."

"I to je kraj priče?"

"Ne, nije. Na ovaj ili onaj način, bilo je puno govorkanja. Posluga je, znate, načula stvari - u stvari, čuli su, kako je gospođa Pritchard govorila suprugu da je mrzi i kako bi se veselio da ona umre. A i neke od posljednjih stvari zbog kojih su se svađali. Jednog je dana rekla, komentirajući njegovo odbijanje napuštanja kuće: 'Dobro, kad umrem, nadam se kako će svima biti jasno da si me ti ubio.' A kako bi nesreća bila veća, dan ranije je viđen kako u vrtu miješa neke insekticide ili pesticide. To je izjavila jedna od mlađih sluškinja, koja ga je kasnije vidjela kako supruzi nosi šalicu vrućeg mlijeka."

"Priča se pročula. Liječnik je potpisao smrtovnicu - ne znam točno kojim riječima - šok, nesvjestica, srčani udar, najvjerojatnije neki medicinski termini koji ne znače puno. Ipak, jadna žena nije ni mjesec dana počivala u svom grobu kad je zatražena i odobrena dozvola za ekshumaciju."

"A koliko se sjećam, rezultat obdukcije bio je nula", rekao je mrko Sir Henry.

"Barem jednom slučaj dima bez vatre."

"Cijela je stvar uistinu vrlo neobična", rekla je gospođa Bantry.
"Proročica, na primjer - Zarida. Na adresi na kojoj je navodno živjela nitko nikada nije čuo za takvu osobu."

"Odjednom se pojavila - iz plavetnila vedra neba", rekao je njen suprug, "a onda u potpunosti nestala. Iz plavetnila vedra neba - ovo je prilično dobro!"

"Štoviše", nastavila je gospođa Bantry, "mala sestra Carstairs, koja ju je navodno preporučila, nije nikad čak ni čula za nju."

Pogledali su se.

"To je zagonetna priča", rekao je dr. Lloyd. "Čovjek može nagađati; ali nagađanja -"

Zatresao je glavom.

"Je li se gospodin Pritchard oženio gospođicom Instow?" pitala je gđica Marple svojim blagim glasom.

"Zašto to pitate?" zanimalo je Sir Henriya Gđica Marple otvorila je svoje nježne plave oči.

"Čini mi se važnim", rekla je. "Jesu li se vjenčali?"

Pukovnik Bantry je zatresao glavom.

"Mi - pa, očekivali smo nešto takvo - ali već je prošlo osamnaest mjeseci. Ne vjerujem kako se sada jako često viđaju."

"To je važno", rekla je gđica Marple. "Vrlo važno."

"Onda mislite isto što i ja", rekla je gospođa Bantry. "Mislite -"

"Čekaj, Dolly", rekao je njen suprug. "Nije pravedno - to što ćeš reći. Ne možeš optuživati ljude bez imalo dokaza."

"Nemoj biti tolika - muškarčina, Arthure. Muškarci se uvijek boje nešto reći."

U svakom slučaju, ovo je među nama. To je samo moja bujna mašta da se vjerojatno - samo vjerojatno - Jean Instow maskirala u proročicu. Ne zaboravite, to je mogla izvesti kao šalu. Ni na trenutak nisam pomislila kako je namjeravala neko zlo; ali ako je to i učinila, gospođa Pritchard bila je dovoljno šašava kako bi umrla od straha - pa, to ste mislili, gđice Marple, zar ne?"

"Ne, draga, nikako", rekla je gđica Marple. "Vidite, da ja namjeravam nekoga ubiti - što, naravno, ne bih ni u snu pomislila, jer bi to bilo vrlo zlo, a pored toga ne volim ubijanje - čak ni osa, iako znam kako to tako mora biti, i sigurna sam kako vrtlar to radi na najhumaniji mogući način. Da vidimo, što sam ono govorila?"

"Da vi namjeravate nekog ubiti", podsjetio ju je Sir Henry.

"Oh da. Pa, da namjeravam, ne bih se zadovoljila vjerom u strah. Znam da ste čitali o ljudima koji su umrli od straha, ali to mi se čini tako nesigurnim, a čak su i najnervozniji ljudi puno hrabriji no što bi itko pomislio. Upotrijebila bih nešto određeno i sigurno, i vrlo temeljito isplanirala."

"Gđice Marple", rekao je Sir Henry, "plašite me. Nadam se kako vam nikad neće pasti na pamet da me likvidirate. Vaši su planovi predobri."

Gđica Marple ga je ljutito pogledala.

"Mislila sam kako sam jasno rekla da nikad ne bih razmišljala o tako zlom djelu", rekla je. "Ne, pokušavala sam se staviti na mjesto - u određene osobe."

"Mislite Georgea Pritcharda?" pitao je pukovnik Bantry. "Nikad ne bih povjerovao da je George kadar za takvo što - iako - da napomenem, čak i sestra vjeruje u to. Otišao sam je posjetiti nekih mjesec dana kasnije, u vrijeme ekshumacije. Nije znala kako je to učinjeno - u stvari, nije ništa željela reći - ali bilo je prilično jasno kako vjeruje da je George na neki način odgovoran za supruginu smrt. Bila je uvjerenjena u to."

"Pa", rekao je dr. Lloyd, "možda i nije bila previše u krivu. Napominjem, sestre često znaju. Ne može reći - nema dokaza - ali zna."

Sir Henry se nagnuo naprijed.

"Hajde, gđice Marple", rekao je. "Izgubljeni ste u sanjarenju. Zar nam nećete reći?"

Gđica Marple se prenula i pocrvenila.

"Ispričavam se", rekla je. "Razmišljala sam o našoj okružnoj sestri. Vrlo složen problem."

"Složeniji od problema plave pelargonije?"

"On u osnovi ovisi o jaglacima", rekla je gđica Marple. "Mislim, gospođa Bantry je rekla kako su bili žuti i ružičasti. Ako je ružičasti jaglac poplavio, onda to, naravno, savršeno odgovara. Ali ako je žuti -"

"Ružičasti", rekla je gospođa Bantry.

Svi su zurili u gđicu Marple.

"Onda je to to", rekla je gđica Marple. Tužno je zatresla glavom. "I sezona osa i sve ostalo. I plin, naravno."

"Podsjeća vas, pretpostavljam, na bezbrojne seoske tragedije?" rekao je Sir Henry.

"Ne na tragedije", rekla je gđica Marple. "I definitivno na ništa protuzakonito."

Ali pomalo me podsjeća na probleme koje imamo s okružnom sestrom. Nakon svega, sestre su ljudska bića, neprestano moraju biti uljudne, nositi one neudobne odore i često se seliti s obitelji - pa, smatrate li neobičnim što se ponekad događaju stvari?"

Sir Henryju se upalila lampica.

"Mislite na sestru Carstairs?"

"Oh ne. Ne na sestru Carstairs. Sestru Copling. Vidite, već je prije bila tamo, prilično je dobro upoznala gospodina Pritcharda, koji je,

kažete, privlačan muškarac. Usuđujem se reći kako je mislila, siroto stvorenje - pa, u to ne trebamo ulaziti. Pretpostavljam kako nije znala za gđicu Instow, a, naravno, kasnije, kad je saznala, to ju je okrenulo protiv njega i pokušala je napraviti sto je više zla mogla. Naravno, pismo je stvar koja ju je izdala, zar ne?"

"Koje pismo?"

"Pa, pismo koje je napisala proročici u ime gospođe Pritchard, a proročica je navodno došla kao odgovor na pismo. Ali kasnije je otkriveno kako takva osoba nije nikad postojala na toj adresi. Znači, to dokazuje umiješanost sestre Copling.

Samo se pretvarala da piše - jer što bi moglo biti vjerojatnije od činjenica da je ona sama bila proročica?"

"Nikad nisam shvatio važnost pisma", rekao je Sir Henry. "To je, naravno, najvažnija stvar."

"Prilično odvažan korak", rekla je gđica Marple, "jer ju je gospođa Pritchard mogla prepoznati unatoč krinki - iako, da je bilo tako, sestra bi se, naravno, pretvarala kako je sve to samo šala."

"Na što ste mislili", rekao je Sir Henry, "kad ste rekli kako ne biste, da ste određena osoba, vjerovali strahu?"

"Čovjek na taj način ne može biti siguran", rekla je gđica Marple. "Ne, mislim kako su upozorenja i plavo cvijeće bili, da se izrazim vojnim terminom", zadovoljno se nasmiješila - "samo kamuflaža."

"A prava stvar?"

"Znam", rekla je gđica Marple uz ispriku, "da na pameti imam ose. Siroti insekti, uništavani u tisućama - i obično na tako prekrasan ljetni dan. Ali sjećam se da sam pomislila, kad sam ugledala vrtlara kako miješa kalijev cijanid s vodom, koliko podsjeća na bočicu mirišljavih soli. A ako se stavi u bočicu mirišljavih soli i zamijeni s pravom - pa,

sirota žena imala je običaj koristiti mirišljivu sol. U stvari, rekli ste kako su joj pored ruke pronašli bočicu.

Onda ju je, naravno, dok je gospodin Pritchard išao nazvati liječnika, sestra zamijenila za pravu, malo pustila plin kako bi prikрила miris badema u slučaju ako nekome pozli, a ja sam uvijek slušala kako cijanid ne ostavlja nikakav trag ako prođe dovoljno vremena. Ali, naravno, možda nisam u pravu, možda je u bočici bilo nešto u potpunosti drugo; ali to uistinu nije važno, zar ne?"

Gđica Marple je zastala kako bi došla do daha.

Jane Helier se nagnula naprijed i rekla: "Ali plave pelargonije i ostalo cvijeće?"

"Sestre uvijek imaju lakmus papir, zar ne?" rekla je gđica Marple, "za - pa, testiranje. To nije baš ugodna tema. Na njoj se nećemo zadržavati. T ja sam sama neko vrijeme bila medicinska sestra." Pocrvenila je. "Plavo postaje crveno s kiselinama, a crveno postaje plavo s lužinama.

Tako je lako nanijeti malo crvenog lakmusa na crveni cvijet - naravno, u blizini kreveta. A onda, kad je sirota žena koristila mirišljave soli, zbog jakih isparavanja amonijaka poplavio bi. Uistinu, vrlo lukavo. Naravno, pelargonija nije plava kad su provalili u sobu — tek su je kasnije primijetili. Pretpostavljam kako je sestra, kad je zamijenila bočice, držala sol ispod tapete."

"Kao da ste bili tamo, gđice Marple", rekao je Sir Henry.

"Mene brine", rekla je gđica Marple, "siroti gospodin Pritchard i ta divna djevojka, gospođica Instow. Najvjerojatnije sumnjaju jedno u drugo i to ih razdvaja - a život je tako kratak."

Zatresla je glavom.

"Ne trebate brinuti", rekao je Sir Henry. "Slučajno imam nešto u rukavu.

Sestra je uhićena pod optužbom da je ubila starijeg pacijenta koji joj je ostavio nasljeđe. Ubojstvo je počinjeno kalijevim cijanidom zamijenjenim za mirišljave soli. Sestra Copling ponovno je pokušala isti trik. Gospođica Instow i gospodin Pritchard nemaju razloga sumnjati jedno u drugo."

"Ah, nije li to prekrasno?" uzviknula je gđica Marple. "Naravno, ne mislim na novo umorstvo. To je vrlo tužno, i dokazuje koliko je na svijetu zla, i kad jednom pokleknete - što me podsjetilo kako moram dovršiti svoj mali razgovor s dr.

Llovdom o seoskoj sestri."

8. Družbenica

"A sada, dr. Lloyd", rekla je gospođica Helier. "Znate li vi koji jezivu priču?"

Nasmiješila mu se - smiješkom koji je svake večeri očaravao publiku u kazalištima. Jane Helier ponekad su nazivali najljepšom ženom Engleske, a ljubomorne članice njene profesije jedna su drugoj običavale govoriti: "Naravno da Jane nije umjetnica. Ne zna glumiti - ako me shvaćaš. To je zbog onih njenih očiju!"

A te njene "oči" u ovom su trenutku ljupko gledale sjedokosog postarijeg neženju liječnika koji se, proteklih pet godina, brinuo za bolesnike St. Mary Meada.

Doktor je nesvjesnim pokretom popravio sako (koji je u posljednje vrijeme postao neugodno uzak) i na brzinu se pokušao sjetiti kako ne bi razočarao dražesno stvorenje koje mu se s povjerenjem obratilo.

"Osjećam", rekla je Jane pospano, "kako se večeras želim baviti zločinom."

"Izvršno", rekao je pukovnik Bantry, njen domaćin. "Izvršno, izvršno." I veselo se grohotom nasmijao. "Ha, Dolly?"

Njegova supruga, koja je naglo osjetila prijeku potrebu za društvenim životom (planirala je svoje proljetno okopavanje vrta), složila se s entuzijazmom.

"Naravno da je izvršno", rekla je vedro, ali tiho. "Od početka sam tako mislila."

"Jesi li, draga moja?" rekla je stara gđica Marple dok su joj oči lagano zablistale.

"Ne čujemo puno o jezivim stvarima - a još manje protuzakonitima - u St.

Mary Meadu, znate, gospođice Helier", rekao je dr. Lloyd.

"Iznenadujete me", rekao je Sir Henry Clithering. Bivši načelnik Scotland Yarda okrenuo se prema gđici Marple. "Koliko sam shvatio od naše prijateljice, St Mary Mead je definitivno leglo zločina i poroka."

"Oh, Sir Henry!" protestirala je gđica Marple i lagano porumenjela. "Sigurna sam kako nikad nisam rekla nešto takvo. Jedina stvar koju sam rekla bila je kako je ljudska priroda na selu ista kao svugdje drugdje, čovjek samo ima prigodu i mogućnost izbliza je proučavati."

"Ali vi niste uvijek ovdje živjeli", rekla je Jane Helier, još uvijek se obraćajući liječniku. "Bili ste na brojnim čudnim mjestima diljem svijeta - mjestima gdje se nešto događa.

"Tako je, naravno", rekao je dr. Lloyd, još uvijek očajnički razmišljajući. "Da, naravno... Da... Ah! Sjetio sam se!"

Naslonio se uz uzdah olakšanja.

"Bilo je to prije dosta godina - već sam gotovo zaboravio. Ali činjenice su uistinu bile vrlo neobične — uistinu vrlo, vrlo neobične. A posljednja slučajnost koja mi je razriješila stvar, također je neobična."

Gospođica Helier je privukla stolac bliže njemu, popravila ruž i nestrpljivo iščekivala. Ostali su prema njemu također okrenuli zainteresirana lica.

"Ne znam je li itko od vas bio na Kanarskim otocima", počeo je liječnik.

"Sigurno su predivni", rekla je Jane Helier. "Oni su na jugu, zar ne? Ili na Mediteranu?"

"Navratio sam tamo na putu u Južnu Afriku", rekao je pukovnik. "Vrh Tenerifa je prekrasan na zalasku sunca."

"Incident o kojem pričam odigrao se na otoku Grand Canary, ne na Tenerifima.

Bilo je to prilično davno. Zdravlje mi se pogoršalo, pa sam bio prisiljen ostaviti praksu u Engleskoj i otići u inozemstvo. Radio sam u Las Palmasu, glavnom gradu Grand Canarvja. Na puno sam načina uživao u tamošnjem životu. Klima je bila blaga, sunčana, plaže su predivne (ja obožavam plivanje), a pomorski život u luci me neprestano privlačio. Svakog sam jutra običavao šetati molom puno zainteresiranije nego što bi bilo koja pripadnica nježnijeg spola činila to u ulici prepunoj trgovina sa šeširima."

"Kao što sam rekao, brodovi iz cijelog svijeta pristajali su u Las Palmasu.

Ponekad bi ostajali nekoliko sati, ponekad dan ili dva. U najvećem tamošnjem hotelu, Metropoleu, vidjet ćete ljude svih rasa i nacionalnosti - ptice selice. Čak i ljudi koji idu na Tenerife obično navrate i ostanu nekoliko dana prije odlaska na drugi otok."

"Moja priča tu počinje, u hotelu Metropole, u utorak, jednog siječanjskog jutra. Plesalo se, a ja i prijatelj smo sjedili za malim stolom i gledali. Bilo je dosta Engleza i ljudi ostalih nacija, ali glavnina plesača bili su Španjolci; a kad je orkestar zasvirao tango, samo je nekih desetak parova zauzimalo podij. Svi su dobro plesali, a mi smo gledali i divili se. Jedna je žena osobito privukla našu pažnju i izazvala divljenje. Visoka, prelijepa i gipka, kretala se graciošnoću poluukroćenog leoparda. Oko sebe je zračila opasnost. To sam rekao prijatelju, a on se složio."

"Žene poput nje', rekao je, 'sigurno imaju tajni. Život ih ne zaobilazi.'"

"Ljepota je možda opasna za posjedovanje', rekao sam."

"Nije to samo ljepota', inzistirao je. 'Postoji još nešto. Pogledaj je ponovno.

Suđeno je da se toj ženi nešto dogodi, ili zbog nje. Kao što sam rekao, život je neće zaobići. Bit će okružena neobičnim i tajanstvenim događajima. Trebaš je samo pogledati kako bi ti to postalo jasno."

"Zastao je, a onda uz osmijeh dodao:"

"Kao što samo trebaš pogledati one dvije žene tamo i istog trena znati kako se nijednoj ne može dogoditi ništa neobično! Stvorene su za siguran i miran život."

"Pratio sam njegov pogled. Dvije žene o kojima je govorio upravo su stigle - brodom Holland Lloyd koji je pristao večeras, a putnici su tek počinjali dolaziti."

"Dok sam ih gledao, smjesta sam shvatio što je moj prijatelj mislio. To su bile dvije engleske dame - u potpunosti uljudne Engleskinje na koje nailazite u inozemstvu. Imale su, recimo, oko četrdesetak godina. Jedna je bila niska i malo - samo malo - prepunašna; druga je bila vrlo tamnoputa i malo - opet samo malo - premršava. Bile su kako se ono kaže neugledne, tihe i nenametljivo odjevene u tvid, a nosile su najdiskretniju šminku koju sam ikada vidio. Okruživalo ih je ono tiho ozračje sigurnosti koje je urođeno dobro odgojenim Engleskinjama.

U vezi njih nije bilo ničeg naročitog. Bile su poput tisuća ostalih žena.

Nesumnjivo su vidjele samo ono što su željele, a bile slijepe prema svemu ostalom. Išle bi u englesku knjižnicu i englesku crkvu u bilo kojem mjestu gdje bi se zatekle, a bilo je prilično vjerojatno kako je jedna, ili obje, pomalo crtala. Kao što je moj prijatelj rekao, ništa zanimljivo ili neobično nikad im se neće dogoditi, iako će najvjerojatnije proputovati pola svijeta. Pomaknuo sam pogled s njih na našu gipku Španjolku poluzatvorenih vatrenih očiju i nasmiješio se."

"Siroto stvorenje", rekla je Jane Helier uz uzdah. "Ali mislim kako je glupo kad ljudi ne iskorištavaju svoje potencijale. Ona žena u Bond Streetu - Valentine - uistinu je divna. Audrev Denman ide k njoj; a jeste li je gledali u 'Donjoj stubi'?"

U prvom činu, kao djevojčica, uistinu je sjajna. A Audrev ima pedeset godina, ni dana manje. U stvari, znam pouzdano da je bliže šezdesetoj."

"Nastavite", rekla je gospođa Bantry dr. Llovdu. "Obožavam priče o gipkim španjolskim plesačicama. Zaboravim koliko sam stara i debela."

"Žao mi je", rekao je dr. Lloyd. "Ali, znate, ova priča u stvari nije o španjolskoj plesačici."

"Nije."

"Ne. Pokazalo se kako moj prijatelj i ja nismo bili u pravu. Ništa ni malo zanimljivo nije se dogodilo španjolskoj ljepotici. Udala se za poštanskog službenika i u vrijeme kad sam napuštao otok imala je petero djece i bila vrlo debela."

"Kao i kći onog Israhela Petersa", prokomentirala je gđica Marple. "Ona koja je nastupala u kazalištu i imala tako ružne noge da je uvijek glumila dječake. Svi su govorili kako u životu neće dobro proći, ali udala se za trgovačkog putnika i savršeno se uklopila u novi život."

"Seoska paralela", rekao je tiho Sir Henry.

"Ne", nastavio je liječnik. "Moja je priča o dvije engleske dame."

"Nešto im se dogodilo?" uzdahnula je gđic Helier.

"Nešto im se dogodilo - i to idućeg dana."

"Da?" rekla je gospođa Bantry kako bi ga ohrabrila.

"Onako iz znatiželje, kad sam te večeri izašao van, zavirio sam u hotelsku knjigu gostiju. Vrlo sam lako pronašao imena. Gospođica Mary Barton i gospođica Amy Durrant iz Little Paddocks, Caughton Weir, Bucks. Tada sam malo razmišljao hoću li skoro upoznati vlasnice tih imena - i pod kakvim tragičnim okolnostima."

"Idućeg sam dana imao dogovor s prijateljima za piknik. Trebali smo otići na drugi kraj otoka, do mjesta po imenu (koliko se sjećam - bilo je to jako davno) Las Nieves, dobro zaštićenog otoka gdje smo i mogli plivati ukoliko osjetimo želju. Tako je bilo, osim činjenice da smo malo kasnije krenuli, pa smo usput stali i jeli, a nakon toga nastavili prema Las Nievasu na kupanje prije čaja."

"Kad smo došli na plažu, smjesta smo postali svjesni velike gužve. Činilo se kao da su svi stanovnici malog sela na plaži. Čim su nas ugledali, potrčali su prema autu i počeli uzbuđeno pričati. Naš španjolski nije bio baš dobar, i meni je trebalo nekoliko minuta kako bih shvatio, ali naposljetku sam uspio."

"Dvije lude Engleskinje otišle su na plivanje, a jedna je otplivala daleko od obale i zapala u probleme. Druga je otišla za njom i pokušala je izvući na obalu, ali snaga ju je napustila i također bi se utopila da netko nije naišao s čamcem i izvukao spasiteljicu i spašenu - ovoj posljednjoj više nije bilo pomoći."

"Čim sam shvatio kako stvari stoje, pojurio sam plažom. U početku nisam prepoznao dvije žene. Bucmasti lik u crnom kupaćem kostimu i zelenoj kapi nije me ni na koga podsjetio kad je podigla tužni pogled. Klečala je pored prijateljičina tijela i pokušavala joj na pomalo amaterski način dati umjetno disanje. Kad sam joj rekao da sam liječnik, uzdahnula je od olakšanja. Naložio sam joj neka smjesta iz jedne od ribarskih koliba donese ručnike i suhu odjeću. Jedna od žena iz mog društva otišla je s njom. Ja sam dotle uzaludno pokušavao pomoći utopljenoj ženi. Život je nesumnjivo napustio njeno tijelo, i na kraju sam nevoljko odustao."

"Pridružio sam se ostalima u maloj ribarskoj kolibi i tamo sam morao objaviti tužnu vijest. Preživjela se sada odjenula i odmah sam je

prepoznao kao jednu od dvije žene koje su sinoć došle. Prilično je mirno primila tužnu vijest, ali bilo je vrlo jasno da ju je strava cijele situacije potresla puno više od bilo kojeg osjećaja."

"'Jadna Amy', rekla je. 'Jadna, jadna Amy. Tako se veselila plivanju. A također je bila odlična plivačica. Ne mogu vjerovati. Što mislite što se dogodilo, doktore?'"

"'Najvjerojatnije grč. Hoćete li mi vi ispričati kako su se stvari odvijale?'"

"'Plivale smo neko vrijeme - dvadesetak minuta, recimo. Onda sam pomislila kako bih mogla izaći, a Amy je rekla kako će još malo plivati. Tako je i učinila, a odjednom sam je čula kako viče i shvatila sam da zapomaže. Otplivala sam do nje što sam brže mogla. Još je uvijek plutala kad sam stigla do nje, čvrsto me zgrabila i obje smo potonule. Da onaj čovjek nije došao čamcem, ja bih se također utopila.'"

"'To se događa prilično često', rekao sam. 'Nije lako nekoga spasiti od utapanja.'"

"'To je užasno', nastavila je gospođica Barton. 'Jučer smo stigle, toliko smo se veselile suncu i našem odmoru. A sada - sada se dogodila ova stravična tragedija.'"

"'Pitao sam je još neke stvari o mrtvoj ženi, i objasnio kako ću pomoći koliko god budem mogao, ali španjolske vlasti zahtijevat će detaljne podatke. Spremno mi ih je dala.'"

"'Mrtva žena, gospođica Amy Durrant, bila je njena družbenica i došla je prije nekih pet mjeseci. Odlično su se slagale, ali gospođica Durrant vrlo je malo govorila o svojoj obitelji. U ranoj je mladosti ostala siročić, odrasla je kod ujaka i od dvadeset prve je sama zarađivala za život.'"

"'I to je bilo to', nastavio je doktor. Zastao je i ponovio, ali ovog puta s određenom dozom ozbiljnosti: "I to je bilo to.'"

"Ne razumijem", rekla je Jane Helier. "To je sve? Mislim, to je vrlo tragično, mislim, ali to nije - pa, nije nešto što bih nazvala jezivo."

"Ja mislim da ima još", rekao je Sir Henry.

"Da", rekao je dr. Lloyd, "ima još. Vidite, u to je vrijeme ipak bilo nešto čudno.

Naravno, ispitao sam ribare što su vidjeli. Oni su bili očevici. A jedna je žena ispričala prilično luckastu priču. Tada nisam obraćao pažnju na nju, ali kasnije sam je se sjetio.

Inzistirala je, shvaćate, kako gospođica Durrant nije bila u nevolji kad je zvala. Druga je otplivala do nje, prema riječima te žene, i namjerno držala glavu gospođice Durrant pod vodom. Nisam, kao što sam rekao, obraćao puno pažnje.

Bila je to tako fantastična priča, a takve stvari s obale obično izgledale puno drukčije. Gospođica Barton možda je pokušala onesvijestiti prijateljicu jer je shvatila kako bi se zbog njene panike obje mogle utopiti. Ipak, znate, po priči one Španjolke, čini se - pa, kao da je gospođica Barton namjerno pokušavala udaviti svoju družbenicu."

"Kao što sam rekao, u to sam vrijeme priči poklonio vrlo malo pažnje. Sjetio sam je se kasnije. Naš je najveći problem bio otkriti nešto o toj ženi, Amy Durrant. Činilo se kako nema nikakve rodbine. Gospođica Barton i ja smo zajedno pretražili njene stvari. Pronašli smo jednu adresu i poslali pismo na nju, ali pokazalo se kako je to bila samo soba koju je unajmila kako bi u njoj držala stvari.

Gazdarica nije ništa znala, vidjela ju je samo kad je unajmila sobu. Gospođica Durrant tada joj je izjavila kako je oduvijek voljela imati neko mjesto koje je mogla zvati svojim, i u koje se bilo kada mogla vratiti. U njoj se nalazio jedan ili dva komada lijepog starinskog namještaja, kovčeg pun tkanine kupljene na rasprodaji, ali ništa osobno. Gazdarici je spomenula kako su joj otac i majka umrli u Indiji kad je bila dijete i kako je odrasla kod ujaka koji je bio svećenik, ali

nije rekla je li bio očeV ili majčin brat, pa ime nije predstavljalo nikakav trag."

"Nije to bilo baš zagonetno, nego nezadovoljavajuće.

Sigurno postoji puno usamljenih žena, ponosnih i šutljivih, u istom takvom položaju. U njenim stvarima u Las Palmasu bilo je nekoliko fotografija - prilično starih i izbljedjelih, bile su obrezane kako bi stale u okvire, pa na njima nije bilo ni fotografova imena, i stara dagerotipija na kojoj je mogla biti njena majka, ili vjerojatnije baka."

"Gospođica Barton imala je dvije preporuke za nju. Jednu je zaboravila, drugog se imena s naporom prisjetila. Pokazalo se kako je riječ o ženi koja je sada bila u inozemstvu, preselila se u Australiju. Pisali smo joj. Naravno, njen smo odgovor dugo čekali, i moram reći kako nam nije osobito pomogao kad je stigao.

Rekla je kako je gospođica Durrant bila s njom kao družbenica, vrlo učinkovita i vrlo šarmantna žena, ali nije znala ništa o njenim privatnim stvarima ili obitelji."

"I to je bilo to - kao što sam rekao, uistinu ništa neobično. Samo su mi dvije stvari pobudile nelagodu. Ta Amy Durrant o kojoj nitko ništa nije znao, i čudna Španjolkina priča. Da, sve je to dovelo do treće stvari: kad sam se prvi put sagnuo nad tijelo, gospođica Barton odlazila je u pravcu koliba i okrenula se.

Pogledala je izrazom koji mogu nazvati samo izuzetna nelagoda - neka vrsta neugodne nesigurnosti koja mi se urezala u pamćenje."

"U to mi se vrijeme to nije činilo neobično. To sam pripisao njenoj potresenosti zbog prijateljice. Ali, vidite, kasnije sam shvatio da nisu bile prijateljice. Nije bilo neke odanosti među njima, nije bilo žalosti. Gospođica Barton cijenila je Amy Durrant i bila je šokirana njenom smrću - ništa više."

"Ali onda, čemu ta stravična nelagoda? To je bilo pitanje koje me opsjedalo.

Nisam krivo protumačio taj pogled. Gotovo protiv svoje volje u mom se umu počeo oblikovati odgovor. Pretpostavimo kako je Španjolkina priča istinita; pretpostavimo kako je Mary Barton s predumišljajem i hladnokrvno pokušala utopiti Amy Durrant.

Uspjela ju je držati pod vodom dok se pretvarala kako je zapravo spašava.

Spasio ju je ribar s čamcem. Bile su na osamljenoj plaži daleko od svega. A onda sam se pojavio ja - posljednja stvar koju je očekivala. Liječnik! I to engleski liječnik! Dobro je znala da su mnogi ljudi koji su u vodi bili duže od Amy Durrant oživljeni umjetnim disanjem. Ali morala je odglumiti do kraja otići i ostaviti me sa svojom žrtvom. I okrenula se kako bi još jednom pogledala s izrazom izuzetne nelagode na licu. Hoće li se Amy Durrant vratiti među žive i reći što zna?"

"Oh!" rekla je Jane Helier. "Sad sam uzbuđena."

"Cijela je stvar s tog gledišta bila puno zlokobnija, a osobnost Amy Durrant još tajanstvenija. Tko je Amy Durrant? Zašto bi nju, beznačajnu družbenicu, poslodavka ubila? Kakva se priča krila iza kobnog plivanja? Mary Barton zaposlila ju je prije samo nekoliko mjeseci. Mary Barton ju je dovela ovamo, i dan nakon što su stigle, dogodila se tragedija. A obje su bile ljubazne, uobičajene, rafinirane Engleskinje! Cijela je stvar bila fantastična, a to sam i rekao samome sebi. Pustio sam mašti na volju."

"Znači, niste ništa učinili?" pitala je gospođica Helier.

"Što sam mogao učiniti, draga moja djevojko? Nije bilo dokaza. Većina očevidaca ispričala je istu priču kao i gospođica Barton. Izgradio sam svoje sumnje na osnovi izraza lica koji sam najvjerojatnije krivo protumačio. Jedino što sam mogao učiniti bilo je pobrinuti se da se potraži rodbina Amy Durrant. Idući put kad sam bio u Engleskoj, otišao sam i posjetio njenu gazdaricu, a rezultate sam vam već rekao."

"Ali osjećali ste kako nešto nije u redu", rekla je gđica Marple.

Dr. Lloyd je kimnuo.

"Polovicu me je vremena bilo sram što sam tako mislio. Tko sam ja da sumnjam kako je ta uljudna otmjena engleska dama počinila tako stravičan i hladnokrvan zločin? Svesrdno sam se potrudio kako bih prema njoj bio pristojan tijekom njenog boravka na otoku. Pomogao sam joj sa španjolskim vlastima. Učinio sam sve što sam mogao kao Englez koji pomaže sunarodnjaku u stranoj zemlji; a ipak nekako sam uvjeren kako je znala da sumnjam u nju i da mi se ne sviđa."

"Koliko je dugo ostala tamo?" pitala je gđica Marple.

"Mislim dva tjedna. Gospođica Durrant sahranjena je tamo, i sigurno je prošlo nekih desetak dana prije nego što se brodom vratila u Englesku. Bila je toliko šokirana da nije mogla tamo provesti zimu kao što je planirala. Tako je rekla."

"Je li ju to uzrujalo?" pitala je gđica Marple.

Doktor je oklijevao.

"Pa, nisam baš siguran je li to uopće utjecalo na njenu pojavu", rekao je oprezno.

"Nije se, recimo, udebljala?" pitala je gđica Marple.

"Znate - neobično je što ste to pitali. Kad malo razmislim, vjerujem kako ste u pravu. Ona - da, izgledala je, ako ništa drugo, kao da je dobila na težini."

"Užasno", rekla je Jane Helier i zadrhtala. "To je kao - kao hranjenje krvlju žrtve."

"A ipak, na neki način, možda nisam pravedan prema njoj", nastavio je dr.

Lloyd. "Naravno, na odlasku je rekla nešto što je vodilo u potpunosti u drugom smjeru. Možda postoje, ja vjerujem u to, savjesti koje djeluju vrlo polagano - kojima treba neko vrijeme za buđenje i shvaćanje počinjenog djela."

"To je bilo večer prije njenog odlaska s Kanara. Pozvala me u svoju sobu i vrlo mi srdačno zahvalila na svemu što sam učinio kako bih joj pomogao. Ja sam, naravno, rekao kako je to sitnica, učinio sam samo ono što je pod tim okolnostima bilo prirodno, i tako dalje. Nakon toga nastala je pauza, a onda mi je iznenada postavila pitanje."

"Mislite li", pitala je, "je li opravdano ponekad zakon uzeti u svoje ruke?"

"Odgovorio sam kako je to vrlo složeno pitanje, ali u osnovi moj je odgovor bio ne. Zakon je zakon, i moramo ga poštivati."

"Čak i kad je nemoćan?"

"Ne razumijem."

"Teško je objasniti; ali netko može učiniti nešto što se smatra definitivno lošim — što se čak smatra i zločinom, iz nekog dobrog i opravdanog razloga."

"Suho sam odgovorio kako su najvjerojatnije neki kriminalci u svoje vrijeme mislili tako, a ona se je zašutjela."

"Ali to je stravično", promrmljalaje. "Stravično."

"Onda je promijenila ton i tražila me nešto što će joj pomoći zaspati. Nije mogla dobro spavati od - oklijevala je - od tog užasnog šoka."

"Sigurni ste u to? Niste zabrinuti zbog nečega? Ništa vas ne muči?"

"Muči me? Što bi me trebalo mučiti?"

"Odgovor je bio žustar i sumnjičav."

"Problemi su ponekad uzrok nesanice', rekao sam."

"Na trenutak je razmislila."

"Mislite li briga zbog budućnosti, ili briga zbog prošlosti, koja se ne može promijeniti?"

"Oboje."

"Samo ne bi bilo dobro razmišljati o prošlosti. Ne možete je vratiti - Oh! Koja je korist od toga! Čovjek ne smije razmišljati. Čovjek ne smije razmišljati."

"Dao sam joj blage tablete za spavanje i otišao uz pozdrav. Dok sam odlazio, dosta sam razmišljao o njenim riječima. 'Ne možete je vratiti -' Što? Ili koga?"

"Mislim kako me taj posljednji razgovor pripremio na ono što je uslijedilo.

Nisam to očekivao, naravno, ali kad se dogodilo, nisam se iznenadio. Jer, znate, Mary Barton je uvijek na mene ostavljala dojam savjesne žene - ne slabe grešnice, nego žene s uvjerenjem, koja će djelovati na osnovu tih uvjerenja, i koja neće popustiti sve dok vjeruje u njih. Pretpostavljam kako je taj naš posljednji razgovor počeo stvarati sumnje u njena uvjerenja. Znam kako su riječi koje mi je uputila bile prvi, slabašni počeci tog sablasnog razarača duša - grižnje savjesti."

"Stvar se dogodila u Cornwallu, u malom obalnom mjestu, prilično praznom u to doba godine. Sigurno je bilo - čekajte malo - krajem ožujka. Čitao sam u novinama. Žena je odsjela u malom ondašnjem hotelu gospođica Barton. Ponašala se vrlo čudno i neobično. Svi su to primijetili. Cijelu bi noć šetala sobom, mrmljala sama sa sobom ne dopuštajući ljudima u susjednim sobama spavanje. Jednog je dana posjetila vikara rekavši mu kako mora razgovarati s njim o nečem od životne važnosti. Počinila je, rekla je, zločin. Onda je, umjesto da je

nastavila, naglo ustala i rekla kako će navratiti drugi dan. Vikar ju je smatrao pomalo ludom, i nije ozbiljno shvatio njeno priznanje."

"Idućeg jutra nije je bilo u sobi. Pronađena je poruka naslovljena na pogrebnika. Glasila je:

Jučer sam pokušala razgovarati s vikarom, sve priznati, ali nije mi dopušteno.

Nije mi dopustila. Mogu se iskupiti samo na jedan način - život za život; i moj život mora završiti na isti način kao i njen. Ja se također moram utopiti u dubokom moru. Vjerovala sam kako sam se iskupila. Sada vidim da nije bilo tako.

Ako želim Aryn oprost, moram otići gdje je i ona. Neka nitko ne bude kriv za moju smrt.

Mary Barton

Njena odjeća pronađena je na plaži, u maloj uvali u blizini, i činilo se očitim kako se tamo razodjenula i hrabro otplivala na pučinu gdje se znalo kako je struja opasna i brza."

"Tijelo nije pronađeno, ali nakon nekog vremena proglašena je smrt. Bila je bogata žena, njeno je imanje procijenjeno na sto tisuća funti. Pošto nije imala djece, sve je naslijedila dalja rodbina - obitelj u Australiji. Novine su diskretno spomenule tragediju na Kanarskim otocima, s teorijom kako je smrt gospođice Durrant nešto poremetila u mozgu njene prijateljice. Kao uzrok smrti navedeno je uobičajeno Samoubojstvo tijekom privremene neuračunljivosti."

"I tako je na tragediju Amy Durrant i Mary Barton spuštena zavjesa."

Nastala je duga pauza i Jane Helier je duboko uzdahnula.

"Oh, ali ne smijete sada stati - baš na najzanimljivijem dijelu. Nastavite."

"Znate, gospođice Helier, ovo nije priča u nastavcima. Ovo je stvarni život; i stvarni život prestaje kad mu se sviđi."

"Ali ja to ne želim", rekla je Jane. "Želim znati."

"Ovdje ćemo upotrijebiti naše mozgove, gospođice Helier", objasnio je Sir Henry. "Zašto je Mary Barton ubila svoju družbenicu? To je problem koji je dr.

Lloyd postavio pred nas."

"Oh, dobro", rekla je gospođica Helier, "mogla ju je ubiti iz puno razloga.

Mislim - oh, ne znam. Možda joj je išla na živce, ili je možda postala ljubomorna, iako dr. Lloyd nije spomenuo nikakve muškarce, ali ipak na brodu - pa, znate što ljudi pričaju o brodovima i putovanju morem."

Gospođica Helier je zastala, pomalo zadihana, a njena je publika stekla dojam kako je vanjšina Janeine lijepe glave bila superiornija od unutrašnjosti.

"Ja bih željela imati puno pretpostavki", rekla je gospođa Bantry. "Ali mislim kako ću se zadovoljiti samo s jednom. Pa, ja mislim kako je otac gospođice Barton sav novac zaradio upropastivši oca gospođice Amy Durrant, pa se Amy odlučila osvetiti. Oh, ne, to je krivo. Užasno zamorno! Zašto bi bogatašica ubila skromnu družbenicu? Aha, znam. Gospođica Barton imala je mlađeg brata koji se ubio zbog ljubavi prema Amy Durrant. Gospođica Barton čekala je povoljan trenutak. Amy se pojavila. Gospođica Barton ju je zaposlila kao družbenicu, odvela ju na Kanare i osvetila se. Što kažete?"

"Izvršno", rekao je Sir Henry. "Jedino što ne znamo je li gospođica Barton uopće imala mlađeg brata."

"To smo zaključili", rekla je gospođa Bantry. "Ako nije imala mlađeg brata, onda ni motiv ne postoji. Znači, sigurno je imala mlađeg brata. Shvaćate li, Watsone?"

"To je sve jako dobro, Dolly", rekao je njen suprug. "Ali to je samo pretpostavka."

"Naravno", rekla je gospođa Bantry. "To je sve što možemo - pretpostavljati."

Nemamo nikakvih tragova. Nastavi, dragi, da čujemo tvoju pretpostavku."

"Pa, ja baš i nemam što za reći. Ali mislim kako u ideji gospođice Helier da su se posvađale zbog muškarca ima nešto. Gledaj, Dolly, to je najvjerojatnije bio neki svećenik na višem položaju. Obje su mu poklonile svećeničku halju ili nešto slično, a odjenuo je najprije Durrantičinu. Mogu se kladiti kako je bilo nešto takvo. Sjetite se kako je na kraju otišla pastoru. Te žene gube glavu zbog privlačnog svećenika. Takve se priče neprestano čuju."

"Mislim kako će moje rješenje biti malo profinjenije", rekao je Sir Henry, "iako priznajem kako je to samo pretpostavka. Pretpostavljam kako je gospođica Barton oduvijek bila malo udarena. Takvih slučajeva ima više no što možete zamisliti. Njena se manija pojačala i dobila je ideju kako je njen zadatak sa svijeta ukloniti određene osobe - najvjerojatnije one koje nazivamo nesretne žene. O prošlosti gospođice Durrant ne zna se puno. Znači, najvjerojatnije je imala prošlost - "nesretnu". Gospođica Barton saznala je za to i odlučila se za likvidaciju. Kasnije ju počinje mučiti pravednost njenog čina i svladala ju je grižnja savjesti. Njen kraj dokazuje da je bila totalno udarena. I, gđice Marple, slažete li se sa mnom?"

"Bojim se da ne, Sir Henry", rekla je gđica Marple i osmjehnula mu se. "Mislim kako njen kraj dokazuje da je bila vrlo pametna i domišljata žena."

Jane Helier ispustila je kratki krik.

"Oh! Kako sam bila glupa. Mogu li opet pokušati pogoditi? Naravno da je to.

Ucjena! Družbenica ju je ucjenjivala. Samo mi nije jasno zašto gđica Marple kaže kako je bilo pametno što se ubila. To mi uopće nije jasno."

"Ah!" rekao je Sir Henry. "Znate, gđica Marple znala je slučaj poput ovog u St. Mary Meadu."

"Uvijek mi se rugate, Sir Henry", rekla je pomalo ljutito gđica Marple.

"Moram priznati kako me podsjeća, ali samo malo, na staru gospođu Trout.

Dobivala je mirovine, znate, za tri starice koje su umrle, u različitim župama."

"To zvuči poput najkompliciranijeg i najgenijalnijeg zločina", rekao je Sir Henry. "Ali čini mi se kako nimalo ne rasvjetljava naš sadašnji problem."

"Naravno", rekla je gđica Marple. "Ne rasvjetljava - vama. Ali neke su obitelji bile vrlo siromašne i mirovina je bila od velike pomoći. Znam da je to nekome izvana teško shvatiti. Ali, u stvari sam mislila kako se cijela stvar vrti oko činjenice kako je jedna starica vrlo slična svim ostalim staricama."

"Eh?" rekao je zbunjeno Sir Henry.

"Oduvijek loše objašnjavam stvari. Mislila sam na ono kad je dr. Lloyd prvi put opisao žene, nije znao koja je koja, a pretpostavljam kako nitko u hotelu također nije znao. Znali bi, naravno, za dan ili dva, ali odmah idućeg dana jedna od njih se utopila, i ona koja je ostala, rekla je da je ona gospođica Barton, i pretpostavljam kako nikome nije palo na pamet da možda nije."

"Mislite - Oh! Shvaćam", rekao je polagano Sir Henry.

"To je prirodan način razmišljanja. Draga gospođa Bantry upravo je započela s njime. Zašto bi bogatašica ubila skromnu družbenicu? Puno je vjerojatniji obrnuti slučaj. Mislim - stvari se odigravaju na taj način."

"Stvarno?" rekao je Sir Henry. "Šokirate me."

"Ali naravno", nastavila je gđica Marple, "morala je nositi odjeću gospođice Barton, koja joj je najvjerojatnije bila preuska, tako da bi izgledala kao da se udebljala. Zato sam postavila to pitanje. Gospodin bi, naravno, pretpostavio kako se dama udebljala, a ne da je odjeća postala manja - iako to nije baš odgovarajući izraz."

"Ali ako je Amy Durrant ubila gospođicu Barton, što je time dobila?" pitala je gospođa Bantry. "Nije je mogla vječno glumiti."

"To je trajalo samo nekih mjesec dana", istaknula je gđica Marple. "Tijekom tog vremena je putovala, krila se od onih koji bi je mogli prepoznati. To sam mislila onim da sve žene određenih godina izgledaju isto.

Pretpostavljam kako druga fotografija u njenoj putovnici nije čak nikad primijećena - znate kakve su putovnice. A onda u ožujku, otišla je u Cornwall, počela se čudno ponašati i privlačiti pažnju tako da kad ljudi pronađu njenu odjeću na plaži i pročitaju njeno oproštajno pismo ne dođu do logičnog zaključka."

"A to je?" pitao je Sir Henry.

"Nema tijela", rekla je odrješito gđica Marple. "To je stvar koja bi vas bola u oči da nema brojnih laži koje vas odvlače s pravog traga - uključujući i spominjanje zločina i grižnju savjesti. Nema tijela. To je istinita i značajna činjenica."

"Zar mislite -" rekla je gospođa Bantry - "zar mislite kako nije bilo grižnje savjesti? Nije bilo - nije se utopila?"

"Ne ona!" rekla je gđica Marple. "Opet gospođa Trout. Gospođa Trout bila je izvrsna u postavljanju lažnih tragova, ali u meni je našla dostojnu suparnicu. A ja mogu razotkriti vašu gospođicu Barton koja ima grižnju savjesti. Utopila se?

Otišla je u Australiju, ako sam imalo dobra u nagađanju."

"Jeste, gđice Marple", rekao je dr. Lloyd. "Nesumnjivo jeste. I to me žestoko iznenadilo."

"Je li to ono što ste nazvali posljednjom slučajnošću?"

Dr. Lloyd je kimnuo.

"Da, bila je to uistinu zla kob za gospođicu Barton - ili gospođicu Amy Durrant - kako je god željeli zvati. Neko sam vrijeme bio brodski liječnik, i kad smo pristali u Melbourneu, prva osoba koju sam ugledao na ulici bila je žena koju sam smatrao utopljenom u Cornwallu. Uvidjela je kako je igra gotova i učinila odvažnu stvar - povjerila mi se. Neobična žena, pretpostavljam kako nije imala ni trunke morala. Bila je najstarija od deveteročlane obitelji, užasno siromašne. Jednom su tražili pomoć od bogatog rođaka u Engleskoj koji ih je odbio, gospođica Barton posvađala se s ocem. Novac im je očajnički trebao, troje najmlađe djece bilo je bolesno i liječenje je bilo skupo.

Čini se kako je Amy Barton tada smislila plan svog okrutnog umorstva. Krenula je u Englesku pod krinkom dječje odgajateljice. Nakon toga zaposlila se kao družbenica kod gospođice Barton i prozvala se Amy Durrant. Unajmila je sobu i stavila nešto namještaja kako bi izgradila barem neki identitet. Utapanje je bilo iznenadna inspiracija. Čekala je neku prigodu kako bi se razotkrila. Onda je pripremila posljednju scenu drame i vratila u Australiju, i nakon nekog vremena ona i njena braća i sestre naslijedili su novac gospođice Barton kao iduće koljeno obiteljskog stabla."

"Vrlo odvažan i savršen zločin", rekao je Sir Henry. "Gotovo savršen zločin. Da je na Kanarima stradala gospođica Barton, moglo se

posumnjati u Amy Durrant i veza s obitelji Barton možda bi se otkrila; ali promjena identiteta i dvostruki zločin, kako bi ga mogli nazvati, učinkovito su riješili taj problem. Da, gotovo savršen zločin."

"Što se dogodilo s njom?" pitala je gospođa Bantry. "Što ste učinili, dr.

Lloyd?"

"Bio sam u vrlo neobičnom položaju, gospođo Bantry. Imao sam vrlo malo konkretnih dokaza koje zakon priznaje. Također, bilo je određenih pokazatelja, očitih meni kao liječniku, da žena neće još dugo biti na ovom svijetu. Otišao sam s njom kući i upoznao ostatak obitelji - dražesne obitelji, odane najstarijoj sestri i bez imalo sumnje da je ikad počinila nekakav zločin. Zašto ih rastužiti kad ništa nisam mogao dokazati? Ženino priznanje nije čuo nitko osim mene. Pustio sam neka priroda obavi svoje. Gospođica Amy Barton umrla je šest mjeseci nakon našeg susreta. Često sam se pitao je li bila vesela i neskrušena sve do samog kraja."

"Naravno da nije", rekla je gospođa Bantry.

"Ja mislim da jest", rekla je gđica Marple. "Gospođa Trout je bila."

Jane Helier je lagano zadrhtala.

"Pa", rekla je. "Sve je vrlo, vrlo zanimljivo. Ne shvaćam baš tko je koga utopio. I kakve veze gospođa Trout ima s time?"

"Nikakve, draga moja", rekla je gđica Marple. "Ona je bila samo osoba - ne baš jako dobra osoba - iz sela."

"Oh!" rekla je Jane. "Iz sela. Ali u selu se nikad ništa ne događa, zar ne?"

Uzdahnula je. "Sigurna sam kako bi bila glupa kao noć da živim na selu."

9. Četiri osumnjičenika

Razgovor se vrtio oko neotkrivenih i nekažnjenih zločina. Svatko je iznio svoje mišljenje: pukovnik Bantry, njegova punašna srdačna supruga, Jane Helier, dr.

Lloyd, i čak i stara gđica Marple. Jedina osoba koja je šutjela, bila je, po većini, najkvalificiranija za to. Sir Henry Clithering, bivši načelnik Scotland Yarda šutke je sjedio, uvijao brk - ili, bolje rečeno, gladio ga - lagano se smješkao, kao da je razmišljao o nečemu zabavnom.

"Sir Henry", rekla je naposljetku gospođa Bantry. "Ako nešto ne kažete, počet ću vrištati. Ima li puno zločina koji prođu nekažnjeno, ili nema?"

"Mislite na novinske naslove, gospođo Bantry. SCOTLAND YARD OPET POGRIJEŠIO. I spisak neriješenih slučajeva koji slijedi."

"Što, uistinu, pretpostavljam, predstavlja vrlo malen dio cjeline?" rekao je dr.

Lloyd.

"Da; tako je. Stotine zločina koji su riješeni i čiji su počinitelji kažnjeni rijetko su pohvaljeni i opjevani. Ali to nije bit, zar ne? Kad spominjete neotkrivene zločine i nerazriješene zločine, govorite o dvije različite stvari. U prvu kategoriju spadaju svi zločini za koje Scotland Yard nikada ne čuje, zločini za koje nitko ne zna da su počinjeni."

"Ali ja pretpostavljam kako takvih nema puno?" rekla je gospođa Bantry.

"Nema?"

"Sir Henry! Ne želite valjda reći kako ima?"

"Ja mislim", rekla je zamišljeno gđica Marple, "kako ih sigurno ima veliki broj."

Dražesna starica, mudre, smirene pojave, izrekla je svoju tvrdnju savršeno smirenim glasom.

"Moja draga gđice Marple", rekao je pukovnik Bantry.

"Naravno", rekla je gđica Marple, "puno je ljudi glupo. A glupe ljude otkriju, što god učinili. Ali postoje ljudi koji nisu glupi i čovjek zadržti pri pomisli što bi mogli postići da nemaju duboko ukorijenjene principe."

"Da", rekao je Sir Henry, "puno je ljudi koji nisu glupi. Koliko se često zločin rasvijetli jednostavno uz pomoć neke nesvjesne gluposti i čovjek se svaki put zapita: da nije bilo te gluposti, bi li itko ikad saznao?"

"Ali to je vrlo ozbiljno, Clithering", rekao je pukovnik Bantry. "Uistinu vrlo ozbiljno."

"Stvarno?"

"Kako to misliš? Stvarno! Naravno da je ozbiljno."

"Kažeš da zločin prolazi nekažnjen; ali je li doista tako? Možda nekažnjen od zakona; ali uzrok i posljedice djeluju van zakona. Reći kako svaki zločin sa sobom donosi vlastitu kaznu znači biti popustljiv, a, ipak, po mom mišljenju, ništa nije bliže istini."

"Možda, možda", rekao je pukovnik Bantry. "Ali to ne mijenja ozbiljnost - uh - eh - ozbiljnost -" Zastao je i ostao bez riječi.

Sir Henry Clithering se nasmiješio.

"Devedeset devet ljudi od sto ne slažu se s tvojim načinom razmišljanja", rekao je. "Ali znaš, krivnja uistinu nije važna - važna je nedužnost. To je stvar koju nitko ne želi shvatiti."

"Ja ne shvaćam", rekla je Jane Helier.

"Ja shvaćam", rekla je gđica Marple. "Kad je gospođa Trent otkrila kako joj iz torbe nedostaje pola krune, osoba kojoj bi to najviše koristilo bila je spremačica, gospođa Arthur. Naravno da su Trentovi pomisli da je ona kriva, ali pošto su bili dobrodušni ljudi i znali su kako je imala veliku obitelj i supruga koji je pio, pa - naravno da nisu željeli dizati galamu.

Ali počeli su se ponašati drukčije prema njoj, nisu joj ostavljali kuću na čuvanje kad bi nekamo otišli, što je njoj puno značilo; a i drugi su je ljudi počeli gledati drukčijim očima. A onda se odjednom pokazalo da je to bila guvernanta.

Gospođa Trent vidjela ju je u ogledalu. Čista slučajnost - iako ju ja običavam nazivati sudbina. A to je, mislim, ono o čemu je Sir Henry govorio.

Većinu ljudi samo bi zanimalo tko je uzeo novac, a pokazalo se kako je to bila osoba u koju se najmanje sumnjalo - kao u detektivskim romanima! Ali stvarnoj osobi, sirotoj gospođi Arthur koja nije ništa učinila, to je bilo pitanje života i smrti. To ste mislili, Sir Henry, zar ne?"

"Da, gđice Marple, pogodili ste 'u sridu'. Vaša spremačica bila je sretna u slučaju koji ste naveli. Njena je nevinost dokazana. Ali neki ljudi prolaze kroz život prekriveni sjenom sumnje koja je uistinu neopravdana."

"Mislite na neki specifičan slučaj, Sir Henry?" mudro je pitala gospođa Bantry.

"Da, gospođo Bantry, mislim. Vrlo neobičan slučaj. Slučaj u kojem je, pretpostavljali smo, počinjeno umorstvo, ali nismo imali teoretske šanse za njegovo dokazivanje."

"Otrov, pretpostavljam", uzdahnula je Jane. "Nešto što se ne može otkriti."

Dr. Lloyd se nervozno promeškoltio, a Sir Henry je zatresao glavom.

"Ne, draga djevojko. Ne tajni otrov južnoameričkih Indijanaca! Volio bih da je bilo nešto takvo. Morali smo se baviti nečim puno uobičajenijim - u stvari toliko uobičajenim da nije bilo nade da se zločin pripíše počinitelju. Starac je pao niz stube i slomio vrat; jedan od onih nesretnih slučajeva koji se događaju svakoga dana."

"Ali što se uistinu dogodilo?"

"Tko zna?" Sir Henry je slegnuo ramenima. "Netko ga je gurnuo? Netko je na vrhu stuba razapeo komad konopa i kasnije ga uklonio? To nikada nećemo znati."

"Ali vi mislite kako to - pa, nije bio nesretan slučaj? Zašto?" pitao je doktor.

"To je prilično duga priča, ali - pa, da, prilično smo sigurni. Kao što sam rekao, nema teorije da se zločin nekome pripíše - dokazi bi bili preklimavi. Ali postoje drugi aspekti slučaja - onaj o kojem sam vam govorio. Vidite, četiri su osobe mogle počinuti nedjelo. Jedna je kriva; ali ostale tri su nedužne. 1 ako se istina ne otkrije, ostale tri će pratiti stravična sjena sumnje."

"Mislim", rekla je gospođa Bantry, "kako je bolje da nam ispričate vašu dugu priču."

"Ipak ne mora biti tako duga", rekao je Sir Henry. "U svakom slučaju, mogu sažeti početak. Radi se o njemačkom tajnom društvu - Schwartze Hand - nečemu proizašlom iz Camorre^[7] ili nečega sličnom odrednicama Camorre. To društvo je ucjenjivalo i teroriziralo. Stvar je naglo počela nakon rata i proširila se u zapanjujućoj količini. Teroriziralo je bezbrojne ljude. Vlasti se s njime nisu bile u stanju boriti jer su njegove tajne ljubomorno čuvane, a bilo je gotovo nemoguće pronaći nekoga tko bi ih pristao odati."

"U Engleskoj se o njemu nije puno znalo, ali u Njemačkoj je imalo snažan utjecaj. Naposljetku je uništeno i razoreno trudom jednog

čovjeka, dr. Rosena, koji je neko vrijeme bio istaknut pripadnik Tajne službe.

Postao je član, probio se u najuži krug i, kao što sam rekao, doveo do njegovog sloma."

"Ali, kao uzrok toga on je postao označen čovjek, i bilo je mudro napustiti Njemačku - u svakom slučaju na neko vrijeme. Došao je u Englesku, a berlinska nam je policija poslala dopis o njemu. Osobno sam razgovarao s njim. Bio je utučen i morbidan. Nije imao sumnje kakva ga budućnost čeka."

"Sredit će me, Sir Henry', rekao je. 'U to nema sumnje.' Bio je krupan čovjek, privlačnog lica, vrlo dubokog glasa, s jedva primjetnim naglaskom koji je odavao njegovo podrijetlo. 'To je konačan zaključak. Nema veze, spreman sam.

Bio sam svjestan rizika kad sam prihvatio taj posao. Učinio sam ono što sam naumio. Organizacija više nikad neće postojati. Ali mnogi su članovi na slobodi, i oni će tražiti osvetu - moj život. To je jednostavno pitanje vremena; ali želim da to bude što je moguće kasnije. Vidite, ja sakupljam i uređujem vrlo zanimljiv materijal - moje životno djelo. Želio bih, ako je moguće, dovršiti ga."

"Govorio je vrlo jednostavno, s određenom dozom ponosa kojoj sam se morao diviti. Rekao sam mu kako ćemo poduzeti sve moguće mjere predostrožnosti, ali on je samo odmahnuo rukom."

"Jednog dana, prije ili kasnije, sredit će me', ponovio je. 'Kad taj dan dođe, nemojte žaliti. Vi ćete, nesumnjivo, učiniti sve što je u vašoj moći.'"

"Onda je nastavio s iznošenjem svojih planova koji su bili vrlojednostavni.

Predložio je kupovinu male kuće na selu gdje bi mogao mirno živjeti i nastaviti svoj posao. Naposljetku je izabrao selo u Somersetu - King's Gnaton, deset kilometara udaljeno od željezničke postaje, i

nedirnuto civilizacijom. Kupio je vrlo lijepu kućicu, izveo određene promjene i poboljšanja i zadovoljno se uselio.

Njegovo domaćinstvo sastojalo se od njegove nećakinje, Grete, tajnika, stare njemačke sluškinje koja mu je vjerno služila gotovo četrdeset godina, i jednog majstora i vrtlara koji su živjeli u King's Gnatonu."

"Četiri osumnjičenika", rekao je tiho dr. Lloyd.

"Točno. Četiri osumnjičenika. Više se nema što dodati. Život u King's Gnatonu mirno je tekao pet mjeseci, a onda se dogodila tragedija.

Dr. Rosen je jednog jutra pao niz stube, pronađen je mrtav nekih pola sata kasnije. U vrijeme kad se nesreća dogodila, Gertrud je bila u kuhinji, sa zatvorenim vratima i nije ništa čula - tako je barem ona rekla. Fraulein Greta bila je u vrtu i sadila luk - opet, tako je barem ona rekla. Vrtlar, Dobbs, bio je u maloj šupi na gablecu - tako je barem on rekao; a tajnik je bio u šetnji, i opet za to postoji samo njegova riječ.

Nitko nije imao alibi - nitko nije mogao potvrditi nečiju priču. Ali jedna stvar jest sigurna. Nitko izvana nije to mogao učiniti, jer bi stranac u selu malom poput King's Gnatona bio definitivno primijećen. I prednja i stražnja vrata bila su zaključana, svaki je pripadnik domaćinstva imao vlastiti ključ. Vidite, to sumnju sužava na njih četvero. A ipak, svatko se čini van svake sumnje. Greta, kći njegovog vlastitog brata. Gertrud, s četrdeset godina vjerne službe. Dobbs, koji nikad nije bio van King's Gnatona. I Charles Templeton, tajnik -"

"Da", rekao je pukovnik Bantry, "što je s njim? Meni se on čini sumnjivim. Što znate o njemu?"

"Ono što znam o njemu, nije ga dovelo na sud - barem ne u to vrijeme", rekao je Sir Henry mrko. "Vidite, Charles Templeton bio je jedan od mojih ljudi."

"Oh!" rekao je pukovnik Bantry vrlo iznenađeno.

"Da. Želio sam imati nekoga na licu mjesta, a istovremeno nisam želio prouzročiti početak seoskih priča. Rosen je uistinu trebao tajnika. Dao sam taj posao Templetonu. On je gospodin, tečno govori njemački, i, sve u svemu, vrlo je sposoban čovjek."

"Ali, u koga onda sumnjate?" pitala je gospođa Bantry zbunjeno. "Svi se čine - pa, savršeno nevini."

"Da, čine se. Ali pogledajte stvar s drugog gledišta. Fraulein Greta je bila njegova nećakinja i vrlo ljupka djevojka, ali rat nam je nebrojeno puta pokazao da se brat može okrenuti protiv sestre, ili otac protiv sina i tako dalje, a najljupkije i najnježnije djevojke činile su vrlo iznenađujuće stvari. Isto vrijedi i za Gertrud, tko zna koje su druge stvari možda imale utjecaja u njenom slučaju.

Možda svađa s gazdom, rastuća netrpeljivost zbog dugih godina vjernosti koje su bile iza nje. A Dobbs? Je li on nedužan jer nije imao nikakve veze s obitelji?

Novac čini čuda. Dobbsu su na neki način mogli prići i kupiti ga."

"Jedna je stvar sigurna: neka poruka ili zapovijed sigurno su došli izvana.

Inače čemu pet mjeseci imuniteta? Ne, agenti društva sigurno su radili. Nisu bili sigurni u Rosenovu izdaju, pa su čekali dok im dokazi nisu bez ikakve sumnje ukazali na njega. A onda, kad su sve sumnje raspršene, mogli su poslati poruku skrivenom špijunu - poruku koja je glasila: 'Ubij.'"

"Kako zlo!" rekla je Jane Helier i zadrhtala.

"Ali kako je poruka došla? To je bio problem koji sam pokušao riješiti - jedina nada u rješavanje zagonetke. Jednoj od četiri osobe sigurno su prišli ili je na neki način obavijestili. Nije bilo nikakvog odlaganja -

to sam znao - kad je zapovijed stigla, provela se u djelo. To je bilo tipično za Schwartze Hand."

"Sve sam ispitao, možda će vam se činiti kako sam bio pretjerano temeljit.

Tko je tog jutra došao u kuću? Nikog nisam eliminirao. Evo spiska."

Iz džepa je izvadio kuvertu i iz nje izvukao papir.

"Mesar, koji je donio janjeći vrat. Provjera je dokazala da je uredu."

"Radnik iz trgovine, donio je paket kukuruznog brašna, kilu šećera, pola kile maslaca i pola kile kave. Provjera je također dokazala da je u redu."

"Poštar, donio je dva kataloga za Fraulein Gretu, lokalno pismo za Gertrud, tri pisma za dr. Rosena, jedno iz inozemstva i dva pisma za gospodina Templetona, jedno također iz inozemstva."

Sir Henry je zastao, a onda iz kuverte izvukao svežanj dokumenata.

"Možda i sami želite vidjeti. Dali su mi ih različiti ljudi čija su pisma bila, ili su izvađena iz smeća. Ne trebam ni napomenuti da su ih stručnjaci pregledali i testirali na nevidljivu tintu. Takvo nešto bilo je nemoguće."

Svi su se sakupili kako bi pogledali. Katalogi su bili vrtlarski i od uglednog krznara iz Londona. Dva računa naslovljena na dr. Rosena bila su za sjeme u vrtu i jedno iz Londona, za uredski materijal. Pismo naslovljeno na njega glasilo je:

Dragi moj Rosene -

Upravo sam se vratila od dr. Helmutha Spatha. Prije samo neki dan sreća sam Edgara Jacksona. On i Amos Perry upravo su se vratili iz Tsingtaua. Ne mogu reći, barem neiskreno, kako im zavidim na putovanju. Kao što sam prije rekla: čuvaj se stanovite osobe. Znaš na koga mislim, iako se ti ne slažeš.

Tvoja Georgine.

"Pošta gospodina Templetona sastojala se od ovog računa, koji je, kao što vidite, račun njegovog krojača, i pisma prijatelja iz Njemačke", nastavio je Sir Henry. "Pismo je, na žalost, poderao dok je šetao. Na kraju imamo Gertrudino pismo."

Draga gospođo Swartz, -

Nadamo se kako ćete u petak navečer uspjeti doći na misu, vikar kaže kako se nada tome —svi su dobrodošli. Recept za šunku je izvrstan, hvala vam. Nadam se da ste dobro i da ćemo vas vidjeti u petak.

Srdačno Vaša, Emma Greene.

Dr. Lloyd se lagano nasmiješio na ovo, kao i gospođa Bantry.

"Mislim kako se posljednje pismo može isključiti kao dokazni materijal", rekao je dr. Lloyd.

"I ja mislim isto", rekao je Sir Henry; "ali iz predostrožnosti sam provjerio postoji li gospoda Greene i ta večernja misa u petak. Znae, čovjek nikad ne može biti previše temeljit."

"To naša prijateljica gđica Marple uvijek govori", rekao je uz osmijeh dr.

Lloyd. "Izgubljeni ste u oblacima, gđice Marple? O čemu razmišljate?"

Gđica Marple se trznula.

"Kako glupo od mene", rekla je. "Samo sam se pitala zašto je riječ Iskreno u pismu dr. Rosena napisana s velikim I. [8]"

Gospođa Bantry je shvatila.

"Znači, to je to", rekla je. "Oh!"

"Da, draga", rekla je gđica Marple. "Mislila sam kako ćeš primijetiti!"

"U tom je pismu definitivno upozorenje", rekao je pukovnik Bantry. "To je prva stvar koja mi je privukla pažnju. Primjećujem više no što mislite. Da, definitivno upozorenje - u vezi koga?"

"U vezi tog pisma ima jedna neobična činjenica", rekao je Sir Henry. "Prema Templetonovim riječima, dr. Rosen je otvorio pismo za doručkom i bacio mu ga rekavši kako ne poznaje tog tipa."

"Ali to nije tip", rekla je Jane Helier. "Potpisano je 'Georgina'".

"Teško je točno reći", rekao je dr. Lloyd. "Možda je Georgey; ali definitivno izgleda više kao Georgina. Jedino je čudno što je rukopis muški."

"Znate, to je zanimljivo", rekao je pukovnik Bantry. "Bacio ga je na drugu stranu stola i pretvarao se kako ne zna ništa o njemu. Želio je vidjeti nečiji izraz lica. Čiji - djevojčin? ili muškarčev?"

"Ili kuharičin?" predložila je gospođa Bantry. "Možda je bila u blagovaonici, donosila doručak. Ali nije mi jasno... to je vrlo neobično -"

"Namrštila se na pismo. Gđica Marple joj se približila. Gđica Marple ispružila je prst i dodirnula arak papira. Zajedno su mrmljale.

"Ali zašto je tajnik poderao drugo pismo?" odjednom je pitala Jane Helier.

"Čini se - oh! Ne znam - čini se čudno. Zašto bi dobivao pisma iz Njemačke? Iako, naravno, ako je van svake sumnje, kao što ste rekli -"

"Ali Sir Henry to nije rekao", rekla je gđica Marple hitro i podigla pogled s pisma i prekinula mrmljanje s gospođom Bantry. "Rekao je četiri osumnjičenika.

Znači, to govori da uključuje gospodina Templetona. U pravu sam, zar ne, Sir Henry?"

"Da, gđice Marple. Kroz gorko iskustvo naučio sam jednu stvar. Nikad nemoj reći kako je netko van svake sumnje. Upravo sam vam iznio razloge zašto bi tri od navedene četiri osobe na kraju mogle biti krive, koliko god to nevjerovatno zvučalo. U to vrijeme nisam cijeli proces primijenio na Charlesa Templetona. Ali naposljetku sam došao i do toga koristeći pravilo koje sam vam maloprije spomenuo. I bio sam primoran priznati jednu stvar: svaka vojska, svaka mornarica i svaka policija u svojim redovima ima određen broj izdajnika, koliko god mi to nevoljko priznavali. Profesionalno sam odradio slučaj protiv Charlesa Templetona."

"Postavio sam si gotovo ista pitanja koja je gospođica Helier upravo postavila.

Zašto, jedini od ukućana, nije dao pismo koje je dobio - štoviše, pismo iz Njemačke. Zašto bi on dobivao pismo iz Njemačke?"

"Posljednje je pitanje bilo nevino, i postavio sam mu ga. Njegov je odgovor bio jednostavan. Sestra njegove majke udana je za Nijemca. Pismo je bilo od rođakinje iz Njemačke. Znači, saznao sam nešto što prije nisam znao.

— Charles Templeton imao je rodbinu u Njemačkoj. I to ga je definitivno stavilo na spisak osumnjičenika - vrlo definitivno. On je moj vlastiti čovjek - čovjek koji mi se oduvijek sviđao i kojem sam vjerovao; ali morao sam biti pravedan i pošten i priznati kako je on bio na vrhu spiska."

"Ali to je - ne znam! Ne znam... I najvjerojatnije nikad neću znati. To nije pitanje kažnjavanja ubojice. To je pitanje koje je za mene sto puta važnije. To je blaćenje, najvjerojatnije, cijele karijere časnog čovjeka... zbog sumnje - sumnje koju se ne usuđujem odbaciti."

Gđica Marple je kašljucnula i tiho rekla:

"Znači, Sir Henry, ako sam vas dobro shvatila, mladi gospodin Templeton vam zaokuplja misli?"

"Da, na neki način. Teoretski, isto bi se moglo reći za sve četvero, ali u stvarnosti nije tako. Dobbs, na primjer- može mi biti sumnjiv, ali to se uopće neće odraziti na njegovu karijeru. Nitko u selu nema pojma kako smrt starog dr.

Rosena nije bila nesretan slučaj. To se malo više odražava na Gertrud. Na primjer, može doći do promjene odnosa Fraulein Rosen prema njoj. Ali to joj, najvjerojatnije, nije previše važno."

"Što se tiče Grete Rosen - pa, tu dolazimo do ključne stvari. Greta je vrlo lijepa djevojka, a Charles Templeton je privlačan mladić, i pet su mjeseci proveli zajedno. Neizbježno se dogodilo. Zaljubili su se - iako nisu došli do točke da bi to jedno drugom priznali."

"A onda se dogodila katastrofa. To je bilo prije tri mjeseca, a dan ili dva nakon što sam se vratio, Greta Rosen me posjetila. Prodala je kuću i vraćala se u Njemačku nakon što je napokon sredila ujakovu ostavštinu. Došla je k meni osobno, iako je znala da sam u mirovini, jer se radilo o osobnoj stvari o kojoj je sa mnom željela razgovarati. Nekoje vrijeme okolišala, ali naposljetku je sve izašlo na vidjelo. Što sam mislio? Pismo iz Njemačke - ona se neprestano brinula zbog toga - ono pismo koje je Charles poderao. Je li bilo u redu? Sigurno je bilo u redu. Naravno da je povjerovala u njegovu priču, ali - oh! Da je samo znala? Da je znala - sa sigurnošću."

"Shvaćate? Isti osjećaj: želja za povjerenjem - ali stravična sumnja vreba iz prikrajka, protjerana na periferiju mozga, ali bez obzira na to uporno se javlja.

Razgovarao sam s njom potpuno iskreno i rekao joj neka i ona učini isto. Pitao sam ju je li gajila osjećaje prema Charlesu i on prema njoj."

"'Mislim da jesam', rekla je. 'Oh, da, znam da jesam. Bili smo jako sretni.

Svaki je dan bio prekrasan. Nije bilo žurbe - imali smo sve vrijeme svijeta.

Jednog bi mi dana rekao kako me voli, a ja bih mu rekla kako ja njega također volim - Ah! Ali možete pretpostaviti! A sada se sve promijenilo. Crni se oblak nadvio nad nama - udaljili smo se, kad se sretnemo, ne znamo što bismo si rekli. S njim je, pretpostavljam, isto kao i sa mnom... Oboje si govorimo: 'Kad bih barem mogao biti siguran! Zato vas, Sir Henry, preklinjem da mi kažete! Možete biti sigurni, jer Charles Templeton nije osoba koja je ubila vašeg ujaka!' Recite mi!

Oh, recite mi! Molim vas - molim vas!"

"Ali, k vragu i sve", rekao je Sir Henry i šakom udario po stolu, "nisam joj to mogao reći. Sve će se više udaljavati - ta će sumnja između njih biti poput duha - duha koji ne može na počinak."

Naslonio se, lice mu je bilo umorno i tužno. Očajno je jednom ili dvaput odmahnuo glavom.

"I ništa se više ne može učiniti, osim -" Opet je uspravno sjeo, a mali vragolasti osmijeh prešao mu je licem - "osim ako nam gđica Marple ne pomogne.

Možete li, gđice Maiple? Imam osjećaj kako je to pismo u vašem fahu, znate. Ono o misi. Ne podsjeća li vas na nešto ili nekoga i sve objašnjava? Možete li nekako pomoći dvjema bespomoćnim mladim osobama koje žele biti sretni?"

U njegovoj je molbi iza vragolastog osmijeha bilo nešto molećivo. Počeo je izuzetno cijeniti um te krhke staromodne starice. Uputio joj je molećiv pogled.

Gđica Marple je kašljucnula i popravila čipku.

"Podsjeća me na malu Annie Poultnv", priznala je. "Naravno da je pismo savršeno jasno - i gospođi Bantry i meni. Ne mislim na pismo

o crkvi, nego na ono drugo. Toliko dugo živite u Londonu i niste vrtlar, Sir Henry, i nije ni čudo što niste primijetili."

"Eh?" rekao je Sir Henry. "Primijetio što?"

Gospođa Bantry pružila je ruku i uzela katalog. Otvorila ga je i sa zadovoljstvom počela čitati na glas:

"Dr. Helmuth Spath. Pravi jorgovan, vrlo lijep cvijet, na osobito dugoj i čvrstoj stabljici. Izvrstan za ukrašavanje doma i vrta. Novitet izuzetne ljepote."

"Edgar Jackson. Prekrasno oblikovan cvijet nalik krizantemi, osobite ciglastocrvene boje."

"Amos Perry. Jarkocrven, izvrstan za ukrašavanje."

"Tsingtau. Jarko narančastocrven, ukrasna vrtna biljka i dugovječan cvijet u vazi."

"Honesty -"

"S velikim H, sjećate se", promrmljala je gđica Marple.

"Honesty. Ružičastobijeli velik i savršeno oblikovan cvijet."

Gospođa Bantry zatvorila je katalog i vrlo glasno rekla:

"Dalije!"

"A njihova početna slova su DEATH", objasnila je gđica Marple.

"Ali pismo je došlo samom dr. Rosenu", pobunio se Sir Henry.

"To je bilo lukavo", rekla je gđica Marple. "To i upozorenje u njemu. Što će učiniti kad dobije pismo od nekog koga ne poznaje, puno nepoznatih imena. Pa naravno, bacit će ga svom tajniku."

"Znači, nakon svega -"

"Oh, ne!" rekla je gđica Marple. "Nije tajnik. Pa zbog ovog je savršeno jasno kako to nije bio on. On nikad ne bi dopustio da pismo bude pronađeno. I nikad ne bi uništio vlastito pismo iz Njemačke. Uistinu, njegova nedužnost - ako smijem tako reći - jednostavno bude u očima."

"Onda tko -"

"Pa, čini se gotovo sigurno - sigurno kao i sve ostalo na ovom svijetu. Za stolom je bila još jedna osoba, i ona bi - naravno, pod navedenim okolnostima - uzela pismo i pročitala ga. I to bi bilo to. Sjećate se vrtlarskog kataloga koji je istog dana došao poštom -"

"Greta Rosen", rekao je polagano Sir Henry. "Onda je njen posjet -"

"Gospoda nikad ne shvaćaju te stvari", rekla je gđica Marple. "A bojim se kako često misle da smo mi stare žene - pa, mačke, jer vidimo stvari onakvima kakve jesu. Ali tako je. Na nesreću, osoba zna puno o vlastitom spolu. Ne sumnjam kako je među njima postojala barijera."

Mladić je osjetio naglu neopisivu odbojnost. Posumnjao, instinktivno, i nije mogao sakriti sumnju. A ja uistinu smatram kako je djevojčin posjet bila čista zloba. Ona je bila prilično sigurna; ali se potrudila kako bi vaše sumnje bile usmjerene na sirotog gospodina Templetona. Niste baš bili sigurni u njega nakon njene posjete."

"Siguran sam kako nije bilo ništa što je rekla -" počeo je Sir Henry.

"Gospoda", rekla je smireno gđica Marple, "nikad ne shvaćaju te stvari."

"A ta djevojka -" zastao je. "Počinila je hladnokrvno umorstvo i izvući će se!"

"Oh! ne, Sir Henry", rekla je gđica Marple. "Neće se izvući. Ni vi ni ja ne vjerujemo u to. Sjetite se što ste nedavno rekli. Ne. Greta Rosen neće izbjeći kaznu. Za početak, sigurno je u društvu čudnih ljudi -"

ucjenjivača i terorista - ljudi koji joj neće donijeti ništa dobra, a najvjerojatnije će je dovesti do tužnog kraja. Kao to ste rekli, čovjek ne smije razmišljati o krivcima - važni su nedužni.

Gospodin Templeton, koji će se, usuđujem se reći, oženiti onom rođakinjom iz Njemačke, deranje njenog pisma izgleda - pa, izgleda sumnjivo - ali riječ sada ima sasvim drukčiji kontekst od onog kojeg je imala cijelu večer. Kao da se pomalo bojao da ga druga djevojka ne vidi ili zatraži da ga vidi? Da, mislim da je bilo neke sitne romance.

A onda, tu je Dobbs - iako se, kako ste rekli, usuđujem reći kako mu to neće puno značiti. Njegovi su gableci najvjerojatnije jedino o čemu razmišlja. A tu je i sirota stara Gertrud - ona koja me podsjetila na Annie Poultnv. Sirota Annie Poultnv. Pedeset godina vjerne službe i osumnjičena kako je pobjegla s oporukom gospođice Lamb, iako ništa nije moglo biti dokazano. Vjerno srce sirotog stvorenja gotovo je puklo od jada; a tek nakon što je umrla, otkrivena je tajna ladica u koju je stara gospođica Lamb oporuku stavila na sigurno. Ali tada je bilo prekasno za Annie."

"Zato se toliko brinem za tu staru sirotu Njemicu. Kad je netko star, vrlo lako postane ogorčen. Osjećam više žaljenja za nju nego za gospodina Templetona koji je mlad, sposoban i očito privlačan ženama. Pisat ćete joj, zar ne, Sir Henry, i reći joj kako je njena nedužnost definitivno dokazana? Njen dragi stari gazda je mrtav, a ona je bez sumnje tužna i žalosna jer je osumnjičena za... Oh! ne mogu podnijeti čak ni razmišljanje o tome!"

"Pisat ću, gđice Marple", rekao je Sir Henry. Znatiželjno ju je pogledao.

"Znate, nikad vas neću shvatiti. Vaš gledište uvijek je drukčije od onog koji očekujem."

"Moje gledište je, bojim se, prilično siromašno", rekla je ponizno gđica Marple.

"Jedva da ikad odlazim iz St. Mary Meada."

"A ipak ste riješili nešto što možemo zvati međunarodnim slučajem", rekao je Sir Henry. "Jer ste ga riješili. Siguran sam u to."

Gđica Marple se lagano zarumenjela, a onda osmjehnula.

"Bila sam, mislim, dobro školovana za standarde u doba moje mladosti. Moja sestra i ja imale smo njemačku guvernantu - Fraulein. Vrlo sentimentalno stvorenje. Naučila nas je jezik cvijeća - danas zaboravljena stvar, ali vrlo zanimljiva. Žuti tulipan, na primjer, znači Uzaludna ljubav, dok kineska astra znači Pod tvojim nogama umirem od ljubomore. Ono je pismo bilo potpisano Georgine, a koliko se sjećam, to je na Njemačkom dalija, i to je, naravno, razjasnilo cijelu stvar. Kad bih se barem mogla sjetiti značenja dalije, ali ne, ne mogu. Moje pamćenje nije ono što je bilo."

"U svakom slučaju ne znači SMRT."

"Ne, ne znači. Stravično, zar ne? Svijet je prepun tužnih stvari."

"Tako je", rekla je gospođa Bantry i uzdahnula. "Sreća što čovjek ima cvijeće i prijatelje."

"Vidite, nas je stavila na drugo mjesto", rekao je dr. Lloyd.

"Muškarac mi je svake večeri slao purpurne orhideje u kazalište", sanjivo je rekla Jane.

"Očekujem tvoju ljubav' - to znače", rekla je veselo gđica Marple.

Sir Henry se nekako čudno nakašljao i okrenuo glavu.

Gđica Marple odjednom je uskliknula.

"Sjetila sam se. Dalije znače 'Izdaja i krivo tumačenje'."

"Predivno", rekao je Sir Henry. "Apsolutno predivno."

I uzdahnuo.

10. Božićna tragedija

"Moram se požaliti", rekao je Sir Henry Clithering. Oči su mu lagano blistale dok je gledao okupljeno društvo. Pukovnik Bantry, ispruženih nogu, mrštio se na kamin kao da je neuredan vojnik na paradi, njegova supruga kradomice je gledala vrtlarski katalog koji je stigao poštom, dr. Lloyd je s divljenjem promatrao Jane Helier, a ta prelijepa mlada glumica zamišljeno se divila svojim ružičasto lakiranim noktima. Samo je ta stara usidjelica, gđica Marple, uspravno sjedila, a njene blijedoplave oči susrele su Sir Henryjev blistav pogled.

"Žalba?" promrmljala je.

"Vrlo ozbiljna žalba. Šest nas je u društvu, po troje svakog spola, i protestiram u ime muškaraca. Večeras smo čuli tri priče - sve tri ispričali su muškarci! Protestiram jer dame nisu obavile svoj dio."

"Oh!" rekla je nervozno gospođa Bantry. "Sigurna sam da jesmo. Vrlo smo pažljivo slušale. Ponašale smo se vrlo ženstveno - nismo željele biti u centru pažnje!"

"Izvrstan izgovor", rekao je Sir Henry; "ali neće ići. Uostalom u Tisuću i jednoj noći postoji savršen presedan! Zato, naprijed, Šeherezado."

"Mislite ja?" rekla je gospođa Bantry. "Ali ja ne znam nikakvu priču. Nikad nisam bila okružena krvlju ili tajnama."

"Ne inzistiram na krvi", rekao je Sir Henry. "Ali siguran sam kako jedna od vas tri dame nedvojbeno ima omiljenu misteriju. Hajde, gđice Marple - 'Neobična dvorkinjina slučajnost' ili 'Tajna sastanka majki'. Nemojte me razočarati u St.

Mary Meadu."

Gđica Marple zatresla je glavom.

"Ništa što bi vas zanimalo, Sir Henry. Imamo mi svoje male misterije, naravno - onaj slučaj neshvatljivo nestalih konzerviranih jastoga; ali to vas ne bi zanimalo jer se pokazalo trivijalnim, iako je bacilo određeno svjetlo na ljudsku prirodu."

"Zbog vas proučavam ljudsku prirodu", rekao je Sir Henry iskreno.

"Što je s vama, gospođice Helier?" pitao je pukovnik Bantry. "Sigurno ste doživjeli nešto zanimljivo."

"Da, stvarno", rekao je dr. Lloyd.

"Ja?" rekla je Jane. "Mislite - želite da ispričam nešto što se meni dogodilo?"

"Ili nekom od vaših prijatelja", dodao je Sir Henry.

"Oh!" rekla je Jane neodređeno. "Mislim kako se meni nikad ništa nije dogodilo - mislim ne takve stvari. Cvijeće, naravno, čudne poruke - ali to su samo muškarci, zar ne? Mislim" - zastala je i izgubila se u razmišljanju.

"Čini mi se kako ćemo morati čuti ep o jastozima", rekao je Sir Henry. "Pa, gđice Marple."

"Obožavate se šaliti, Sir Henry. Jastozi su besmislica; ali kad smo već kod toga, sjećam se jednog incidenta - pa ne baš incidenta, nečeg puno, puno ozbiljnijeg - tragedije. I ja sam, na neki način, bila umiješana u nju; i nikad nisam požalila zbog svojih postupaka - ne, ama baš nikada. Ali to se nije dogodilo u St.

Mary Meadu."

"To je razočaranje", rekao je Sir Henry. "Ali preživjet ću. Znam kako se na vas ne oslanjam uzalud."

Udobno se smjestio. Gđica Marple je lagano porumenjela.

"Nadam se da ću je ispričati kako treba", rekla je nervozno. "Bojim se kako sam vrlo sklona laprdanju. Čovjek odluta s teme - iako nije toga svjestan. A teško se sjetiti svake činjenice po redu. Molim vas, recite mi ako ću loše ispričati priču.

Dogodila se jako davno."

"Kao što sam rekla, nisam bila u St. Mary Meadu. U stvari, to je imalo veze s Hidroom -"

"Mislite na hidroavion?" pitala je Jane razrogačenih očiju.

"Ti ne bi znala, draga", rekla je gospođa Bantry i objasnila. Njen suprug još je dodao:

"Užasna mjesta - definitivno užasna! Morate rano ustati i piti šugavu vodu.

Puno starica sjedi uokolo. Zloguko čavrljanje. Bože, kad pomislim -"

"Arthure, Arthure", rekla je smireno gospođa Bantry. "Znaš da ti je to izuzetno dobro došlo."

"Mnoštvo starica sjedi i razgovara o skandalima", progundao je pukovnik Bantry.

"To je, bojim se, istina", odvratila je gđica Marple. "Ja -"

"Moja draga gđice Marple", prestravljeno je povikao pukovnik.

"Nisam ni na jedan trenutak pomislio -"

Gđica Marple, rumenih obraza, prekinula ga je i odmahnula rukom.

"Ali to je istina, pukovniče Bantry. Samo želim reći ovo. Pričekajte da se prisjetim. Da. Razgovaraju o skandalima, kao što ste rekli - pa, da, to se često radi. A ljudi se obožavaju baviti skandalima - osobito mladi ljudi. Moj nećak koji piše knjige - i to vrlo pametne, vjerujem - rekao je neke vrlo žestoke stvari o procjenama ljudskih karaktera bez ikakvih dokaza - kako je to zlo, i slično. Ali ja želim reći kako nitko od

tih mladih ljudi nikad ne zastane kako bi razmislio. Oni uopće ne razmatraju činjenice. Srž cijele stvari sigurno je ovo: koliko je često čavrljanje, kao što ste ga nazvali, istina! A ja mislim, kao što sam rekla, da uistinu sagledaju činjenice, otkrili bi kako je istina u devet od deset slučajeva! To je ono što ljude živcira."

"Inspirirano nagađanje", rekao je Sir Henry.

"Ne, to ne, apsolutno ne! To je u stvari praksa i iskustvo. Egiptolog bi vam, barem sam tako čula, kad biste mu pokazali jednu od onih neobičnih malih buba samo na osnovu pogleda i dodira mogao reći iz koje je godine prije Krista, ili je li to imitacija iz Birminghama. A uvijek vam ne može reći doslovno pravilo po kojem je to učinio. On jednostavno zna. Proveo je život baveći se takvim stvarima."

"To vam pokušavam reći (na vrlo loš način, znam). Žene koje moj nećak naziva "dokonim ženama", imaju puno vremena, i njihov su glavni interes pretežno ljudi. I tako, shvaćate, one postaju nešto što bi mogli nazvati stručnjacima. A mladi ljudi danas - vrlo otvoreno razgovaraju o stvarima koje se u mojoj mladosti nisu spominjale, ali, s druge strane, njihovi su umovi zastrašujuće nevini. Vjeruju u sve i svašta. A ako ih netko pokuša upozoriti, čak i nježno, kažu toj osobi kako ima viktorijanski um - a on je, kažu, poput spužve."

"Nakon svega", rekao je Sir Henry, "što nije u redu sa spužvom!"

"Točno", rekla je gorljivo gđica Marple. "To je najpotrebnija stvar u kući; ali, naravno, nije romantična. Sada moram priznati kako i ja, poput svakog, imam osjećaje i ponekad sam bila okrutno povrijeđena nepromišljenim izjavama. Znam kako gospodu ne zanimaju stvari u domaćinstvu, ali moram spomenuti svoju spremačicu Ethel - vrlo privlačnu djevojku i vrlo poslušnu. Čim sam je ugledala, shvatila sam kako je ista poput Annie Webb i sirote kćeri gospođe Bruitt. A ako bi joj se ukazala prilika, moje i tvoje ne bi joj ništa značilo. I tako sam je otpustila nakon mjesec dana i napisala preporuku u kojoj je stajalo kako je poštena i radišna, ali nasamo sam upozorila staru gospođu Edwards da je ne zaposli; a moj nećak

Raymond bio je strahovito bijesan i rekao je kako nikad nije čuo za nešto opakije - da, opakije.

Pa, zaposlila ju je Lady Ashton, a ja se nisam smatrala dužnom upozoriti je - i što se dogodilo? Isjekla je svu čipku s njene odjeće i uzela dva dijamantna broša - djevojka je nestala usred noći i nikad više nismo čuli za nju!"

Gđica Marple je zastala, duboko udahнула, a onda nastavila.

"Reći ćete kako ovo nema nikakve veze s onim što se dogodilo na Keston Spa Hvdrou - ali na neki način ima. To objašnjava zašto nisam osjetila sumnju kad sam po prvi put ugledala Sanderse i znala kako je se on namjerava riješiti."

"Eh?" rekao je Sir Henry i nagnuo se naprijed.

Gđica Marple smireno ga je pogledala.

"Kao što sam rekla, Sir Henry, nisam nimalo sumnjala. Gospodin Sanders bio je krupan, privlačan, simpatičan muškarac, vrlo društven i popularan. I nitko nije mogao biti ljubazniji prema njegovoj supruzi od njega. Ali ja sam znala!

Namjeravao je se riješiti."

"Moja draga gđice Marple -"

"Da, znam. To bi moj nećak, Raymond West, rekao. Rekao bi mi kako nemam ni trunku dokaza. Ali sjećam se Waltera Honesa, koji je imao Zelenog Čovjeka.

Jedne je noći pješačio sa suprugom kući i ona je pala u rijeku - a on je uzeo novac od osiguranja! A još jedan ili dva čovjeka koji su i danas slobodni - jedan je čak u vašoj klasi. Otišao je u Švicarsku na planinarenje tijekom ljeta. Upozorila sam je da ne ide - sirota se nije naljutila na mene kao što je trebala- samo se nasmijala.

Činilo joj se smiješno što je čudna osoba poput mene rekla nešto takvo o Harryju.

Dobro, dobro, dogodila se nesreća - a Harry je sada oženjen drugom ženom. Ali što sam ja mogla učiniti! Znala sam, ali nije bilo dokaza."

"Oh! Gđice Marple", povikala je gospođa Bantry. "Ne mislite stvarno -"

"Draga moja, takve su stvari vrlo uobičajene - uistinu vrlo uobičajene. A gospoda su obično dovedena u napast, pošto su puno snažnija. Još je lakše ako stvar izgleda poput nesretnog slučaja. Kao što sam rekla, odmah sam znala čim sam ugledala Sandersa. Bilo je to u tramvaju. Bio je pun, pa sam morala gore. Svo troje smo ustali kako bi sišli, a gospodin Sanders izgubio je ravnotežu, pao na suprugu i naglavačke je poslao niz stube. Na sreću, kondukter je bio vrlo snažan i uhvatio ju je."

"Ali to je sigurno bila slučajnost."

"Naravno da je bila slučajnost - ništa ne bi izgledalo slučajnije! Ali gospodin Sanders je bio u trgovačkoj mornarici, tako mi je rekao, i čovjek koji je mogao održavati ravnotežu na brodu tijekom oluje ne gubi je na vrhu tramvaja. Osobito ako je starica poput mene nije izgubila. Nemojte me farbati!"

"U svakom slučaju, jasno nam je kako ste vi donijeli odluku, gđice Marple", rekao je Sir Henry. "Donijeli ste je tada i tamo."

Starica jekimnula.

"Bila sam dovoljno sigurna, a drugi incident pri prelasku ulice još me definitivnije uvjerio. Da vas pitam Sir Henry, što sam mogla učiniti? Tu je bila zadovoljna, sretno udana žena koja će uskoro biti ubijena."

"Moja draga gospođice, oduzimate mi dah."

"Zato što, poput većine ljudi u današnje vrijeme, ne želite sagledati činjenice.

Više vam se sviđa misliti kako to ne može biti. Ali bilo je tako, i ja sam znala. Ali čovjek je tako žalosno hendikepiran! Nisam, na primjer, mogla otići na policiju. A upozoriti mladu ženu bilo bi, shvatila sam, beskorisno. Bila je odana suprugu.

Odlučila sam o njima saznati što sam više mogla. Čovjek ima puno prilika kad plete uz kamin. Gospođa Sanders (zvala se Gladys) bila je vrlo pričljiva. Nisu bili dugo vjenčani. Njen je suprug imao neko imanje koje je trebao dobiti, ali trenutna im situacija nije bila ružičasta. U stvari, živjeli su od njenog vrlo malog prihoda.

Takve su priče bile uobičajene. Žalosno je istaknula činjenicu kako ne može ni dirnuti novac. Čini se kako je netko negdje ipak razmišljao! Ali novac je bio njen da ga oporučno ostavi kome poželi - to sam saznala. Ona i njen suprug napravili su oporuke jedno u korist drugoga odmah nakon vjenčanja. Vrlo dirljivo. Naravno, kad se Jackove stvari srede - to je bio svakodnevni teret, a u međuvremenu im je bilo prilično teško - imali su sobu na najgornjem katu, među poslugom - i tako opasnom u slučaju požara, iako, da je do njega došlo, požarne ljestve nalazile su se ispod njihovog prozora. Diskretno sam ispitala postoji li balkon - balkoni su opasne stvari. Guranje - znate!"

"Natjerala sam je da mi obeća kako neće izlaziti na balkon; rekla sam da sam sanjala nešto. To ju je impresioniralo - čovjek nekad može puno postići praznovjerjem. Bila je obična djevojka, prilično blijedog tena i neuredne bujne kose. Vrlo naivna. Suprugu je ponovila što sam joj rekla, i primijetila sam kako me jednom ili dvaput čudno pogledao. On nije bio naivan; i znao je da sam bila u tramvaju."

"Ali ja sam bila zabrinuta - stravično zabrinuta - jer nisam vidjela način kako ga nadmudriti. Mogla sam spriječiti da se nešto ne dogodi u Hvdrou, reći mu nekoliko riječi koje bi mu dale do znanja da sumnjam. Ali to je značilo samo odgađanje plana za kasnije. Ne,

smatrala sam kako je jedini način onaj odvažni - nekako, na neki način uhvatiti ga u klopku. Ako ga namami da joj pokuša oduzeti život na način koji ja izaberem - pa, onda bi krinka spala i ona bi bila prisiljena suočiti se s istinom koliko god ju ista šokirala."

"Oduzimate mi dah", rekao je dr. Lloyd. "Kakav ste lukavi plan mogli primijeniti?"

"Ne bojte se - smislila sam jedan", rekla je gđica Marple. "Ali čovjek je bio prepametan za mene. Nije čekao. Pomislio je kako sam posumnjala i sredio je prije no što sam mogla biti sigurna. Znao je kako ću posumnjati u nesreću. Zato je ubijena."

Društvo je uzdahnulo. Gđica Marple je kimnula i stisnula usne.

"Bojim se da sam to prebrzo rekla. Moram vam pokušati objasniti što se dogodilo. Uvijek sam osjećala gorčinu zbog toga- čini mi se kako sam, nekako, to trebala spriječiti. Ali sudbina nesumnjivo najbolje zna. U svakom slučaju, učinila sam sve što je bilo u mojoj moći."

"U zraku se osjećalo nešto što mogu opisati samo kao neobično sablasnu atmosferu. Činilo se kao da se nešto nadvilo nad nama. Predosjećaj nesreće. Kao prvo, tamo je bio George, portir. Radio je tamo godinama i svakoga je poznavao.

Bronhitis i upala pluća, umro nakon četiri dana. Strašno žalosno. Stravičan udarac za sve. I to četiri dana prije Božića. A onda je jedna od služavki - tako ljubazna djevojka - otrovanje od zagnojene rane, umrla za dvadeset četiri sata."

"Bila sam u salonu s gospođicom Trollope i starim gospodinom Carpenterom, a gospođa Carpenter bila je definitivno poput lešinara - uživala je u svemu, znate."

"Upamtite moje riječi", rekla je. "Ovo nije kraj. Čuli ste tu izreku? Gdje su dva, tu je i tri. Neprestano to dokazujem. Bit će još jedna smrt. U to nema sumnje. I nećemo dugo morati čekati. Gdje su dva, tu je i tri.'1"

"Upravo kad je izgovorila posljednje riječi, pognula je glavu i počela zveckati pletaćim iglama. Slučajno sam podigla pogled i na vratima ugledala gospodina Sandersa. Na trenutak je bio zatečen, i sa stopostotnom sigurnošću sam znala što je izraz na njegovom licu značio. Bit ću uvjereni sve do svoje smrti kako su mu riječi morbidne gospođe Carpenter dale ideju. Vidjela sam kako razmišlja."

"Ušao je u sobu i srdačno se nasmiješio."

"'Mogu li obaviti neku božićnu kupovinu za vas, dame?' pitao je. 'Spremam se u Keston.'"

"Ostao je minutu ili dvije, smijao se i pričao, a onda otišao. Kao što sam vam rekla, bila sam nervozna i smjesta sam pitala:"

"'Gdje je gospođa Sanders? Zna li itko?'"

"Gospođica Trollope rekla je kako je otišla do nekih prijatelja, Mortimerovih, na bridž, i to me je na trenutak smirilo. Ali još sam uvijek bila zabrinuta i uopće nisam znala što učiniti. Oko pola sata kasnije otišla sam u svoju sobu. Na stubama sam sreća dr. Colesa, mog liječnika, i pošto sam s njim htjela porazgovarati o svojoj reumi, pozvala sam ga u svoju sobu.

Tada mi je ispričao (u povjerenju, rekao je) o smrti sirote Mary. Vlasnik nije želio širenje vijesti, rekao je, i to sam trebala zadržati za sebe. Naravno, nisam mu rekla kako posljednjih sat vremena nismo razgovarali ni o čemu drugome - od trenutka kad je sirota djevojka preminula. Takve se stvari odmah znaju, i čovjek njegova iskustva to je trebao znati; ali dr. Coles oduvijek je bio jednostavan naivan tip koji je vjerovao u ono što je želio i to je bila stvar koja me trenutak kasnije uznemirila. Kad je odlazio, rekao je kako ga je Sanders zamolio da mu pregleda suprugu. Činilo se kako joj je u posljednje vrijeme loše - probava i slične stvari."

"A tog istog dana Gladys Sanders rekla mi je kako ima savršenu probavu i kako je vrlo sretna zbog toga."

"Shvaćate? Sve su se moje sumnje u tog čovjeka stostruko pojačale.

Pripremao je - što? Dr. Coles je otišao prije nego što sam mogla odlučiti povjeriti mu se ili ne - iako uistinu ne bih znala što bih mu rekla da sam tako odlučila. Kad sam izašla iz sobe, muškarac - Sanders glavom i bradom - silazio je odozgo. Bio je odjeven za izlazak i opet me pitao treba li mi nešto kupiti u gradu. Jedva sam se suzdržala da ostanem uljudna prema njemu! Otišla sam dolje u salon i naručila čaj. Bilo je pet i trideset, sjećam se."

"A sada uistinu želim detaljno ispričati što se dogodilo. Još sam uvijek bila u salonu, u šest i četrdeset pet, kad se gospodin Sanders vratio. S njim su bila dva gospodina i sva su trojica izgledali lagano pripiti. Gospodin Sanders ostavio je prijatelje i došao ravno do mjesta gdje sam sjedila s gospođicom Trollope.

Objasnio je kako želi naš savjet u vezi božićnog poklona za suprugu. Bila je to torbica."

"Znate, moje dame', rekao je. 'Ja sam samo grubi mornar. Što ja znam o tim stvarima? Tražio sam da mi pošalju tri na biranje i želim stručno mišljenje o njima.'"

"Naravno, rekle smo kako ćemo mu drage volje pomoći. Pitao nas je imamo li što protiv otići gore jer bi se njegova supruga svakog trenutka mogla pojaviti ako stvari donese dolje. Krenule smo gore za njim. Nikad neću zaboraviti što se sljedeće dogodilo - i sada osjećam trnce u prstima."

"Gospodin Sanders otvorio je vrata sobe i upalio svjetlo. Ne znam koja je od nas ugledala prva .."

"Gospođa Sanders ležala je na podu, potrbuške - mrtva."

"Prva sam stigla do nje. Kleknula sam, uhvatila je za ruku i pokušala pronaći puls, ali bilo je uzaludno, ruka je bila hladna i ukočena. Odmah pored njene glave nalazila se čarapa punjena pijeskom -

oružje kojim je ubijena. Gospođica Trollope, šašavo stvorenje, cvilila je i cvilila pored vrata i držala se za glavu.

Sanders je viknuo: 'Moja žena, moja žena', i potrčao do nje. Nisam mu dala da je dotakne. Vidite, u tom sam trenutku bila sigurna kako je on kriv, i možda je tamo bilo nešto što je želio uzeti ili sakriti."

"Ništa se ne smije dirati', rekla sam. 'Saberite se, gospodine Sanders.

Gospođice Trollope, otiđite dolje i dovedite upravitelja."

"Ostala sam tamo, klečati pored tijela. Nisam željela Sandersa ostaviti nasamo. A ipak, bila sam primorana priznati da ako je čovjek glumio, činio je to vrhunski. Izgledao je zbunjeno, zapanjeno i prestravljeno."

"Upravitelj je stigao za tili čas. Hitro je pregledao sobu, onda nas sve izveo van, zaključao vrata i ključ spremio u džep. Onda je otišao nazvati policiju. Činilo se kao da je prošla čitava vječnost prije nego što je stigla (kasnije smo saznali da je linija bila u kvaru). Upravitelj je morao poslati nekog od osoblja do policijske postaje, a Hydro je van grada, na rubu močvare; gospođa Carpenter nam je intenzivno dosadivala. Bila je toliko zadovoljna što je njeno proročanstvo "Gdje su dva, tu je i tri" tako brzo ispunjeno. Sanders je, čula sam, izašao van, tumarao držeći se za glavu, stenjao i odavao sve znakove žalosti."

"Ipak, policija je naposljetku stigla. Otišli su gore s upraviteljem i gospodinom Sandersom. Kasnije su pozvali i mene. Otišla sam gore. Inspektor je bio tamo, sjedio je za stolom i pisao. Izgledao je inteligentno i svidio mi se."

"Gospođica Jane Marple?' rekao je."

"Da."

"Koliko sam shvatio, gospođice, bili ste prisutni kad je tijelo preminule pronađeno?"

"Rekla sam da sam bila i opisala kako se to dogodilo. Mislim da je siroti čovjek osjetio olakšanje jer je našao nekoga tko je na njegova pitanja mogao smisleno odgovoriti, jer je prije toga morao razgovarati sa Sandersom i Emily Trollope koja je, pretpostavljam, bila u potpunosti demoralizirana - nije ni čudo, šašavica jedna! Sjećam se da mi je majka govorila kako dama uvijek mora biti sposobna zadržati samokontrolu u javnosti, bez obzira na okolnosti."

"Zadivljujući moto", rekao je Sir Henry mrko.

"Kad sam završila, inspektor je rekao: 'Zahvaljujem se, gospođice. Ali bojim se kako vas moram zamoliti da još jednom pogledate tijelo. Je li ovo onaj položaj u kojem je bilo kad ste ušli u sobu? Nije bilo nikamo pomaknuto?'"

"Objasnila sam mu kako sam spriječila gospodina Sandersa u tome, i inspektor je kimnuo u znak odobravanja."

"Čini se kako je gospodin strašno uznemiren', zamijetio je."

"Čini se - da', odgovorila sam."

"Mislim kako nisam posebno naglasila "čini se", ali inspektor me čudno pogledao."

"Znači može se reći kako je tijelo u istom položaju u kojem je pronađeno?' rekao je."

"Osim kape, da', odgovorila sam."

"Inspektor je hitro podigao pogled."

"Kako to mislite - kape?"

"Objasnila sam mu kako je kapa bila na glavi sirote Gladvs, a sada se nalazila pored nje. Mislila sam, naravno, kako je policija to učinila."

Ipak, inspektor je to odrješito zanijekao. Još uvijek ništa nije bilo ni dodirnuo ni pomaknuto. Stajao je i zbunjeno gledao ispruženo tijelo.

Gladys je bila odjevena za izlazak - debeli tamnocrveni kaput od tvida sa sivim krznenim ovratnikom. Kapa, jeftino crveno vuneno pokrivalo za glavu, nalazila se tik pored njene glave."

"Inspektor je nekoliko minuta šutke stajao i mrštio se sam na sebe. Onda mu je sinulo."

"Možete li se, gospođice, slučajno sjetiti je li na ušima imala naušnice, ili je li preminula inače nosila naušnice?"

"Srećom, imam običaj pažljivo promatrati. Sjetila sam se kako sam ispod ruba kape ugledala blistanje bisera, iako u to vrijeme nisam obratila previše pažnje na njih. Na prvo njegovo pitanje odgovorila sam potvrdno."

"Znači, to je to. Gospođina kutija s nakitom je ispražnjena - koliko sam shvatio, nije imala nešto osobito vrijedno - sa prstiju joj je skinuto prstenje.

Ubojica je sigurno zaboravio naušnice, i vratio se po njih kad je umorstvo otkriveno. Hladnokrvan tip! Ili možda -'Pogledao je sobu i polagano rekao: 'Možda je bio skriven ovdje u sobi - čitavo vrijeme.'"

"Ali nisam se složila s tom idejom. Ja sam osobno, objasnila sam, zavirila pod krevet. A upravitelj je otvorio vrata garderobe. Više nije bilo mjesta gdje se čovjek mogao sakriti. Istina je kako se u garderobi nalazio zaključani ormarić za šešire, ali postoje to bio vrlo mali ormarić s policama, u njega se nitko nije mogao sakriti."

"Inspektor je lagano kimao glavom dok sam mu objašnjavala."

"Vjerovat ću vam na riječ, gospođice', rekao je. 'U tom slučaju, kao što sam ranije rekao, sigurno se vratio. Vrlo hladnokrvan tip.'"

"Ali upravitelj je zaključao vrata i uzeo ključ!"

"To nije ništa. Balkon i požarne stube - to je put kojim je lopov došao. Pa, najvjerojatnije ste ga prekinuli u poslu. Izašao je kroz prozor, a kad ste svi otišli, vratio se i nastavio posao."

"Sigurni ste', rekla sam, 'kako je to bio lopov?'"

"Suho je odgovorio:"

"Pa, izgleda tako, zar ne?'"

"Ali nešto me je u njegovom glasu zadovoljilo. Osjećala sam kako neće ozbiljno shvatiti ulogu žalosnog udovca gospodina Sandersa."

"Gledajte, otvoreno ću vam priznati. Apsolutno se slažem s mišljenjem koje, ako se ne varam, naši susjedi Francuzi nazivaju idee fixe. Znam kako je taj čovjek, Sanders, namjeravao ukloniti suprugu. Ja sam spriječila onu neobičnu i fantastičnu stvar, slučajnost.

Moje mišljenje o gospodinu Sandersu bilo je - sigurna sam u to - apsolutno opravdano i točno. Čovjek je bio propalica. Ali iako me njegovo licemjerno poimanje boli ni na trenutak nije zavaralo, sjećam se kako sam u jednom trenutku pomislila da su njegovo iznenađenje i zapanjenost vrhunski odglumljeni. Činili su se u potpunosti prirodni - ako znate na što mislim. Moram priznati kako se nad mene nakon razgovora s inspektorom nadvila sjena sumnje. Jer ako je Sanders počinio ovo grozno djelo, ne mogu zamisliti nijedan logičan razlog zašto bi se vratio požarnim stubama i skinuo supruzi naušnice s ušiju. To nije bila pametna stvar, a Sanders je bio vrlo pametan čovjek - zato sam uvijek vjerovala kako je izuzetno opasan."

Gđica Marple pogledala je svoju publiku.

"Možda shvaćate na što ciljam? To je, jako često, ono neočekivano koje se događa na ovom našem svijetu. Bila sam tako sigurna, a to me, pretpostavljam, zaslijepilo. Rezultat me šokirao. Jer je van svake sumnje dokazano kako gospodin Sanders nikako nije mogao počiniti zločin..."

Gospođa Bantry iznenađeno je uzdahnula. Gđica Marple ju je pogledala.

"Znam, draga moja, kako to nisi očekivala kad sam započela svoju priču.

Također nije bilo ono što sam ja očekivala. Ali činjenice su činjenice, i ako se dokaže da je netko bio u krivu, onda treba biti ponizan i početi ispočetka. Znala sam da je gospodin Sanders ubojica u srcu - i ništa se nije dogodilo kako bih promijenila to mišljenje."

"A sada, mislim, kako želite čuti same činjenice. Gospođa Sanders je, kao što znate, poslijepodne provela kartajući bridž s prijateljima, Mortimerima. Otišla je od njih negdje oko šest i petnaest. Od kuće njene prijateljice do Hydra ima oko petnaestak minuta hoda - manje ako pružite korak. Najvjerojatnije je došla oko šest i trideset. Nitko je nije vidio kad je došla, znači, sigurno je ušla straga i otišla ravno u svoju sobu. Tamo se preodjenula (krzneni kaput i suknja koje je nosila na bridž visjeli su u ormaru) i očito se opet spremala izaći kad je pao udarac. Najvjerojatnije, rekli su, nije uspjela vidjeti tko ju je udario. Čarapa punjena pijeskom, koliko sam shvatila, vrlo je učinkovito oružje. Po tome se čini kao da su napadači bili skriveni u sobi, najvjerojatnije u jednom od velikih ormara u garderobi - u onom kojeg nije otvorila."

"A sada o kretanju gospodina Sandersa. Izašao je van, kao što sam rekla, oko pet i trideset - ili nešto kasnije. Obavio je kupovinu u nekoliko trgovina i oko šest sati ušao je u hotel Grand Spa gdje je sreo dvojicu prijatelja - s kojima se kasnije vratio u Hydro. Igrali su biljar i, pretpostavljam, popili dosta viskija sa sodom. Ta dva muškarca (Hitchcock i Spender) bili su čitavo vrijeme s njim, od šest sati nadalje. Došli su u Hydro zajedno s njim, a on ih je ostavio same kad je prišao meni i gospođici Trollope. To je bilo, kao što sam vam rekla, oko šest i četrdeset pet - u to je vrijeme njegova supruga već bila mrtva."

"Moram vam reći kako sam osobno razgovarala s njegovim prijateljima. Nisu mi se sviđjeli. Nisu bili ni ljubazni ni uljudni, ali bila

sam prilično sigurna u jednu stvar - definitivno su govorili istinu kad su rekli kako je Sanders čitavo vrijeme bio s njima."

"Ima još samo jedna mala stvar. Čini se kako je gospođu Sanders netko nazvao za vrijeme kartanja. Gospodin Littleworth želio je razgovarati s njom. Bila je uzbuđena i zadovoljna zbog nečega - i kao posljedica toga, načinila je jednu ili dvije krupne pogreške. Otišla je prilično ranije nego što su očekivali."

"Pitali su gospodina Sandersa je li Littleworth jedan od supruginih prijatelja, a on je izjavio kako nikad nije čuo za nekoga s tim prezimenom. A čini mi se kako je to posljedica supruginog ponašanja - ona također, čini se, nije poznavala nijednog Littlewortha. Ipak, kad je završila telefonski razgovor, bila je nasmiješena i rumena u licu, tako da se čini kako onaj, tko god to bio, nije dao svoje pravo ime, a to je samo po sebi sumnjivo, zar ne?"

"U svakom slučaju, to je problem. Provala, koja se čini malo vjerojatna - ili alternativna teorija kako se gospođa Sanders spremala izaći van i sastati se s nekim. Je li taj netko u njenu sobu došao požarnim stubama? Jesu li se posvađali?"

Ili ju je podmuklo napao?"

Gđica Marple je zastala.

"I?" rekao je Sir Henry. "Kako glasi odgovor?"

"Pitala sam se bi li itko od vas pokušao pogoditi."

"Ja nikad nisam dobra u pogađanju", rekla je gospođa Bantry. "Šteta je što je Sanders imao tako dobar alibi; ali ako ste vi bili zadovoljni njime, sigurno je bio u redu."

Jane Helier pomaknula je svoju lijepu glavu i postavila pitanje.

"Zašto je", rekla je, "taj ormarić za šešire bio zaključan?"

"Vrlo pametno, draga moja", rekla je veselo gđica Marple. "To sam se i ja pitala. Iako je objašnjenje bilo prilično jednostavno. Unutra se nalazio par vezenih papuča i nekoliko rupčića koje je sirota djevojka izrađivala suprugu za Božić. Zato je zaključala ormarić. Ključ je pronađen u njenoj torbici."

"Oh!" rekla je Jane. "Onda nakon svega nije baš zanimljivo."

"Oh! ali jest", rekla je gđica Marple. "To je jedna od uistinu zanimljivih stvari - stvar koja je poremetila sve ubojičine planove."

Svi su zurili u staricu.

"Shvatila sam to tek nakon dva dana", rekla je gđica Marple. "Razmišljala sam i razmišljala - a onda sam odjednom shvatila, sve mi je postalo jasno. Otišla sam do inspektora i zamolila ga neka nešto pokuša, a on je pristao."

"Što ste ga zamolili da pokuša?"

"Zamolila sam ga neka stavi onu kapu na glavu sirote djevojke - i naravno, nije mogao. Nije odgovarala. To nije bila njena kapa, shvaćate."

Gospođa Bantry je zurila u nju.

"Ali, u početku je bila na njenoj glavi?"

"Ne na njenoj glavi -"

Gđica Marple je zastala na trenutak kako bi svi upili rečeno, a onda nastavila.

"Uzeli smo zdravo za gotovo kako je to tijelo sirote Gladys; ali uopće nismo pogledali lice. Ležala je potrbuške, sjećate se, a kapa je sve skrivala."

"Ali ona je bila ubijena?"

"Da, kasnije. U trenutku kad smo zvali policiju, Gladys Sanders bila je živa i zdrava."

"Hoćete reći kako se netko pretvarao da je ona? Ali sigurno kad ste je dodirnuli -"

"Bio je to leš, definitivno", rekla je mrko gđica Marple.

"Ali, k vragu sve", rekao je pukovnik Bantley, "ne možete samo tako doći do lesa. Što su učinili s - s prvim tijelom nakon svega?"

"Vratio ga je", rekla je gđica Marple. "Bila je to opaka ideja - ali vrlo pametna.

Naš razgovor u salonu mu je dao ideju. Tijelo sirote Mary, služavke - zašto ga ne upotrijebiti? Sjetite se, soba Sandersovih bila je među sobama posluge. Marvna je soba bila udaljena dvoja vrata. Pogrebници će doći tek navečer - računao je na to. Prenio je tijelo preko balkona (u pet sati već je pao mrak), odjenuo ga u jednu od supruginih haljina i njen debeli crveni kaput. A onda je otkrio kako je ormarić za šešire zaključan! Mogao je učiniti samo jednu stvar, donio je jednu kapu sirote djevojke. Nitko neće primijetiti. Stavio je čarapu ispunjenu pijeskom pored nje.

Onda je otišao pobrinuti se za alibi."

"Nazvao je suprugu - predstavio se kao gospodin Littleworth. Ne znam što joj je rekao - ona je bila lakovjerna djevojka, to vam tek sada govorim. Ali uspio ju je nagovoriti da partiju bridža napusti ranije i ne vrati se u Hydro, nego se s njime u sedam sati nađe ispod požarnih stuba. Najvjerojatnije joj je rekao kako ima neko iznenađenje za nju."

"S prijateljima se vratio u Hydro i pobrinuo se da gospođica Trollope i ja otkrijemo zločin s njim. Čak se i pretvarao kako želi okrenuti tijelo - a ja sam ga zaustavila! Onda su pozvali policiju, a on je izašao van."

"Nitko ga nije pitao za alibi nakon zločina. Sreo se sa suprugom, odveo ju je gore požarnim stubama, i ušli su u sobu. Najvjerojatnije joj je već ispričao neku priču o tijelu. Sagnula se nad njega, on je uzeo čarapu s pijeskom i udario je...

Oh, Bože! Čak mi se i sada gadi razmišljati o tome!

Onda joj je hitro skinuo kaput i suknju, spremio ih u ormar i odjenuo u odjeću s drugog tijela."

"Ali kapa ne odgovara. Mary je kratko ošišana - Gladys Sanders je, kao što sam rekla, imala bujnu kosu. Prisiljen je kapu ostaviti pored tijela i nadati se kako nitko neće primijetiti. Onda je odnio tijelo sirote Mary natrag u njenu sobu i opet ga uredio."

"Zapanjujuće", rekao je dr. Lloyd. "Koliko je riskirao. Policija je mogla doći prerano."

"Sjećate se kako je linija bila u kvaru", rekla je gđica Marple. "To je također bilo njegovo djelo. Nije mogao dopustiti prerani dolazak policije. Kad su došli, prije nego što su otišli gore u sobu, proveli su neko vrijeme u upraviteljevom uredu. To je bila najslabija točka - mogućnost da netko primijeti razliku između tijela koje je bilo mrtvo dva sata i tijela koje je bilo mrtvo tek pola sata; ali računao je na činjenicu da ljudi koji će prvi otkriti zločin neće imati stručnosti kako bi uočili razliku."

Dr. Lloyd je kimnuo.

"Pretpostavljam kako se zločin navodno trebao dogoditi oko šest i četrdeset pet", rekla je. "U stvari, počinjen je u sedam sati ili nekoliko minuta kasnije.

Policijski patolog će pregledati tijelo najranije nakon sedam i trideset. Nikako neće moći primijetiti razliku."

"Ja sam osoba koja je trebala znati", rekla je gđica Marple. "Kad sam dodirnula ruku sirote djevojke, bila je hladna kao led. Ipak, nešto

malo kasnije inspektor je govorio kao da je umorstvo sigurno počinjeno nekoliko trenutaka prije nego što smo ušli u sobu - a ja nisam ništa shvatila!"

"Mislim kako ste shvatili puno, gđice Marple", rekao je Sir Henry. "Slučaj je bio prije mog vremena. Ne sjećam se da sam ikad čuo za njega. Što se dogodilo?"

"Sanders je obješen", rekla je gđica Marple žustro. "I to je također bilo dobro obavljeno. Nikad nisam požalila zbog svoje uloge u privođenju tog čovjeka pred lice zakona. Nemam strpljenja s modernim humanim nedoumicama o smrtnoj kazni."

Njeno mrko lice se opustilo.

"Ali često sam gorko žalila što nisam uspjela spasiti život te sirote djevojke.

Ali tko bi slušao zaključke jedne starice? Vidi, vidi - tko zna? Možda je bolje što je umrla dok je još uvijek bila sretna u životu, nego da je nastavila živjeti, nesretna i u zabludi, u svijetu koji bi joj odjednom postao strašan. Voljela je tu propalicu i vjerovala mu. Nikad nije shvatila kakav je bio."

"Pa, onda", rekla je Jane Helier, "bilaje dobro. Prilično dobro. Ja želim -" zastala je.

Gđica Marple pogledala je slavnju, prelijepu, uspješnu Jane Helier i blago kimnula glavom.

"Shvaćam, dušo", rekla je vrlo nježno. "Shvaćam."

11. Biljka smrti

"Hajde, gospođo B.", rekao je ohrabrujuće Sir Henry Clithering.

Gospođa Bantry, njegova domaćica, uputila mu je hladan pogled.

"Već sam vam rekla kako ne želim da me zovete gospođa B.; to nije otmjeno."

"Onda Šeherezada."

"Još sam manje Šehe - kako se već zove! Ja nikad ne uspijem kako treba ispričati priču, pitajte Arthura ako mi ne vjerujete."

"Vrlo si dobra što se tiče činjenica, Dolly", rekao je pukovnik Bantry, "ali loša kod uljepšavanja."

"To je to", rekla je gospođa Bantry. Otvorila je vrtlarski katalog koji je ispred nje počivao na stolu. "Sve sam vas slušala i nije mi jasno kako to činite.

'On je rekao, ona je rekla, vi ste se zamislili, oni su mislili, svi su nagađali' - pa, ja jednostavno ne mogu i to je to! A uostalom ne znam ništa o čemu bih vam pričala."

"Ne vjerujemo u to, gospođo Bantry", rekao je dr. Lloyd. U nevjerici je zatresao svojom sijedom glavom.

Stara gđica Marple svojim je nježnim glasom rekla: "Draga, sigurno -"

Gospođa Bantry nastavila je tvrdoglavo odmahivati glavom.

"Nemate pojma koliko je moj život banalan. Problemi s poslugom, problemi u pronalaženju dobrih pralja, odlazaka u grad po odjeću, zubaru i u Ascot (što Arthur mrzi) i vrt -"

"Ah!" rekao je dr. Lloyd. "Vrt. Svi znamo gdje se nalazi vaše srce, gospođo Bantry."

"Sigurno je lijepo imati vrt", rekla je Jane Helier, prelijepa mlada glumica.

"To jest, ako ne morate kopati ili zaprljati ruke. Jako volim cvijeće."

"Vrt", rekao je Sir Henry. "Može li to biti početna točka? Hajde, gospođo B.

Otrovana lukovica, smrtonosni sunovrati, biljka smrti!"

"Čudno što ste to spomenuli", rekla je gospođa Bantry. "Podsjetili ste me.

Arthure, sjećaš li se onog u Clodderham Courtu? Znaš. Stari Sir Ambrose Bercy.

Sjećaš li se kako smo ga smatrali uljudnim starcem?"

"Pa naravno. Da, to je bio čudan događaj. Nastavi, Dolly."

"Bolje da ti ispričaš, dragi."

"Glupost. Počni. Moraš sama veslati u svom čamcu. Ja sam svoje već odradio."

Gospođa Bantry duboko je udahнула. Sklopila je ruke, a na licu su joj se očitavali napor i nervoza. Govorila je brzo i tečno.

"Pa, nema se puno toga za reći. Biljka smrti - to me podsjetilo, iako ja to više volim nazvati kadulja i luk."

"Kadulja i luk?" pitao je dr. Lloyd.

"Tako se dogodilo, znate", objasnila je. "Arthur i ja smo odsjeli kod Sir Ambrosea Bercyja u Clodderham Courtu, i, jednog dana, pogreškom je (iako vrlo glupom, uvijek sam mislila) s kaduljom

ubrano puno lišća pustikare. Patke koje su bile za večeru bile su punjene njime i svima je bilo jako loše, a jedna sirota djevojka -štićenica Sir Ambrosea - je umrla."

Zastala je.

"Bože, Bože", rekla je gđica Marple, "jako tragično."

"Zar ne?"

"I", rekao je Sir Henry, "sto je bilo dalje?"

"Nema dalje", rekla je gospođa Bantry, "to je sve."

Svi su uzdahnuli. Iako su bili unaprijed upozoreni, nisu očekivali ovakvu šturost.

"Ali draga moja gospođo", pobunio se Sir Henry, "to ne može biti sve. Ispričali ste nam tragičan događaj, ali on ni na koji način ne predstavlja problem."

"Pa, naravno da ima još malo", rekla je gospođa Bantry. "Ali ako vam ispričam, znat ćete o čemu se radi."

Pogledala je društvo tvrdoglavim pogledom i ponizno rekla:

"Rekla sam vam kako ne mogu ukrasiti stvari i ispričati priču kako treba."

"Aha!" rekao je Sir Henry. Uspravio se i poravnao naočale. "Uistinu, znate, Šeherezado, ovo je osvježavajuće. Testirate našu maštovitost. Nisam baš siguran kako to niste namjerno izveli - kako bi pobudili našu znatiželju. Slijedi nekoliko kratkih krugova 'Dvadeset pitanja', ako se ne varam. Gđice Marple, hoćete li vi početi?"

"Željela bih znati nešto o kuharici", rekla je gđica Marple. "Sigurno je bila vrlo glupa žena, ili neiskusna."

"Bila je vrlo glupa", rekla je gospođa Bantry. "Nakon toga je puno plakala i rekla kako je lišće ubrano i njoj doneseno kao kadulja, kako je ona mogla znati?"

"Nije bila netko tko razmišlja", rekla je gđica Marple.

"Najvjerojatnije stara žena, i, usuđujem se reći, vrlo dobra kuharica?"

"Oh! izvrsna", rekla je gospođa Bantry.

"Red je na vas, gospođice Helier", rekao je Sir Henry.

"Oh! Mislite - za postavljanje pitanja?" Nastupila je pauza dok je Jane razmišljala. Naposljetku je bespomoćno rekla: "Stvarno - ne znam što bih pitala."

Njene lijepe oči molećivo su pogledale Sir Henriya.

"Zašto ne dramatis personae, gospođice Helier?" predložio je uz osmijeh.

Jane je još uvijek izgledala zbunjeno.

"Likovi po redoslijedu pojavljivanja", rekao je blago Sir Henry.

"Oh, da", rekla je Jane. "To je dobra ideja."

Gospođa Bantry hitro je počela na prste nabrajati ljude.

"Sir Ambrose - Svlvia Keene (to je djevojka koja je umrla) - njena prijateljica koja je odsjela tamo, Maud Wye, jedna od onih mračnih ružnih djevojaka koje nekako uspiju - nikad mi nije jasno kako. Onda gospodin Curle koji je došao sa Sir Ambroseom razgovarati o knjigama - znate, rijetkim knjigama - čudnim starim stvarima na latinskom - na prašnjavom pergamentu. Zatim Jerry Lorimer - on je neka vrsta susjeda. Njegova kuća, Fairlies, dio je imanja Sir Ambrosea. I gospođa Carpeiiter, jedna od onih sredovječnih mačkica koje se uvijek uspijevaju nekamo udobno uvaliti. Pretpostavljam kako je ona bila dame de campagne Svlviji."

"Ako je red na mene", rekao je Sir Henry, "a pretpostavljam da jest, jer sjedim pored gospođice Helier, želim više. Želim kratki opis, molim vas, gospođo Bantry, svih prisutnih."

"Oh!" Gospođa Bantry je oklijevala.

"Recimo Sir Ambrose", nastavio je Sir Henry. "Počnite s njim. Kakav je bio?"

"Oh! vrlo otmjen starac - i u stvari ne baš tako star - ne više od šezdeset, pretpostavljam. Ali bio je vrlo osjetljiv - imao je slabo srce, nije se pješice mogao popeti na kat - ugradio je dizalo što ga je učinilo starijim nego što je i bio. Vrlo šarmantnih manira - uljudan - to je riječ koja ga najbolje opisuje. Nikad ga nisam vidjela nervoznog ili ljutitog. Imao je prelijepu sijedu kosu i osobito zavodljiv glas."

"Odlično", rekao je Sir Henry. "Vidim Sir Ambrosea. A sada djevojka - Svlvia - tako se zvala, zar ne?"

"Svlvia Keene. Bila je lijepa - uistinu vrlo lijepa. Plavokosa, znate, prekrasnog tena. Možda ne baš vrlo pametna. U stvari, bolje je reći kako je bila glupa."

"Oh! daj Dolly", pobunio se njen suprug.

"Arthur, naravno, nije tako mislio", rekla je suho gospođa Bantry. "Ali bila je glupa - nikad definitivno nije rekla ništa vrijedno slušanja."

"Jedno od najgracioznijih stvorenja koje sam ikad vidio", rekao je toplim glasom pukovnik Bantry. "Vidjeti je kako igra tenis - očaravajuće, jednostavno očaravajuće. Bila je zabavna - vrlo zabavno stvorenje. Uvijek dobro raspoložena.

Kladim se kako su svi mladići mislili isto."

"Tu se varaš", rekla je gospođa Bantry. "Mladost, kao takva, nema privlačnosti za današnje mladiće. Samo za stare jarce poput tebe, Arthure, koji sjede i maštaju o mladim djevojkama."

"Nije dobro biti mlad", rekla je Jane. "Morate imati SR"

"Sto je", rekla je gđica Marple, "SP?"

"Seksualna privlačnost", rekla je Jane.

"Ah! da", rekla je gđica Marple. "U mojoj se mladosti to zvalo "imati iskru u oku"."

"Nije loš opis", rekao je Sir Henry. "Dame de campagne ste opisali, ako se ne varam, kao mačkicu, gospođu Bantry?"

"Nisam mislila na mačku, znate", rekla je gospođa Bantry. "To je drukčije.

Vesela umiljata osoba. Uvijek vrlo slatka. Takva je bila Adelaide Carpenter."

"Koliko je bila stara?"

"Oh! rekla bih oko četrdeset. Bila je tamo neko vrijeme- ako se ne varam, od Svlvijine jedanaeste godine. Vrlo proračunata osoba. Jedna od onih udovica ostavljenih u nesretnim okolnostima s puno aristokratskih veza, ali bez značajnije gotovine. Jaje nisam voljela - ali ja nikad ne volim ljude s vrlo dugim bijelim rukama. A ne volim ni mačkice."

"Gospodin Curle?"

"Oh! jedan od onih pogrbljenih staraca. Ima ih toliko da ih jedva možete razlikovati. Iskazivao je entuzijazam kad je govorio o svojim prašnjavim knjigama, ali inače ne. Mislim kako ga Sir Ambrose nije dobro poznavao."

"A susjed Jerry?"

"Uistinu šarmantan mladić. Bio je zaručen sa Svlviom. Zato je sve to tako tužno."

"Pitam se -" počela je gđica Marple, a onda zastala.

"Što?"

"Ništa, dušo."

Sir Henry je znatiželjno pogledao staricu. Onda je zamišljeno rekao:

"Znači, mladi je par bio zaručen. Jesu li bili dugo zaručeni?"

"Oko godinu dana. Sir Ambrose se protivio zarukama pod izgovorom kako je Svlvia premlada. Ali nakon zaruka od godinu dana, naposljetku je popustio i vjenčanje je trebalo biti vrlo skoro."

"Ah! Je li mlada dama imala imovine?"

"Gotovo ništa - jedva stotinu ili dvije godišnje."

"U toj rupi nema štakora, Clithering", rekao je pukovnik Bantry i nasmijao se.

"Doktorov je red za postavljanje pitanja", rekao je Sir Henry. "Ja odustajem."

"Moja je znatiželja uglavnom profesionalnog karaktera", rekao je dr. Lloyd.

"Želio bih znati koji je uzrok smrti naveden - to jest, ako se naša domaćica sjeća, ili, ako ga, zapravo, zna."

"Znam otprilike", rekla je gospođa Bantry. "Trovanje digitalinom - je li tako?"

Dr. Lloyd je kimnuo.

"Sastojak pustikare - digitalis - djeluje na srce. U stvari, to je izvrstan lijek za neke oblike srčanih smetnji. Uistinu vrlo neobičan slučaj. Nikad ne bih niti pomislio kako jedenje lišća pustike može biti kobno. Te priče o otrovnom Ušću i bobicama su definitivno pretjerane. Vrlo

malo ljudi zna kako je vitalni sastojak, alkaloid, potrebno vrlo pažljivo pripremiti."

"Gospođa MacArthur poslala je nedavno neke posebne lukovice gospođi Toomie", rekla je gđica Marple. "A kuharica gospođe Toomie zamijenila ih je za luk i svi su Toomiejevi bilo vrlo bolesni."

"Ali nisu umrli od njih", rekao je dr. Lloyd.

"Ne. Nisu umrli od njih", priznala je gđica Marple.

"Djevojka koju sam poznavala umrla je od trovanja ptomainom", rekla je Jane Helier.

"Trebali bismo nastaviti s istraživanjem zločina", rekao je Sir Henry.

"Zločina?" rekla je zapanjeno Jane. "Mislila sam kako je to nesretan slučaj."

"Da je to bio nesretan slučaj", rekao je blago Sir Henry, "mislim kako nam gospođa Bantry ne bi ispričala tu priču. Ne, koliko sam ja shvatio, to je samo površinski nesretan slučaj - tu se krije nešto puno opakije. Sjećam se slučaja - gosti su čavrljali nakon večere. Zidovi su bili ukrašeni raznim starinskim oružjem.

Jedan od gostiju je iz šale zgrabio jedan stari pištolj, uperio ga u drugog gosta i pretvarao se kako puca. Pištolj je bio napunjen, opalio je i ubio čovjeka. U tom smo slučaju najprije morali ustanoviti tko je kradomice pripremio i napunio pištolj, te, kao drugo, tko je započeo razgovor i doveo ga do kobne šale - jer čovjek koji je pucao iz pištolja bio je u potpunosti nevin!"

"Čini mi se kako smo i ovdje suočeni s istim problemom. Oni listovi digitalina namjerno su pomiješani s kaduljom, jer se znalo čime će rezultirati. Pošto smo isključili kuharicu - isključujemo kuharicu, zar ne? - postavlja se pitanje: tko je ubrao lišće i donio ga u kuhinju?"

"Na to je lako odgovoriti", rekla je gospođa Bantry. "Barem na posljednji dio.

Sama Svlvia je donijela lišće u kuhinju. Njen je dnevni posao bilo branje salate, mrkve i slično - sve stvari koje vrtlari nikad ne naprave kako treba. Oni jednostavno mrže ubrati nešto mlado i meko - čekaju da sve postane savršeni primjerak. Svlvia i gospođa Carpenter običavale su se pobrinuti za većinu tih stvari. A pustika je uistinu rasla u jednom dijelu nasada kadulje, pa je pogreška prilično neuobičajena."

"Ali Svlvia je nije sama ubrala?"

"To nitko nije saznao. Tako se pretpostavilo."

"Pretpostavke", rekao je Sir Henry, "su opasne."

"Ali ja znam kako je gospođa Carpenter nije ubrala", rekla je gospođa Bantry.

"Jer je tog jutra sa mnom bila u šetnji. Otišle smo nakon doručka. Bilo je neuobičajeno vedro i toplo za početak proljeća. Svlvia je sama otišla u vrt, ali kasnije smo je vidjeli kako ruku pod ruku hoda s Maud Wye."

"Znači, bile su dobre prijateljice, zar ne?" pitala je gđica Marple.

"Da", rekla je gospođa Bantry. Činilo se kao da želi nešto reći, ali nije to učinila.

"Je li dugo ostala?" pitala je gđica Marple.

"Otprilike dva tjedna", rekla je gospođa Bantry.

U njenom se glasu osjećala nelagoda.

"Gospođica Wye vam se nije sviđala?" zanimalo je Sir Henriya.

"Jest. To je to. Jest."

Nelagoda u njenom glasu prerasla je u nervozu.

"Prešutjeli ste nešto, gospođo Bantry", rekao je optužujućim glasom Sir Henry.

"Pitam se", rekla je gđica Marple, "ali ne želim nastaviti."

"Što ste se zapitali?"

"Kad ste rekli kako su dvoje mladih zaručeni. Rekli ste kako je zbog toga sve bilo tako tužno. Ali, ako znate na što mislim, vaš glas nije baš zvučao kako treba kad ste to rekli - neuvjerljiv, znate."

"Vi ste užasna osoba", rekla je gospođa Bantry. "Čini se kako uvijek znate. Da, mislila sam o nečemu. Ali uistinu nisam znala trebam li to reći ili ne."

"Morate reći", rekao je Sir Henry. "Koliko god oklijevali, ništa se ne smije prešutjeti."

"Pa, to je bilo samo ovo", rekla je gospođa Bantry. "Jedne večeri - u stvari, večer prije tragedije - prije večere sam izašla van. Prozor radne sobe bio je otvoren. I slučajno sam ugledala Jerrvja Lorimera i Maud Wye. On ju je - pa - ljubio. Naravno, nisam znala je li to slučajno, ili je - pa, mislim, čovjek ne može procijeniti. Znam kako Sir Ambrose nikad uistinu nije volio Jerrvja Lorimera - možda je znao kakav je to mladić bio. Ali bila sam sigurna u jednu stvar: ta djevojka, Maud Wye, uistinu ga je voljela. Mogli ste je vidjeti kako ga gleda. A također mislim kako mu je definitivno bolje odgovarala od Svlvie."

"Postavit ću vam na brzinu jedno pitanje prije gđice Marple", rekao je Sir Henry. "Želim znati je li se nakon tragedije Jerry Lorimer oženio s Maud Wye?"

"Da", rekla je gospođa Bantry. "Jest. Šest mjeseci kasnije."

"On! Šeherezado, Šeherezado", rekao je Sir Henry.

"Kad se samo sjetim kako si nam ispričala priču! Uistinu samo gole kosti - a kad pomislim na sve ovo meso koje sada stavljamo na njih."

"Nemojte pričati tako bezobrazno", rekla je gospođa Bantry. "I nemojte koristiti riječ meso. To vegetarijanci neprestano čine. Kažu 'Nikad ne jedem meso' na način od kojeg vam se zgadi biftek. Gospodin Curle je bio vegetarijanac."

Za doručak je jeo nešto neobično, slično grizu. Oni pognuti starčići s bradama često su mušičavi. Također nose patentno donje rublje."

"Dolly, što ti za ime Boga", rekao je njen suprug, "znaš o donjem rublju gospodina Curlea?"

"Ništa", rekla je otmjeno gospođa Bantry. "Samo sam nagađala."

"Ispričavam se zbog maloprijašnje izjave", rekao je Sir Henry. "Umjesto toga reći ću kako je dramatis personae u vašem problemu vrlo zanimljiv. Sve ih mogu zamisliti - ha, gđice Marple?"

"Ljudska je priroda uvijek zanimljiva, Sir Henry. A neobično je kako određeni tipovi uvijek postupaju na isti način."

"Dvije žene i muškarac", rekao je Sir Henry. "Vječni stari ljudski trokut. Je li to temelj našeg problema? Meni se čini da jest."

Dr. Lloyd je pročistio grlo.

"Razmišljao sam", rekao je prilično plašljivo. "Gospođo Bantry, želite reći kako je i vama bilo loše?"

"Naravno! Arthuru također! I svima ostalima!"

"To je to - svi ostali", rekao je doktor. "Shvaćate li što želim reći? U priči Sir Henryja od maločas jedan je čovjek ustrijelio drugog - nije morao ustrijeliti cijelo društvo."

"Ne shvaćam", rekla je Jane. "Tko je koga ustrijelio?"

"Želim reći kako je onaj tko je isplanirao cijelu tu stvar postupio na vrlo neobičan način: ili je slijepo vjerovao u slučajnost ili je u potpunosti zanemario ljudski život. Teško mogu povjerovati kako postoji čovjek kadar otrovati osmero ljudi s namjerom uklanjanja jednog od njih."

"Shvaćam što želite reći", rekao je zamišljeno Sir Henry. "Priznajem da sam i sam trebao pomisliti na to."

"A ne bi li pritom otrovao i samoga sebe?" pitala je Jane.

"Je li itko izostao s večere?" pitala je gđica Marple.

Gospođa Bantry odmahнула je glavom.

"Svi su bili tamo."

"Osim gospodina Lorimera, mislim, draga. On nije odsjeo u kući, zar ne?"

"Ne; ali bio je na toj večeri", rekla je gospođa Bantry.

"Oh!" rekla je gđica Marple drukčijim glasom. "To onda definitivno mijenja stvari."

Namrštila se sama na sebe.

"Bila sam glupa", promrmljala je. "Uistinu vrlo glupa."

"Priznajem kako me muči ono što ste rekli, Llovde", rekao je Sir Henry.

"Kako se osigurati da djevojka, i samo djevojka, dobije kobnu dozu?"

"Nikako", rekao je doktor. "To i dovodi do ovog što ću reći. Pretpostavimo kako djevojka ipak nije bila planirana žrtva?"

"Molim?"

"Kod nijednog slučaja trovanja hranom ne možete biti sigurni u rezultat.

Nekoliko ljudi će jesti. Što se događa? Jedan ili dva su lagano bolesni, dva su, recimo, ozbiljnije bolesni, jedan umire. To je to - nema sigurnosti. Ali postoje slučajevi s drugim čimbenicima. Digitalin je droga koja djeluje direktno na srce - kao što sam vam rekao propisuje se u određenim slučajevima. A sada, u toj je kući bila jedna osoba koja je imala bolesno srce. Recimo da je ta osoba bila predviđena žrtva? Ono što ne bi bilo kobno za ostale, bilo bi kobno za tu osobu - ili je ubojica došao do takvog zaključka. To što je stvar ispala drukčije, samo dokazuje ono što sam rekao - nesigurnost i nepouzdanost učinaka lijekova na ljude."

"Sir Ambrose", rekao je Sir Henry, "mislite kako je on bio meta? Da, da- a djevojčina je smrt bila pogreška."

"Tko je trebao dobiti novac nakon njegove smrti?" pitala je Jane.

"Vrlo pametno pitanje, gospođice Helier. Jedno od prvih koje smo uvijek postavljali u mojoj bivšoj struci", rekao je Sir Henry.

"Sir Ambrose imao je sina", polagano je rekla gospođa Bantry. "Posvađali su se nekoliko godina prije. Mladić je bio neobuzdan, ako se ne varam. Ipak, Sir Ambrose nije ga mogao razbaštiniti - Clodderham Court bio je neotuđiv. Martyn Bercy naslijedio je i titulu i imanje. Ipak, bilo je puno druge imovine koju je Sir Ambrose mogao ostaviti kome je god želio, a to je ostavio svojoj šticenici Svlviji.

To znam jer je Sir Ambrose umro godinu dana nakon događaja koje sam vam opisala, i nije se trudio napraviti novu oporuku nakon Svlvijine smrti. Mislim da je novac dan Kruni - ili možda njegovom sinu kao prvom nasljedniku - uistinu se ne sjećam."

"Znači, samo je u interesu sina koji nije bio tamo i djevojke koja je umrla bilo da ga se riješe", rekao je Sir Henry zamišljeno. "To ne zvuči obećavajuće."

"Je li druga žena nešto dobila?" pitala je Jane. "Ona koju gospođa Bantry naziva mačkicom."

"Nije navedena u oporuci", rekla je gospođa Bantry.

"Gđice Marple, ne slušate", rekao je Sir Henry. "Negdje ste daleko."

"Razmišljala sam o starom gospodinu Badgeru, apotekaru", rekla je gđica Marple. "Imao je vrlo mladu spremačicu - dovoljno mladu ne samo da mu bude kći, nego unuka. Nije nikome rekao ni riječi, a njegova je obitelj, brojni nećaci i nećakinje, bila puna očekivanja. I kad je umro, da ne povjerujete, saznalo se kako je dvije godine bio tajno oženjen s njom. Naravno, gospodin Badger je bio apotekar, vrlo nepristojan, običan starac, a Sir Ambrose Bercy bio je uljudni gospodin, tako kaže gospođa Bantry, ali ljudska je priroda svugdje ista."

Nastala je pauza. Sir Henry je prodorno pogledao gđicu Marple koja mu je uzvratila blagim zagonetnim pogledom njenih plavih očiju. Jane Helier razbila je tišinu.

"Je li ta gospođica Carpenter bila privlačna?" pitala je.

"Da, na neki povučen način. Ništa spektakularno."

"Imala je vrlo ugodan glas", rekao je pukovnik Bantry.

"Predenje - tako bih ga ja nazvala", rekla je gospođa Bantry.

"Predenje!"

"I tebe će jednog od ovih dana nazvati mačkom, Dolly."

"Volim biti mačka u svojoj kući", rekla je gospođa Bantry. "U svakom slučaju, žene ne volim previše, to znaš. Volim muškarce i cvijeće."

"Izvrstan izbor", rekao je Sir Henry. "Osobito što ste muškarce stavili na prvo mjesto."

"To je činjenica", rekla je gospođa Bantry. "Pa, što je sada s mojim malim problemom? Bila sam prilično poštena, mislim. Arthure, misliš li da sam bila poštena?"

"Da, draga. Mislim kako hipodrom neće pokrenuti nikakvu istragu o konju."

"Najprije muško", rekla je gospođa Bantry i prstom pokazala Sir Henriya.

"Ja ću biti dugačak. Jer, znate, ne mogu ništa sa sigurnošću zaključiti.

Najprije Sir Ambrose. Pa, ne bi odabrao tako originalnu metodu samoubojstva - a s druge strane sigurno nije ništa dobivao smrću svoje štice. Sir Ambrose je isključen. Gospodin Curle. Nema motiva za smrt djevojke.

Ako je Sir Ambrose bio meta, možda je ukrao jednu ili dvije rijetke knjige koje nikom drugom ne bi nedostajale. Vrlo tanko i vrlo malo vjerojatno. Tako da mislim, unatoč sumnji gospođe Bantry u njegovo donje rublje, kako je gospodin Curle čist. Gospođica Wye. Motiv za Sir Ambroseovu smrt - ne postoji. Motiv za Svlvjinu smrt prilično je snažan. Željela je Svlvjinog mladića, i željela ga je jako - po riječima gospođe Bantry.

Tog je jutro bila sa Svlviom u vrtu, i imala je priliku ubrati lišće. Ne, gospođicu Wye ne možemo tako lako eliminirati. Mladi Lorimer. On ima motiv u oba slučaja. Ako se riješi svoje ljubavi, moći će se oženiti drugom djevojkom.

Ipak, umorstvo mi se čini predrastičnom mjerom. Što su ovih dana raskinute zaruke? Ako Sir Ambrose umre, oženit će bogatu djevojku, a ne siromašnu. To može, a i ne mora, biti važno - ovisi o njegovom financijskom stanju. Ako otkrijem kako je njegovo imanje bilo u dugovima i da je gospođa Bantry namjerno prešutjela tu činjenicu, to ću smatrati prekršajem. Gospođa Carpenter. Znate, imam određene sumnje u vezi gospođe Carpenter. Kao prvo, njene bijele ruke i

savršen alibi za vrijeme kad je lišće ubrano - nikad ne vjerujem alibijima. A imamo još jedan razlog za nepovjerenje koji ću zadržati za sebe. Ipak, sve u svemu, da se moram odlučiti, odlučio bih se za gospođicu Maud Wye jer protiv nje ima najviše dokaza."

"Idući muškarac", rekla je gospođa Bantry i pokazala dr. Lloyd.

"Mislim kako niste u pravu, Clithering, jer se držite teorije kako je djevojčina smrt planirana. Ja sam uvjeren kako se ubojica namjeravao riješiti Sir Ambrosea.

Smatram kako mladi Lorimer nije imao neophodno znanje. Mislim, vjerujem kako je gospođa Carpenter kriva. Bila je dugo u obitelji, znala je sve detalje o Sir Ambroseovom zdravlju, i vrlo se lako mogla pobrinuti da Sylvia (koja je, rekli ste, bila prilično glupa) ubere pravo lišće. Motiv, priznajem, ne znam; ali pretpostavit ću kako je Sir Ambrose jednom napisao oporuku u kojoj je spomenuta. To je sve od mene."

Gospođa Bantry prstom je pokazala Jane Helier.

"Ne znam što reći", rekla je Jane, "osim ovog: tko kaže kako to nije učinila sama djevojka? Nakon svega, ona je donijela lišće u kuhinju. A kažete kako se Sir Ambrose protivio njenom braku. Ako je mrtav, ona bi naslijedila novac i istog bi se trena mogla udati. Znala je sve o zdravlju Sir Ambrosea kao i gospođa Carpenter."

Gospođa Bantry prstom je lagano pokazala gđicu Marple.

"Da vas čujemo, gđice Marple", rekla je.

"Sir Henry je sve vrlo lijepo objasnio - uistinu vrlo lijepo", rekla je gđica Marple. "I dr. Lloyd je bio u pravu u svemu što je rekao. Međusobno su jako dobro razjasnili stvari. Samo što mislim kako dr. Lloyd nije baš shvatio jednu činjenicu koju je spomenuo. Vidite, pošto nije bio liječnik Sir Ambrosea, nije mogao znati kakve je srčane probleme Sir Ambrose imao, zar ne?"

"Nije mi jasno što želite reći, gđice Marple", rekao je dr. Lloyd.

"Pretpostavili ste - zar ne? - kako je Sir Ambrose imao srce na koje bi digitalin djelovao s obrnutim učinkom? Ali nema nikakvih dokaza za to. Možda je baš obrnuto."

"Obrnuto kako?"

"Da, rekli ste kako se često prepisuje za srčane bolesti?"

"Čak i sada, gđice Marple, nije mi jasno što želite reći?"

"Pa, to bi značilo kako je bilo normalno da posjeduje digitalin - a da nikome ne mora ništa objašnjavati. Pokušavam reći (uvijek se tako loše izražavam) ovo: pretpostavimo kako nekoga želite otrovati kobnom dozom digitalina. Zar nije najjednostavnije pobrinuti se da svi budu otrovani - lišćem koje sadrži digitalin?"

Neće biti kobno za nikoga, naravno, ali nitko se neće iznenaditi zbog jedne žrtve jer, kao što je dr. Lloyd rekao, te su stvari vrlo nepouzdana. Nitko najvjerojatnije neće pitati je li djevojka uistinu dobila kobnu dozu digitalina i nečeg sličnog. Možda ga je stavio u koktel ili u njenu kavu, ili ga je možda jednostavno popila s vodom."

"Mislite kako je Sir Ambrose otrovao štićenicu, šarmantnu djevojku koju je volio?"

"To je to", rekla je gđica Marple. "Poput gospodina Badgera i njegove mlade spremačice. Nemojte mi reći kako je apsurdno da se šezdesetogodišnjak zaljubi u dvadesetogodišnjakinju. To se događa svakog dana - i usuđujem se reći kako je to starog autokrata poput Sir Ambrosea moglo natjerati na neuobičajeno ponašanje.

Te stvari ponekad prerastu u ludilo. Nije mogao podnijeti činjenicu da će se udati - svesrdno se usprotivio - ali nije uspio. Njegova luđačka ljubomora postala je toliko snažna da mu ju je bilo draže ubiti nego prepustiti mladom Lorimeru.

Sigurno je o tome razmišljao, jer je tupustiku trebalo posijati među kaduljama.

Kad je došlo vrijeme, sam ju je ubrao i poslao u kuhinju. Strašno je i pomisliti na to, ali pretpostavljam kako na to moramo gledati sto je moguće milosrdnije.

Gospoda tih godina ponekad postanu uistinu vrlo čudna kad se radi o mladim djevojkama. Naša posljednja sviračica orgulja - ah, ne smijem proširiti skandal."

"Gospođo Bantry", rekao je Sir Henry. "Je li točno?"

Gospođa Bantry je kimnula.

"Da. Nisam imala pojma - nisam ni sanjala da je stvar bila išta drugo do nesretnog slučaja. Onda, nakon Sir Ambroseove smrti, dobila sam pismo. Ostavio je naputke da se pismo pošalje meni. Unutra je priznao istinu. Ne znam zašto - ali on i ja smo se oduvijek dobro slagali."

U kratkoj je pauzi osjetila neizgovorenu kritiku i žurno nastavila:

"Mislite kako sam izigrala povjerenje - ali nije tako. Promijenila sam sva imena. On se nije zvao Sir Ambrose Bercy. Zar niste primijetili kako me Arthur zbunjeno pogledao kad sam spomenula to ime? U početku mu nije bilo jasno. Sve sam promijenila. Kao što kažu u časopisima i na počecima knjiga: 'Svi likovi iz ove priče su plod mašte.' Nikad uistinu ne znate tko su oni."

12. Afera u bungalovu

"Sjetila sam se nečega", rekla je Jane Helier.

Njeno lijepo lice bilo je obasjano osmijehom djeteta koje očekuje pohvalu. Bio je to osmijeh koji je svake večeri očaravao londonsku publiku, i koji je obogatio fotografe.

"To se dogodilo", nastavila je polagano, "mojoj prijateljici."

Svi su proizveli ohrabrujuće, ali pomalo licemjerne zvukove. Pukovnik Bantry, gospođa Bantry, Sir Henry Clithering, dr. Llovd i stara gđica Marple bili su uvjereni kako je Janeina "prijateljica" sama Jane. Ne bi se mogla sjetiti ili je nije zanimalo nešto što se događalo nekom drugom.

"Moja prijateljica", nastavila je Jane, "(neću reći njeno ime) je glumica - vrlo poznata glumica."

Nitko nije bio iznenađen. Sir Henry Clithering je pomislio: "Pitam se koliko će rečenica izgovoriti prije nego što zaboravi glumiti i kaže 'ja' umjesto 'ona'?"

"Moja je prijateljica bila na turneji u provinciji - to je bilo prije godinu ili dvije. Pretpostavljam kako je bolje da ne spominjem ime mjesta. To je bio grad uz rijeku nedaleko Londona. Nazvat ću ga —"

Zastala je, čelo joj se naboralo u razmišljanju. Čak joj je i izmišljanje jednostavnog imena stvaralo probleme. Sir Henry je pomogao.

"Hoćemo li ga zvati Riverbury?" predložio je mrko.

"Oh, da, to će savršeno odgovarati. Riverburv, to neću zaboraviti. Pa, kao što sam rekla, ona - moja prijateljica - bila je s trupom u Riverburvju, i dogodila se vrlo neobična stvar."

Opet je nabrala čelo.

"Vrlo je teško", rekla je iskreno, "reći upravo ono što želite. Čovjek se zbuni i najprije kaže krivu stvar."

"Odlično vam ide", rekao je ohrabrujućim glasom dr. Lloyd.
"Nastavite."

"Pa, dogodila se ta neobična stvar. Moja prijateljica pozvana je u policijsku postaju. Otišla je. Činilo se kao da je provaljeno u bungalov pored rijeke, uhitili su mladića, a on je ispričao vrlo neobičnu priču. Zato su je pozvali."

"Nikad prije nije bila u policijskoj postaji, ali bili su uljudni prema njoj - uistinu vrlo uljudni."

"To je uobičajeno, siguran sam", rekao je Sir Henry.

"Narednik - mislim da je bio narednik - ili je možda bio inspektor - ponudio joj je da sjedne i objasnio kako stvari stoje, i, naravno, odmah sam shvatila kako se radi o pogrešci -"

"Aha", pomislio je Sir Henry. "Ja. Tu smo. Tako sam i ja mislio."

"Rekla je moja prijateljica", nastavila je Jane, definitivno nesvjesna lapsusa.

"Objasnila je kako je vježbala sa svojom zamjenom u hotelu i nikad nije čula za nekakvog gospodina Faulkenera. A narednik je rekao: 'Gospođice Hel -'"

Zastala je rumenog lica.

"Gospođice Helman", predložio je Sir Henry i namignuo.

"Da- da, može. Hvala vam. Rekao je: 'Pa, gospođice Helman, mislim kako je posrijedi pogreška, jer znam kako ste odsjeli u hotelu Bridge', i pitao je imam li što protiv suočenja - ili je rekao suočiti se? ne mogu se sjetiti."

"Nije ni važno", rekao je uz osmijeh Sir Henry.

"U svakom slučaju, s mladićem. Ja sam rekla: 'Naravno da nemam.' Dovedi su ga i rekli: 'Ovo je gospođica Helier', i - Oh!" Jane je zastala i razjapila usta.

"Nema veze, dušo", rekla je tješeći je gđica Marple. "Mi smo trebali pogađati, znaš. A nisi nam rekla ime mjesta ili nešto što je uistinu bitno."

"Pa", rekla je Jane. "Namjeravala sam ispričati kao da se dogodilo nekom drugom. Ali to je teško, nije li! Mislim čovjek se zaboravi."

Svi su se složili kako je teško, utješili je i uvjerali u to, a ona je nastavila pomalo drhtavim glasom.

"Bio je privlačan - prilično privlačan. Mlad, crvenkaste kose. Razjapio je usta kad me ugledao. A narednik je rekao: 'Je li to ona?' A on je rekao: 'Ne, uistinu nije. Kakav sam glupan bio.' Nasmiješila sam mu se i rekla kako nije važno."

"Mogu zamisliti prizor", rekao je Sir Henry.

Jane Helier se namrštila.

"Da vidim - kako najbolje nastaviti?"

"Recimo da nam kažeš o čemu se radilo, dušo", rekla je gđica Marple tako blagim glasom da nitko nije mogao posumnjati u ironiju. "Mislim, u čemu je bila mladićeva pogreška, i o provali."

"Oh, da", rekla je Jane. "Pa, znate, taj mladić - Leslie Faulkener, tako se zvao - napisao je dramu. U stvari napisao je nekoliko drama, iako nijedna nije bila izvedena. I tu mi je poslao na čitanje. Nisam znala za to, jer mi šalju stotine komada, a ja ih vrlo rijetko sama pročitam - samo one o kojima nešto znam. U svakom slučaju, tako je bilo, i gospodin Faulkener je navodno dobio moje pismo - samo što se pokazalo kako to uopće nije bilo moje pismo - shvaćate -"

Zabrinuto je zastala, a oni su je uvjerali kako im je sve jasno.

"Pisalo je kako sam pročitala dramu, kako mi se jako sviđa i pitala bi li htio doći i sastati se sa mnom. Dala sam i adresu - bungalov, Riverburv. Gospodin Faulkener bio je strašno zadovoljan, doputovao je i došao na to mjesto - u Riverburv. Sobarica je otvorila vrata, on je tražio gospođicu Helier, a ona mu je odgovorila kako je gospođica Helier kod kuće i da ga očekuje, te ga odvela u dnevnu sobu u kojoj se uskoro pojavila žena. Bez imalo sumnje, smatrao je da sam ona ja - što je čudno jer me nakon svega vidio kako glumim i moje su fotografije vrlo poznate, zar ne?"

"Diljem Engleske", smještaje rekla gospođa Bantry. "Ali uvijek postoje velike razlike između fotografije i originala, draga moja Jane. I velika je razlika između reflektora na pozornici i svjetla u sobi. Ne zaboravi, nisu sve glumice iste kao ti."

"Pa", rekla je Jane pomalo razdraženo, "može biti. U svakom slučaju, opisao je ženu kao visoku, vitku, plavooku i vrlo privlačnu, pa pretpostavljam kako je bilo prilično blizu. Definitivno nije ništa posumnjao. Sjela je i počeli su razgovarati o njegovoj drami, pa je izjavila kako je jedva čeka izvesti.

Dok su razgovarali, doneseni su kokteli i gospodin Faulkener je popio jednog.

Pa - to je sve čega se sjeća - tog koktela. Kad se probudio, ili došao sebi, ili kako god to želite nazvati - ležao je na cesti, na rubu, naravno, tako da nije bilo opasnosti da bude pregažen. Osjećao je slabost i mučninu - i to toliku da je samo ustao i teturao uz cestu ne znajući kamo ide. Rekao je kako bi se, da je bio pri sebi, vratio u bungalov i pokušao rasvijetliti što se dogodilo. Ali samo se osjećao glupo i zbunjeno, i hodao je ne znajući što radi. Više-manje je došao sebi kad ga je policija uhitila."

"Zašto ga je policija uhitila?" pitao je dr. Lloyd.

"Oh! Nisam vam rekla?" rekla je Jane i razrogačila oči. "Kako sam glupa. Zbog provale."

"Spomenuli ste provalu - ali niste rekli gdje ili tko", rekla je gospođa Bantry.

"Pa, taj bungalov - onaj u koji je išao, naravno - uopće nije bio moj. Pripadao je čovjeku koji se zvao -"

Janeino se čelo ponovno nabralo.

"Želite li da opet budem kum?" pitao je Sir Henry. "Besplatni pseudonimi.

Opišite čovjeka i ja ću vam dati ime."

"Pripadalo je bogatom čovjeku - plemiću."

"Sir Herman Cohen", predložio je Sir Henry.

"To će biti savršeno. Kupio ga je za damu - ona je bila glumčeva supruga, ali i sama glumica."

"Glumca ćemo zvati Claud Leason", rekao je Sir Henry, "a dama bi bila poznata pod njenim glumačkim imenom, pretpostavljam, pa ćemo je zvati gospođica Mary Kerr."

"Mislim kako ste strašno pametni", rekla je Jane. "Nije mi jasno kako s takvom lakoćom smišljate te stvari. Pa, znate, to je bila Sir Hermanova vikendica - jeste li rekli Herman? - i damina. I naravno, njegova supruga nije znala ništa o tome."

"Što je čest slučaj", rekao je Sir Henry.

"A glumici je poklonio puno nakita uključujući i dosta dragog kamenja."

"Ah!" rekao je dr. Lloyd. "Sad stižemo do srži."

"Taj nakit bio je u bungalovu, u zaključanoj kutiji. Policija je rekla kako je to vrlo neoprezno - bilo tko ju je mogao ukrasti."

"Vidiš, Dolly", rekao je pukovnik Bantry. "Što ti ja uvijek govorim?"

"Pa, po mom iskustvu", rekla je gospođa Bantry, "ljudi koji su strašno pažljivi, uvijek gube stvari. Ja svoje ne zaključavam u kutiju - ladica je uvijek otključana, ispod čarapa. Usuđujem se reći da je - kako se zove? - Mary Kerr učinila isto, nikad ne bi bili ukradeni."

"Bili bi", rekla je Jane, "jer su sve ladice bile izvađene, a sadržaj rasut po podu."

"Onda uopće nisu tražili nakit", rekla je gospođa Bantry. "Tražili su skrivene papire. To se uvijek događa u knjigama."

"Ne znam ništa o skrivenim papirima", rekla je Jane sumnjičavo. "Nisam čula za njih."

"Ne dajte se zbuniti, gospođice Helier", rekao je pukovnik Bantry. "Dollvne priče ne treba shvaćati ozbiljno."

"Provala", rekao je Sir Henry.

"Da. Pa, policiju je pozvao netko tko se predstavio kao Mary Kerr. Rekla je kako je provaljeno u bungalov i opisala crvenokosog mladića koji ju je jutros posjetio. Njena ga je spremačica smatrala čudnim i odbila ga je pustiti unutra, ali kasnije su ga vidjele kako izlazi kroz prozor. Opisala je čovjeka tako vjerno da ga je policija uhitila samo sat vremena kasnije, onda im je on ispričao svoju priču i pokazao im moje pismo. I kao što sam vam rekla, pozvali su me, a on je, kad me vidio, rekao ono što sam vam već rekla - kako to definitivno nisam bila ja!"

"Vrlo zanimljiva priča", rekao je dr. Lloyd. "Je li gospodin Faulkener poznao tu gospođicu Kerr?"

"Ne, nije - tako je rekao. Ali još vam uvijek nisam rekla najneobičniji dio.

Policija je, naravno, otišla u bungalov, i pronašli su sve kao što je bilo opisano - izvučene ladice, a nakita nije bilo, ali cijeli je bungalov bio prazan. Mary Kerr vratila se tek nekoliko sati kasnije, i rekla je kako ih nije nazvala i kako je ovo prvi put što čuje nešto takvo. Navodno je jutros dobila telegram od agenta koji joj je ponudio vrlo važnu ulogu, pa je, naravno, odjurila na sastanak. Kad je stigla, shvatila je kako je cijela stvar bila varka. Agent joj nije poslao telegram."

"Uobičajena varka kako bi je uklonili s puta", prokomentirao je Sir Henry.

"Što je s poslugom?"

"Ista se stvar dogodila i tu. Bila je samo jedna služavka, odgovorila je na telefon - navodno ju je zvala Mary Kerr i rekla kako je zaboravila važnu stvar.

Rekla je služavki neka donese torbicu koja se nalazila u ladici u spavaćoj sobi.

Trebala je doći prvim idućim vlakom. Služkinja je tako i učinila, i, naravno, zaključala je kuću; ali kad je stigla u klub gospođice Kerr, gdje se trebala sastati s gazdaricom, uzalud je čekala."

"Hm", rekao je Sir Henry. "Počinjem shvaćati. Kuća je ostala prazna, i ući kroz jedan od prozora nije bio neki osobit problem, ako se ne varam. Ali nije mi jasno gdje se tu uklapa gospodin Faulkener. Tko je nazvao policiju, ako nije gospođica Kerr?"

"To nitko nikada nije otkrio."

"Zanimljivo", rekao je Sir Henry. "Je li se pokazalo da je mladić osoba za koju se predstavljao?"

"Oh, da, taj je dio bio istinit. Čak je i donio pismo koje sam ja navodno napisala. Nije nimalo sličilo mom rukopisu - ali, naravno, on to nikako nije mogao znati."

"Pa, dajte da razjasnimo neke stvari", rekao je Sir Henry. "Ispravite me ako griješim. Žena i sluškinja varkom su namamljene iz kuće. Mladić je tamo namamljen lažnim pismom - ovom posljednjem dodana je vjerodostojnost činjenicom što ste taj tjedan nastupali u Riverburvu. Mladić je drogiran, netko je nazvao policiju i usmjerio sumnju u njegovom smjeru. Provala se uistinu dogodila. Pretpostavljam kako je nakit ukraden?"

"Oh, da."

"Je li ikad pronađen?"

"Ne, nikad. Mislim kako je, u stvari, Sir Herman pokušao zataškati stvari. Ali nije uspio. Ne znam također je li nakon toga njegova supruga tražila rastavu braka."

"Što se dogodilo s gospodinom Lesliejem Faulkenerom?"

"Naposlijetku je pušten. Policija je iskreno priznala kako nisu imali dovoljno dokaza protiv njega. Zar ne mislite kako je cijela stvar prilično čudna?"

"Osobito čudna. Prvo je pitanje, čijoj priči vjerovati? Po vašem pričanju, gospođice Helier, stekao sam dojam kako vjerujete gospodinu Faulkeneru. Jeste li za to, osim vašeg instinkta, imali neki drugi razlog?"

"Ne - ne", rekla je nevoljko Jane. "Mislim da nisam. Ali bio je tako ljubazan, bilo mu je tako žao što je nekoga zamijenio za mene, da sam povjerovala kako sigurno govori istinu."

"Shvaćam", rekao je Sir Henry uz osmijeh. "Ali morate priznati kako je vrlo lako mogao izmisliti priču. Mogao je napisati pismo i tvrditi kako je vaše. Također se mogao drogirati nakon uspješno izvedene

provale. Ali priznajem, ne vidim gdje je smisao toga. Lakše je ući u kuću, obaviti posao i nestati u tišini - osim ako ga netko iz susjedstva nije vidio, a on je znao da je bio primijećen. Onda je možda na brzinu smislio plan za uklanjanje sumnje sa sebe i opravdavanje vlastitog prisustva u blizini."

"Je li bio imućan?" pitala je gđica Marple.

"Mislim da nije", rekla je Jane. "Ne, mislim kako je bio siromašan."

"Cijela je stvar čudna", rekao je dr. Lloyd. "Moram priznati kako, ako mladićevu priču prihvatimo kao istinitu, slučaj postaje još složeniji. Zašto bi nepoznata žena koja se predstavila kao gospođica Helier uvukla nepoznatog muškarca u igru? Zašto bi izmislila tako kompliciranu igru?"

"Recite mi, Jane", rekao je pukovnik Bantry. "Je li se mladi Faulkener tijekom istrage ikada susreo s Mary Kerr?"

"To ne bih znala", rekla je Jane i nabrala čelo pokušavajući se sjetiti.

"Jer ako nije, slučaj je riješen!" rekla je gospođa Bantry. "Sigurna sam kako sam upravo. Ima li nešto lakše od pretvaranja kako ste pozvani u grad? Nazovete spremačicu s Paddingtona ili s bilo koje stanice na koju ste stigli, ona dolazi u grad, vi se vraćate. Mladić dolazi na sastanak, drogiran je, vi pripremite pozornicu za provalu, pretjerate što je moguće više. Nazovete policiju, opišete vaše žrtveno janje, i opet se vratite u grad. Onda dođete kući kasnijim vlakom i izigravate iznenađeno nevinašce."

"Ali zašto bi ukrala vlastiti nakit, Dolly?"

"Uvijek to čine", rekla je gospođa Bantry. "U svakom slučaju, mogu smisliti stotine razloga. Mary je hitno trebala novac - stari Sir Herman nije joj želio dati gotovinu, pa se pravila kako su ukradeni i negdje ih potajno prodala. Ili ju je netko možda ucjenjivao kako će reći njenom suprugu ili supruzi Sir Hermana. A možda je već prodala nakit, a Sir Herman se naljutio i zahtijevao da ga vidi, pa je morala nešto

poduzeti. To se također često događa u knjigama. Ili ga je možda htjela preurediti, pa bi dobila privremene replike. Ili - ovo je dobra ideja - i nema je često u knjigama - pretvara se kako je ukraden, žalosna je zbog toga i na poklon dobije nove. Znači, ima dvije kolekcije umjesto jedne. Takva žena, sigurna sam, zastrašujuće je sposobna."

"Pametna si, Dolly", rekla je Jane s divljenjem. "Nikad nisam pomislila na to."

"Možeš biti pametna, ali nije rekla kako si u pravu", rekao je pukovnik Bantry.

"Ja sumnjam u gospodina. Znao bi kakav telegram poslati kako bi ženu uklonio s puta, a ostatak bi obavio bez ikakvih problema uz pomoć nove prijateljice. Čini mi se kako njega nitko nije pitao za alibi."

"Što vi mislite, gđice Marple?" pitala je Jane i okrenula se prema starici koja je šutke sjedila sa zbunjenim izrazom na licu.

"Draga moja, doista ne znam što bih rekla. Sir Henry će se smijati, ali ne sjećam se nijednog seoskog slučaja koji bi mi ovog puta pomogao. Naravno, ima nekoliko pitanja koja sama nude odgovor. Na primjer, pitanje sluškinje. U - hm - nepravilnom trokutu koji si opisala sluškinja bi nesumnjivo bila savršeno upoznata sa stanjem stvari, a pristojna djevojka tu sigurno ne bi radila - njena majka ne bi joj to dopustila ni na trenutak.

Zato mislim kako možemo pretpostaviti da spremačica nije bila uistinu pouzdanog karaktera. Možda je bila u dosluhu s lopovima. Ostavila bi im otvorenu kuću i otišla u London na temelju navodnog telefonskog poziva kako bi sa sebe skinula sumnju. Priznajem kako mi to zvuči kao najvjerojatnije rješenje. Samo ako se radi o običnim lopovima, onda se čini neobično. Mislim da zahtijeva puno više znanja no što obična sluškinja ima."

Gđica Marple je zastala, a onda sanjivo nastavila:

"Ne mogu se oteti dojmu kako u priči postoji - pa, nešto što mogu opisati samo kao osobni osjećaj prema cijeloj stvari. Recimo, na primjer, kako se radi o mržnji? Mlada glumica prema kojoj se loše ponio? Zar ne mislite kako bi to bolje objasnilo stvari? Namjeran pokušaj da ga se dovede u nevolju. To mi tako izgleda.

A ipak - ne zvuči u potpunosti zadovoljavajuće .."

"Ah, doktore, vi niste ništa rekli", rekla je Jane. "Zaboravila sam vas."

"Mene uvijek zaboravljaju", tužno je rekao sijedi liječnik. "Sigurno sam nezanimljiva osoba."

"Oh, ne!" rekla je Jane. "Hajde, recite nam što vi mislite."

"Ja mislim kako se sjedne strane mogu složiti sa svima prisutnima - a s druge strane ne mogu. Ja imam maštovitu i najvjerojatnije u potpunosti pogrešnu teoriju kako je supruga sigurno umiješana. Mislim Sir Hermanova supruga. Nemam temelja za takvo razmišljanje - samo bili bismo iznenađeni kad bismo znali kakve zapanjujuće - uistinu vrlo zapanjujuće stvari može poduzeti povrijeđena žena."

"Oh! Dr. Llovde", povikala je gđica Marple uzbuđeno. "Kako pametno. A nikad se nisam sjetila sirote gospođe Pebmarsh."

Jane je zurila u nju.

"Gospođa Pebmarsh? Tko je gospođa Pebmarsh?"

"Pa -" oklijevala je gđica Marple. "Ne znam uklapa li se doista. Ona je pralja.

Ali ukrala je iglu od opala koja je bila zataknuta u bluzu i podmetnula je u kuću druge žene."

Jane je izgledala zapanjenije nego ikada.

"I zbog toga vam je sve postalo jasno, gđice Marple?" rekao je Sir Henry sa sjajem u očima.

Ali na njegovo iznenađenje, gđica Marple je odmahнула glavom.

"Ne, bojim se da nije. Moram priznati kako sam totalno izgubljena. Shvatila sam kako se žene trebaju držati zajedno - osoba se u nuždi treba prikloniti svom spolu. Mislim kako je to moralna pouka priče koju nam je gospođica Helier ispričala."

"Moram priznati kako sam propustio moralni dio priče", rekao je mrko Sir Henry. "Možda će mi značaj vaših riječi biti jasniji kad nam gospođica Helier otkrije rješenje."

"Eh?" rekla je Jane vrlo zbunjeno.

"Na dječjem rječniku mogu reći 'predajemo se'. Vi, i samo vi, gospođice Helier, imate čast reći nam rješenje tako zagonetnog slučaja pred kojim je čak i gospođica Marple priznala poraz."

"Svi odustajete?" pitala je Jane.

"Da." Nakon minute tišine dok je čekao da se drugi izjasne Sir Henry je opet preuzeo ulogu glasnogovornika. "To znači da stojimo na klimavim rješenjima koja smo ponudili. Jedno za svakog muškarca, dva za gđicu Marple i okruglih deset za gospođu B."

"Nije bilo deset", rekla je gospođa Bantry. "Bile su to varijacije na temu. I koliko vam često moram reći da ne želim da me zovete gospođa B?"

"Znači, svi odustajete", zamišljeno je rekla Jane. "To je vrlo zanimljivo."

Naslonila se i odsutno počela polirati nokte.

"I", rekla je gospođa Bantry. "Hajde, Jane. Koje je rješenje?"

"Rješenje?"

"Da. Što se uistinu dogodilo?"

"Nemam blage veze."

"Molim?"

"Uvijek sam se pitala. Pomislila sam kako ćete vi reći meni pošto ste svi tako pametni."

Svi su postali pomalo nervozni. Bilo je jako dobro što je Jane bila lijepa - ali u ovom su trenutku svi mislili kako glupost mora imati granice. Čak ni velika ljepota nije izgovor za nju.

"Želite reći kako istina nikad nije otkrivena?" rekao je Sir Henry.

"Ne. Zato sam, kao što sam rekla, mislila kako ćete vi moći reći meni."

Jane je zvučala povrijeđeno. Bilo je očito da je ljuta.

"Pa - ja - ja -" rekao je pukovnik Bantry tragajući za riječima.

"Ti si jako zločesta djevojka, Jane", rekla je njegova supruga. "U svakom slučaju, sigurna sam i uvijek ću biti sigurna. Ako bi nam rekla prava imena ljudi, bila bih definitivno sigurna."

"Mislim da to ne mogu učiniti", rekla je Jane polagano.

"Ne, dušo", rekla je gđica Marple. "Gospođica Helier to ne može učiniti."

"Naravno da može", rekla je gospođa Bantry. "Nemojte biti toliko uzvišeni, Jane. Mi stariji moramo čuti pokoji skandal. U svakom slučaju recite nam tko je bio plemić."

Ali Jane je odmahнула glavom, a gđica Marple je na svoj starinski način nastavila pružati potporu.

"To je sigurno bilo uznemirujuće", rekla je.

"Ne", rekla je Jane iskreno. "Mislim - mislim kako sam uistinu uživala."

"Pa, možda i jesi", rekla je gđica Marple. "Pretpostavljam kako je to razbilo monotoniju. U kojoj si predstavi glumila?"

"USmithu."

"Oh, da. Somerset Maugham, zar ne? Mislim kako su sve njegove drame dobre. Gledala sam skoro sve."

"Na jesen ideš na turneju s njom, zar ne?" pitala je gospođa Bantry.

Jane je kimnula.

"Pa", rekla je gđica Marple i ustala. "Moram ići kući. Već je tako kasno! Ali provela sam vrlo zanimljivu večer. Vrlo neobičnu. Mislim kako je priča gospođice Helier najbolja. Slažete li se?"

"Ispričavam se što ste ljuti na mene", rekla je Jane. "Mislim, zato što nisam znala kraj Pretpostavljam kako sam to trebala reći na početku."

Zvučala je tužno. Dr. Lloyd je galantno iskoristio prigodu.

"Moja draga mlada damo, zašto? Ispričali ste nam vaš lijepi problem kako bismo vježbali um. Samo mi je žao što ga nitko od nas nije uspio riješiti na zadovoljavajući način."

"Govorite za sebe", rekla je gospođa Bantry. "Ja sam ga riješila. Uvjerenam sam kako sam u pravu."

"Znate, uistinu vjerujem da jeste", rekla je Jane. "Ono što ste rekli, zvučalo je moguće."

"Na koje od njenih sedam rješenja mislite?" pitao je Sir Henry u šali.

Dr. Lloyd galantno je pomogao gđici Marple da obuje kaljače. "Za svaki slučaj", objasnila je starica. Doktor će je otpratiti do njene stare

kućice.

Zamotana u nekoliko vunениh šalova gđica Marple je još jednom svima poželjela laku noć. Na kraju je došla do Jane Helier, nagnula se naprijed i nešto promrmljala u glumičino uho. Zapanjeni "Oh!" izletio je iz Jane - bio je toliko glasan da su se svi ostali okrenuli.

Gđica Marple se nasmiješila, kimnula i otišla, a Jane Helier je zurila za njom.

"Ideš na spavanje, Jane?" pitala je gospođa Bantry. "Što je s tobom? Zuriš kao da si ugledala duha."

Jane je duboko uzdahnula i pribrala se, uputila prelijep očaravajući osmijeh dvojici muškaraca i krenula za svojom domaćicom uz stube. Gospođa Bantry ušla je s djevojkom u njenu sobu.

"Vatra ti se gotovo ugasila", rekla je gospođa Bantry i snažno prodrmlala žar, bez nekog osobitog učinka. "Nisu je mogle upaliti kako treba. Kako su sluškinje glupe. Ipak, pretpostavljam kako smo večeras prilično dugo ostale budne. Uh, pa prošlo je jedan!"

"Mislite kako ima puno ljudi poput nje?" pitala je Jane Helier.

Sjedila je na rubu kreveta, očito zaokupljena nečime.

"Poput sluškinja?"

"Ne. Poput one smiješne starice - kako se ono zove - Marple?"

"Oh! Ne znam. Pretpostavljam kako je prilično uobičajena osoba za malo selo."

"Oh, Bože", rekla je Jane. "Ne znam što učiniti."

Duboko je uzdahnula.

"Sto je?"

"Zabrinuta sam."

"Zbog čega?"

"Dolly", Jane Helier bila je dostojanstveno iskrena. "Znate li što mi je ta čudna starica prošaptala prije nego što je otišla kući?"

"Ne. Što?"

"Rekla je: 'Da sam na tvom mjestu, ne bih to učinila, dušo. Nikad drugoj ženi nemoj dati previše moći, čak i ako je u tom trenutku smatraš prijateljicom.'

Znate, Dolly, to je okrutna istina."

"Fraza? Da, možda je. Ali ne vidim primjenu."

"Pretpostavljam kako nikada uistinu ne možete vjerovati ženi. A ja bih trebala imati moć. Nikad nisam razmišljala o tome."

"O kojoj ženi pričaš?"

"Netti Greene, mojoj zamjeni."

"Otkud, za ime Božje, gđica Marple zna za tvoju zamjenu?"

"Mislim da je naslutila - ali nije mi jasno kako."

"Jane, hoćeš li mi, molim te, objasniti o čemu pričaš?"

"O priči. Onoj koju sam ispričala. Oh, Dolly, ta žena, znate - ona koja mi je otela Clauda?"

Gospođa Bantry je kimnula i smjesta se prisjetila Janeinog prvog nesretnog braka - s Claudom Averburyjem, glumcem.

"Oženio se s njom; a ja sam mu mogla reći kako će mu biti. Claud ne zna, ali ona ima aferu sa Sir Josephom Salmonom - vikendi u bungalovu o kojem sam vam pričala. Željela sam je razotkriti - željela

sam svima pokazati kakva je to vrsta žene. Znae, s provalom, sve bi moralo izaći na vidjelo."

"Jane!" uzdahnula je gospođa Bantry. "Jesi li ti izmislila priču koju si nam ispričala?"

Jane je kimnula.

"Zato sam izabrala Smitha. Znae, u njemu nosim sluškinjinu suknju. Tako da će mi biti pri ruci. A kad me pozovu u policijsku postaju, bit će najlakše reći kako sam sa svojom zamjenom u hotelu vježbala ulogu. U stvarnosti ću, naravno, biti u bungalovu. Trebam samo otvoriti vrata i donijeti koktele, a Netta će glumiti mene. Nju više nikad neće vidjeti, naravno, tako da nema straha kako će je prepoznati. A ja kao sluškinja mogu izgledati puno drukčije; a pored toga, čovjek sluškinje ne promatra kao da su ljudi. Planirale smo ga kasnije izvući na cestu, uzeti kutiju s draguljima, nazvati policiju i vratiti se u hotel. Ne bih željela da jadni mladić pati, ali Sir Henry, čini se, nije mislio da hoće, zar ne? Ona će završiti u novinama i svemu - a Claud će vidjeti kakva je uistinu."

Gospođa Bantry je sjela i zagundala.

"Oh! jadna moja glava. A cijelo vrijeme - Jane Helier, ti mudra djevojko! Kako si nam samo ispričala priču!"

"Ja jesam dobra glumica", rekla je Jane samozadovoljno. "Uvijek sam bila, što god ljudi govorili. Ni jednom se nisam odala, zar ne?"

"Gđica Marple bila je u pravu", promrmljala je gospođa Bantry. "Osobni čimbenik. Oh, da, čimbenik. Jane, moje drago dijete, shvaćaš li ti kako je krađa krađa, i mogla si završiti u zatvoru?"

"Pa, nitko od vas nije pogodio", rekla je Jane. "Osim gđice Marple."

Zabrinutost se vratila na lice. "Dolly, mislite li uistinu kako postoji puno ljudi poput nje?"

"Iskreno, ne", rekla je gospođa Bantry.

Jane je opet uzdahnula.

"Ipak, bolje je ne riskirati. T naravno, ne bih trebala biti u Nettinoj milosti - to je definitivno istina. Možda se okrene protiv mene, počne me ucjenjivati i slično. Pomogla mi je razraditi detalje, rekla je kako mi je odana, ali sa ženama se nikad ne zna. Ne, ja mislim kako je gđica Marple u pravu. Bolje je ne riskirati."

"Ali, draga moja, riskirala si."

"Oh, ne." Jane je širom otvorila svoje plave oči. "Zar niste shvatili? Ništa se od toga još uvijek nije dogodilo! Imala sam - pa, štih probu, kako bi se kazalo."

"Ne želim reći kako razumijem tvoj kazališni sleng", rekla je otmjeno gospođa Bantry. "Želiš reći kako je ovo tek u planu - nije se dogodilo?"

"Namjeravala sam to učini jesenas - u rujnu. Sada ne znam što učiniti."

"A Jane Marple je pogodila - zaista je pogodila istinu i nije nam rekla", rekla je gospođa Bantry ljutito.

"Mislim kako je zato rekla ono - kako se žene trebaju držati zajedno. Nije me željela odati pred muškarcima. To je bilo jako lijepo od nje. Ne smeta me što vi znate, Dolly."

"Pa, odustani od toga, Jane. Preklinjem te."

"Mislim da hoću", promrmljala je gospođica Helier. "Tko zna, možda ima još gđica Marple .."

13. Smrt utapanjem

Sir Henry Clithering, bivši načelnik Scotland Yarda, odsjeo je kod prijatelja Bantryja u blizini malog sela St. Mary Meada.

U subotu ujutro, dok je silazio na doručak, u deset i petnaest, zamalo se sudario sa svojom domaćicom, gospođom Bantry, na ulazu u blagovaonicu. Jurila je van, očito uzbuđena i uznemirena.

Pukovnik Bantry je sjedio za stolom, lice mu je bilo rumenije no inače.

"Jutro, Clithering", rekao je. "Lijep dan. Posluži se."

Sir Henry je poslušao. Sjeo je, napunio tanjur bubrežima i šunkom, a njegov domaćin je nastavio:

"Dolly je jutros malo uznemirena."

"Da - uh - i ja mislim", složio se Sir Henry.

Malo se zamislio. Njegova domaćica bila je smirena, nije bila promjenjivog raspoloženja ili se bez razloga uzbuđivala. Koliko je Sir Henryju bilo poznato, gajila je osjećaje prema samo jednoj stvari - vrtlarstvu.

"Da", rekao je pukovnik Bantry. "Vijesti koje smo jutros čuli, uznemirile su je.

Djevojka iz sela- Emmottova kći - Emmott koji drži Plavog vepra."

"Oh, da, naravno."

"Da-aa", rekao je pukovnik Bantry nevoljko. "Lijepa djevojka. Našla se u nevolji. Uobičajena priča. Svađao sam se s Dolly zbog toga. Blesavo s moje strane. Žene nikad ne razmišljaju. Dolly je bila

očarana djevojkom - znaš kakve su žene - muškarci su grubijani - i sve ostalo, itd., itd. Ali nije tako jednostavno - ne ovih dana. Djevojke znaju kakvaje situacija. Tip koji zavede djevojku, ne mora biti zlikovac. Šanse su pedeset - pedeset. Meni se mladi Sandford dopadao.

Mladić poput Don Juana, moglo bi se reći."

"Je li taj Sandford uvalio djevojku u nevolju?"

"Čini se. Naravno, ne znam nikakve pojedinosti", rekao je pukovnik oprezno.

"To je sve trač i naklapanje. Znaš kakvo je ovo mjesto! Kao što sam rekao, ne znam ništa. I nisam poput Dol y - ne donosim preuranjene zaključke, optužujem bez razloga. K vragu, čovjek u današnje vrijeme mora biti oprezan. Znaš - istraga i sve to."

"Istraga?"

Pukovnik Bantry ga je zbunjeno pogledao.

"Da. Nisam ti rekao? Djevojka se utopila. Zbog toga je nastala cijela strka."

"To je gadno", rekao je Sir Henry.

"Naravno da jest. Ja o tome ne volim razmišljati. Sirota zgodna vragolanka.

Njen je otac po svim mjerilima strog čovjek. Pretpostavljam kako nije željela slušati prodike."

Zastao je.

"To je toliko uznemirilo Dolly."

"Gdje se utopila?"

"U rijeci. Odmah ispod mlina rijeka je prilično brza. Na tom se mjestu nalazi most do kojeg vodi puteljak. Misle kako se bacila s njega. Pa, znaš, nije ugodno razmišljati o tome."

Pukovnik Bantry je uz glasno šuškanje otvorio novine i nastavio skretati misli s bolnih stvari čitanjem o najnovijim događajima u vladi.

Sir Henryja je seoska tragedija samo djelomično zanimala. Nakon doručka se smjestio u udoban stolac na travnjaku, stavio šešir na glavu i promatrao život oko sebe.

Negdje oko pola dvanaest sluškinja je dojurila travnjakom.

"Gospodine, ispričavam se, došla je gđica Marple i željela bi vas vidjeti."

"Gđica Marple?"

Sir Henryje uspravno sjeo i namjestio šešir. Ime ga je iznenadilo. Vrlo dobro se sjećao gđice Marple - njenog smirenog starinskog ponašanja, njezine čudesne inteligencije. Sjetio se desetak neriješenih i izmišljenih slučajeva - i kako je ta tipična 'stara seoska usidjelica' bez ikakvih problema došla do pravog rješenja svakoga od njih. Sir Henry uistinu je poštivao gđicu Marple. Pita se zašto je došla.

Gđica Marple sjedila je u dnevnoj sobi - vrlo uspravno, kao i uvijek, pored nje se nalazila vrlo šarena košara. Obrazi su joj bili prilično rumeni, i izgledala je uzbuđeno.

"Sir Henry - jako mi je drago. Sretna sam što sam vas našla. Slučajno sam čula kako ste odsjeli ovdje... nadam se kako ćete mi oprostiti.."

"Zadovoljstvo mi je", rekao je Sir Henry i rukovao se s njom. "Bojim se da je gospođa Bantry vani."

"Da", rekla je gđica Marple. "Vidjela sam je kako razgovara s Footitom, mesarom, dok sam prolazila. Henryja Footita jučer je ugrizao - ugrizao ga je njegov pas. Jedan od onih kratkodlakih terijera, prilično snažnih i agresivnih, koje mesari obično imaju."

"Da", rekao je Sir Henry strpljivo.

"Drago mi je što sam došla kad nje nema kod kuće", nastavila je gđica Marple.

"Jer sam vas željela vidjeti. U vezi onog tužnog događaja."

"Henryja Footita?" pitao je Sir Henry, lagano zbunjen.

Gđica Marple ljutilo ga je pogledala.

"Ne, ne. Rose Emmott, naravno. Čuli ste?"

Sir Henry je kimnuo.

"Bantry mi je ispričao. Vrlo tužno."

Bio je malo zbunjen. Nije mogao shvatiti zašto ga je gđica Marple željela vidjeti u vezi Rose Emmott.

Gđica Marple je opet sjela, Sir Henry također. Kad je starica opet progovorila, njeno se ponašanje promijenilo. Bila je odrješita, uz određenu dozu otmjenosti.

"Možda se sjećate, Sir Henry, kako smo jednom ili dvaput igrali vrlo zanimljivu igru. Iznosili smo zagonetke i rješavali ih. Bili ste ljubazni i rekli ste kako sam ja - kako sam ja bila prilično dobra."

"Sve ste nas pobijedili", rekao je toplim glasom Sir Henry. "Iskazali ste vrhunski genij za otkrivanje istine. I uvijek ste naveli, sjećam se, neku seosku paralelu koja vas je dovela do rješenja."

Nasmiješio se dok je govorio, ali gđica Marple nije. Ostala je vrlo smrknuta.

"Ono što ste rekli, ohrabrilo me da danas dođem kod vas. Imam osjećaj kako vam nešto moram reći - vi mi se barem nećete smijati."

Odjednom je shvatio kako je smrtno ozbiljna.

"Naravno, neću se smijati", rekao je blago.

"Sir Henry - ta djevojka - Rose Emmott. Nije se utopila - ubijena je... A ja znam tko ju je ubio."

Sir Henry je nekoliko sekundi zapanjeno ostao bez riječi. Glas gđice Marple bio je savršeno miran i staložen. Mogla je reći najobičniju stvar na svijetu sudeći po emocijama koje je pokazala.

"To je ozbiljna izjava, gđice Marple", rekao je Sir Henry kad je došao do daha.

Nekoliko je puta lagano kimnula glavom.

"Znam - znam - zato sam došla vama."

"Ali, draga moja gospođice, ja nisam osoba kojoj se trebate obratiti. Ja sam sada obični civil. Ako imate saznanja koja tvrdite, morate otići na policiju."

"Mislim kako to ne mogu učiniti", rekla je gđica Marple.

"Ali zašto ne?"

"Jer, znate, nemam nikakvih - kako ih vi zovete saznanja."

"Želite reći kako je to samo vaša pretpostavka?"

"Možete to i tako nazvati, ako želite, ali to uopće nije to. Ja znam. U položaju sam da znam; ali ako inspektoru Drewitru kažem svoje razloge zašto znam - pa, on će me jednostavno ismijati. A iskreno ne znam bih li ga krivila zbog toga. Vrlo je teško shvatiti nešto što biste mogli nazvati specijalizirano znanje."

"Kao što?" predložio je Sir Henry.

Gđica Marple lagano se nasmiješila.

"Kad bih vam rekla da znam zbog čovjeka po imenu Peasegood koji je ostavio repu umjesto mrkve kad je došao s kolicima i prodao povrće mojoj nećakinji prije nekoliko godina -"

Značajno je zastala.

"Odgovarajuće ime za posao", promrmljao je Sir Henry. "Kažete kako ste zaključili iz činjenica sličnog slučaja."

"Poznajem ljudsku prirodu", rekla je gđica Marple. "Nemoguće je ne poznati ljudsku prirodu nakon godina života na selu. Pitanje je, vjerujete li mi, ili ne?"

Pogledala ga je ravno u oči. Obrazi su joj još malo jače porumenjeli. Nije ustuknula pred njegovim pogledom.

Sir Henry je bio čovjek ogromnog životnog iskustva. Odluke je donosio brzo, bez okolišanja. U trenu je postao svjestan kako je prihvatio izjavu gđice Marple, koliko god nevjerojatno i fantastično zvučala.

"Vjerujem vam, gđice Marple. Ali nije mi jasno što želite da poduzmem, ili zašto ste došli meni."

"Razmišljala sam i razmišljala o tome", rekla je gđica Marple. "Kao što sam rekla, bilo bi uzaludno ići na policiju bez ikakvih činjenica. Ja nemam činjenice.

Željela bih vas zamoliti da se zainteresirate za stvar - inspektor Drewitt bit će počašćen, sigurna sam. I, naravno, ako stvar ode dalje, pukovnik Melchett, načelnik, bit će, sigurna sam, u vašim rukama poput gline."

Molećivo ga je pogledala.

"A koje ćete mi podatke dati?"

"Mislila sam", rekla je gđica Marple, "napisati ime - ime - na komadu papira i dati vam ga. A onda ako odlučite, tijekom istrage, kako - osoba - nije na nikakav način umiješana - pa, ja ću definitivno biti u krivu."

Zastala je, a onda uz lagani drhtaj dodala. "Bilo bi strašno - jako strašno - da nedužna osoba završi na vješalama."

"Što za ime -" povikao je zapanjeni Sir Henry.

Uputila mu je zabrinut pogled.

"Možda nisam u pravu - iako sumnjam u to. Inspektor Drewitt je, znate, uistinu inteligentan čovjek. Ali manjak inteligencije ponekad je vrlo opasan. I čovjeku ne treba puno."

Sir Henry ju je začuđeno pogledao.

Pomalo petljajući, gđica Marple je otvorila mali rokovnik, izvadila blok, istrgnula list papira, pažljivo na njega napisala ime, dva puta ga savinula i dala Sir Henryju.

Otvorio ga je i pročitao ime. Nije mu ništa značilo, ali lagano je podigao obrve.

Pogledao je gđicu Marple i stavio papir u džep.

"Vidi, vidi", rekao je. "Ovo je vrlo neobična situacija. Mislim kako nikada prije nisam učinio nešto slično. Ali mislim kako ću poslušati svoj instinkt - u vezi vas, gđice Marple."

Sir Henry je sjedio u sobi s pukovnikom Melchettom, načelnikom okruga, i inspektorom Drewittom.

Načelnik je bio niski tip agresivnog vojničkog ponašanja. Inspektor je bio krupan, širok i vrlo razuman.

"Uistinu imam osjećaj kako guram nos", rekao je Sir Henry uz svoj ljubazni osmijeh. "A stvarno ne znam zašto to činim." (Ovo je bila prava istina!)

"Moj dragi kolega, očarani smo. To je veliki kompliment."

"Čast nam je, Sir Henry", rekao je inspektor.

Načelnik je mislio: "Užasno mu je dosadno, siroti čovjek, kod Bantryjevih.

Stari ga zamara pričama o vladi, a stara o lukovicama."

Inspektor je mislio: "Šteta što nemamo pravi slučaj. Jedan od najbriljantnijih umova u Engleskoj, koliko sam čuo. Šteta što se radi o tako običnom slučaju."

Načelnik je naglas rekao:

"Bojim se kako je sve to podlo i jasno. Najprije smo mislili kako se djevojka sama bacila. Bila je u blaženom stanju, znate. Ipak, naš liječnik, Havdock, je pažljiv tip. Primijetio je modrice na rukama - na bicepsima. Nastale prije smrti.

Upravo na mjestu gdje bi je muškarac zgrabio za ruke i bacio u rijeku."

"To bi zahtijevalo puno snage?"

"Mislim da ne bi. Nije bilo borbe - djevojka je uhvaćena nespremna. To je drveni kliski most. Najlakša stvar na svijetu, baciti je - nema ograde."

"Sigurni ste kako se tragedija dogodila tamo?"

"Da. Dječak - Jimmy Brown - dvanaestogodišnjak. Bio je u šumi s druge strane. Čuo je vrisak s mosta i pljusak. Bio je sumrak, znate - slaba vidljivost.

Ugledao je nešto bijelo kako pluta nizvodno i potrčao po pomoć. Izvukli su je, ali bilo je prekasno za oživljavanje."

Sir Henry je kimnuo.

"Dječak nije nikoga vidio na mostu?"

"Ne. Ali, kao što sam vam rekao, bio je sumrak i tamo uvijek ima magle. Pitat ću ga je li tamo vidio nekoga prije ili odmah poslije događaja. Zna, zaključio je kako se djevojka sama bacila. Kao i svi ostali, u početku."

"Ipak, našli smo poruku", rekao je inspektor Drewitt. Okrenuo se prema Sir Henryju.

"Poruku u djevojčinom džepu, gospodine. Napisana nekakvim umjetničkim perom, i iako je papir bio razmočen, uspjeli smo je pročitati."

"I kako je glasila?"

"Bila je od mladog Sandforda. 'U redu', tako je počela. 'Naći ćemo se na mostu u osam i trideset. - R. S.' Pa, negdje oko osam i trideset - nekoliko minuta kasnije - Jimmy Brown čuo je vrisak i pljusak."

"Ne znam jeste li uopće vidjeli Sandforda?" nastavio je pukovnik Melchett.

"Ovdje je već nekih mjesec dana. Jedan od onih modernih arhitekata koji grade čudne kuće. Radio je kuću za Allingtona. Bog zna kakva će biti prepuna novih stvari, pretpostavljam. Stakleni stol u blagovaonici, kirurški stolci od metala i plastike. Pa, to nije ni tu ni tamo, ali pokazuje kakav je tip taj Sandford.

Komunjara, znate - nemoralan."

"Zavođenje", rekao je blagim glasom Sir Henry, "stari je zločin iako, naravno, ne datira tako davno kao umorstvo."

Pukovnik Melchett zurio je u njega.

"Oh! da", rekao je. "Tako je, tako je."

"Pa, Sir Henry", rekao je Drewitt, "to je to - gnusno djelo, ali jasno. Mladi Sandford doveo je djevojku u blaženo stanje. Onda se poželi vratiti u London.

Tamo ima djevojku - lijepu mladu damu - zaručen je s njom.

Pa, naravno, ova afera, ako ikad čuje za nju, možda mu razori zaruke. Sreo se s Rose na mostu - večer je maglovita, nigdje nikoga - uhvatio ju je zaruke i bacio u rijeku. Prava mlada svinja - i zaslužuje ono što ga čeka. To je moje mišljenje."

Sir Henry je minutu ili dvije šutio. Osjetio je snažne lokalne predrasude.

Novopečeni arhitekt sigurno nije bio popularan u selu poput St. Mary Meada.

"Nema sumnje, pretpostavljam, kako je taj čovjek, Sandford, uistinu otac nerođenog djeteta?" pitao je.

"On je otac, definitivno", rekao je Drewitt. "Rose Emmott tako je rekla ocu.

Mislila je kako će je oženiti. Oženiti je! Ne on!"

"Bože moj", pomislio je Sir Henry. "Kao da sam se našao u viktorijanskoj melodrami. Naivna djevojka, zlikovac iz Londona, strogi otac, izdaja - trebamo samo vjernog seoskog ljubavnika. Da, mislim kako je bilo vrijeme da pitamo za njega."

Na glas je rekao:

"Nije li djevojka ovdje imala mladića?"

"Mislite Joea Ellisa?" rekao je inspektor. "Joe je dobar dečko. Stolar po zanimanju. Ah! da je ostala s Joeom -"

Pukovnik Melchett je kimnuo u znak slaganja.

"Trebala se držati svoje klase", prasnuo je.

"Kako je Joe Ellis primio cijelu stvar?" pitao je Sir Henry.

"Nitko ne zna kako ju je primio", rekao je inspektor. "Joeje šutljiv tip.

Povučen. Sve što je Rose radila, radila je pred njegovim očima. Definitivno ga je držala na uzici. Jednostavno se nadao kako će mu se jednog dana vratiti — pretpostavljam kako se tome nadao."

"Želio bih ga vidjeti", rekao je Sir Henry.

"Oh! Porazgovarat ćemo s njim", rekao je pukovnik Melchett. "Ništa nećemo zanemariti. Ja sam mislio najprije porazgovarati s Emmottom, onda sa Sandfordom, a onda otići do Ellisa. To vam odgovara, Clithering?"

Sir Henry je rekao kako će mu to savršeno odgovarati.

Toma Emmotta pronašli su u Plavom vepru. Bio je to kršan čovjek srednjih godina, nemirnih očiju i izbočene vilice.

"Drago mi je što vas vidim, gospodo - dobro jutro, pukovniče. Dođite ovamo gdje možemo razgovarati u mini. Mogu li vas čime ponuditi, gospodo? Ne? Kako želite. Došli ste zbog moje jadne djevojčice. Ah! Bila je dobra djevojka, moja Rose. Oduvijek je bila dobra djevojka - sve dok ta podla svinja - ispričavam se, ali to je ono što on jest - sve dok on nije došao. Obećao joj je kako će je oženiti, da. Ali zakon će ga srediti. Natjerao ju je na to, da. Podla svinja. Sve nas je osramotio. Moju jadnu djevojčicu."

"Vaša kći vam je rekla kako je Sandford, glavom i bradom, odgovoran za njeno stanje?" pitao je oštro Melchett.

"Da. U ovoj prostoriji, da."

"A što ste vi rekli njoj?" pitao je Sir Henry.

"Rekao njoj?" Čovjek je na trenutak bio izgubljen.

"Da. Niste joj, na primjer, zaprijetili izbacivanjem iz kuće."

"Bio sam uznemiren - to je normalno. Siguran sam kako se slažete da je to normalno. Ali, naravno, nisam je izbacio iz kuće. Ne bih učinio nešto takvo." Lice mu je poprimilo nevin izraz. "Ne. Kakav je zakon za - to kažem.

Kakav je zakon? Morao je časno postupiti. A ako nije, Boga mi, mora platiti."

Udario je šakom po stolu.

"Kad ste posljednji put vidjeli kćer?" pitao je Melchett.

"Jučer - u vrijeme čaja."

"Kako se ponašala?"

"Pa, uglavnom kao i obično. Nisam ništa primijetio. Da sam znao -"

"Ali niste znali", rekao je oporo inspektor.

Otišli su.

"Emmott ne odaje dojam omiljenog čovjeka", rekao je Sir Henry zamišljeno.

"Neka vrsta nasilnika", rekao je Melchett. "Definitivno bi priklo Sandforda da je imao priliku."

Njihova iduća postaja bio je arhitekt. Rex Sandford bio je u suprotnosti sa slikom koju je Sir Henry formirao u mislima. Bio je

visok mladić, vrlo vitak i koščat. Oči su mu bile plave i sanjive, kosa raščupana i prilično preduga. Govor mu je bio malo preženskast.

Pukovnik Melchett je predstavio sebe i svoju pratnju. Onda je odmah prešao na razlog posjete, rekao je arhitektu neka navede svoje sinoćnje kretanje.

"Shvatite jedno", rekao je prijetećim glasom. "Nemam moć da izvučem izjavu iz vas, a svaka izjava može biti upotrijebljena protiv vas kao dokaz. Želim da vam to od početka bude jasno."

"Ja-ja, ne shvaćam", rekao je Sandford.

"Znate da se Rose Emmott sinoć utopila?"

"Znam. Oh! to je, to je užasno. Uistinu, nisam oka sklopio. Danas sam nesposoban za posao. Osjećam odgovornost - golemu odgovornost."

Provukao je ruku kroz kosu i još je više raskuštrao.

"Nikad nisam želio nešto loše", rekao je plačnim glasom. "Nikad nisam pomislio.

Nikad nisam ni sanjao da će postupiti na taj način."

Sjeo je i položio lice na ruke.

"Želite reći, gospodine Sandford, kako odbijate izjaviti gdje ste bili sinoć u osam i trideset?"

"Ne, ne - definitivno ne odbijam. Bio sam vani. Izašao sam u šetnju."

"Otišli ste se naći s gospođicom Emmott?"

"Ne. Otišao sam sam. Kroz šumu. Dužim putom."

"Kako onda objašnjavate ovu poruku, gospodine, koja je pronađena u džepu mrtve djevojke?"

Inspektor Drewitt ju je bez ikakvih emocija pročitao naglas.

"Pa, gospodine", dovršio je. "Poričete li da ste napisali ovo?"

"Ne - ne. U pravu ste. Napisao sam je. Rose se željela naći sa mnom.

Inzistirala je. Nisam znao što učiniti. Zato sam napisao tu poruku."

"Ah, to je već bolje", rekao je inspektor.

"Ali nisam otišao!" Sandfordov je glas postao prodoran i nervozan. "Nisam otišao! Pomislio sam kako će biti bolje ako ne odem. Sutra sam se trebao vratiti u grad. Mislio sam kako će biti bolje - ne otići na sastanak. Namjeravao sam joj pisati iz Londona - i nešto - srediti."

"Svjesni ste, gospodine, kako je djevojka bila trudna, a vas je navela kao oca?"

Sandford je zagundao, ali nije ništa rekao.

"Je li ta izjava istinita, gospodine?"

Sandford se još više pokunjio.

"Pretpostavljam", rekao je prigušenim glasom.

"Ah!" Inspektor Drewitt nije mogao prikriti zadovoljstvo. "Sada o toj vašoj 'šetnji'. Je li vas sinoć netko vidio?"

"Ne znam. Mislim da nije. Koliko se sjećam, nisam nikoga sreo."

"To je šteta."

"Kako to mislite?" Sandford je luđački zurio u njega. "Kakve veze ima jesam li bio u šetnji ili ne? Kakve to veze ima s Roseinim utapanjem?"

"Ah!" rekao je inspektor. "Ali znate, nije se sama utopila. Namjerno je bačena, gospodine Sandford."

"Ona je -" Trebale su mu minuta ili dvije kako bi shvatio svu stravičnost. "Moj Bože! Znači -"

Sjeo je.

Pukovnik Melchett krenuo je prema vratima.

"Shvaćate, Sandforde", rekao je. "Ni iz kojeg razloga ne smijete napustiti kuću."

Trojica muškaraca zajedno su izašla. Inspektor i načelnik izmijenili su poglede.

"Mislim kako je to dovoljno, gospodine", rekao je inspektor.

"Da. Traži nalog i uhiti ga."

"Ispričavam se", rekao je Sir Henry. "Zaboravio sam rukavice."

Hitro se vratio u kuću. Sandford je sjedio u istoj pozi u kojoj su ga ostavili i tupo zurio pred sebe.

"Vratio sam", rekao je Sir Henry, "kako bih vam rekao da ja osobno želim učiniti sve što je u mojoj moći kako bih vam pomogao. Nisam vam slobodan otkriti motiv svog zanimanja. Ali molim vas da mi, ako želite, u najkraćim crtama opišete što se događalo između vas i Rose."

"Bila je vrlo lijepa", rekao je Sandford. "Vrlo lijepa i vrlo privlačna. I - namjerila se na mene. Kunem se Bogom, to je istina. Nije me puštala na miru. A ovdje sam bio usamljen, nitko me nije osobito volio i - i, kao što sam rekao, bila je izuzetno lijepa, znala je s muškarcima i sve to -" Glas mu je zamro. Podigao je pogled."

„A onda se dogodilo. Željela je da se oženim s njom. Nisam znao što učiniti.

Zaručen sam djevojkom u Londonu. Ako ikad čuje za ovo - a čut će, naravno - pa, to je svršeno. Neće shvatiti. Kako i bi? Ja sam ništarija, naravno. Kao što sam rekao, nisam znao što učiniti. Izbjegavao sam susrete s Rose. Namjeravao sam se vratiti u grad - naći se s odvjetnikom - srediti neku novčanu nadoknadu i slično, za nju. Bože, kakva sam budala bio! Sve je tako jasno - slučaj protiv mene. Ali pogriješili su. Sigurno je to sama učinila."

"Je li ikad spomenula kako će se ubiti?" Sandford je odmahnuo glavom.

"Nikad. Ne bih rekao da je bila takva osoba."

"Što je s čovjekom po imenu Joe Ellis?"

"Stolar? Dobar čovjek. Tup - ali lud za Rose."

"Možda je bio ljubomoran?" predložio je Sir Henry. "Malo, pretpostavljam - ali on je krotak tip. Šutke je patio."

"Pa", rekao je Sir Henry. "Moram ići." Pridružio se ostalima.

"Znate, Melchett", rekao je, "mislim kako bismo trebali provjeriti onog drugog tipa - Ellisa - prije nego što učinimo nešto drastično. Bila bi šteta da uhitite krivog čovjeka. Nakon svega, ljubomora je prilično dobar motiv za umorstvo - također i prilično uobičajen."

"Istina", rekao je inspektor. "Ali Joe Ellis nije takav tip. Taj ni mrava ne bi zgazio. Ah, nitko ga nikad nije vidio ljutitog. Ipak, slažem se kako bismo ga najprije trebali priupitati gdje je on sinoć bio. Sada je kod kuće. Stanuje s gospođom Bartlett - vrlo pristojnom ženom - udovicom, ona je pralja."

Mala kuća pred koju su došli, bila je besprijekorno čista i uredna. Visoka, krupna sredovječna žena otvorila im je vrata. Imala je prijazno lice i plave oči.

"Dobro jutro, gospođo Bartlett", rekao je inspektor. "Je li Joe Ellis ovdje?"

"Vratio se prije deset minuta", rekla je gospođa Bartlett. "Uđite, molim vas, gospodo."

Obrisala je ruke o pregaču i uvela ih u malu dnevnu sobu s prepariranim pticama, porculanskim psima, trosjedom i nekoliko beskorisnih komada namještaja.

Na brzinu im je napravila mjesta za sjedenje, bez ikakvih problema podigla ormarić i izašla vičući:

"Joe, trebaju te neka gospoda."

Glas iz kuhinje je odgovorio:

"Doći ću čim se operem."

Gospođa Bartlett se nasmiješila.

"Dođite, gospođo Bartlett", rekao je pukovnik Melchett. "Sjednite."

"Oh, ne, gospodine, ni ne pomišljam na to."

Gospođa Bartlett bila je šokirana prijedlogom.

"Joe Ellis je dobar podstanar?" pitao je Melchett onako usput.

"Nema boljeg, gospodine. Vrlo kulturan mladić. Nikad ne pije. Ponosan je na svoj posao. Uvijek mi drage volje pomaže oko kuće. Postavio mi je one police, i napravio novi ormarić u kuhinji. A sitne stvari koje treba popraviti u kući - pa, Joe to radi kao od šale, i jedva da mi dopusti da mu se zahvalim za to. Ah! nema puno mladića poput Joea, gospodine."

"Neka će djevojka jednog dana biti sretna", rekao je Melchett neoprezno.

"Bio je prilično zaljubljen u onu sirotu djevojku, Rose Emmott, zar ne?"

Gospođa Bartlett je uzdahnula.

"To me umaralo, da. Obožavao je tlo kojim je hodala, a ona uopće nije marila za njega."

"Gdje Joe provodi svoje večeri, gospođo Bartlett?"

"Obično ovdje, gospodine. Ponekad nešto napravi navečer, i ima dopisni tečaj iz knjigovodstva."

"Ah! stvarno. Je li sinoć bio ovdje?"

"Da, gospodine."

"Sigurni ste, gospođo Bartlett?" rekao je oštro Sir Henry.

Okrenula se prema njemu.

"Prilično sigurna, gospodine."

"Nije izašao van, recimo, negdje oko osam sati, osam i trideset?"

"Oh, ne." Gospođa Bartlett se nasmiješila. "Gotovo cijelu večer popravljao mi je kuhinjski ormarić, a ja sam mu pomagala."

Sir Henry je pogledao njeno nasmiješeno lice i osjetio prve tragove sumnje.

Trenutak kasnije Ellis je ušao u sobu.

Bio je visok mladić, širokih ramena, vrlo privlačan na neki rustikalan način.

Imao je stidljive plave oči, i ljubazan osmijeh. Sve u svemu, srdačan mladi div.

Melchett je započeo razgovor. Gospođa Bartlett se povukla u kuhinju.

"Istražujemo smrt Rose Emmott. Znao si je, EUise."

"Da." Oklijevao je, a onda promrmljao: "Nadao sam se kako ću se jednog dana oženiti s njom. Jadna djevojka."

"Čuo si u kakvom je stanju bila?"

"Da." U očima mu se pojavila iskra bijesa. "Iznevjerio ju je, da. Ali i bolje. S njim ne bi bila sretna. Pretpostavljam kako bi došla meni kad bi se to dogodilo. Ja bih se brinuo za nju."

"Unatoč -"

"Nije ona kriva. Zastranila je zbog njegovih obećanja i svega. Oh! pričala mi je o tome. Sigurno se nije sama utopila. Nije bio vrijedan toga."

"Ellise, gdje si ti bio sinoć, oko osam i trideset?"

Je li to bila Sir Henryjeva mašta, ili je stvarno primijetio smetenost u spremnom - gotovo previše spremnom - odgovoru.

"Bio sam ovdje. Popravljao sam kuhinjski ormarić za gospođu B. Pitajte je. Ona će vam reći."

"Bio je prebrz s time", pomislio je Sir Henry. "On nije bistar mladić. To je izašlo tako brzo da mislim kako je odgovor već bio spreman."

Prigovorio si da je to njegova mašta. Pričinjavale su mu se stvari - da, čak mu se pričinilo kako je u tim plavim očima ugledao neki zbunjeni sjaj.

Otišli su nakon još nekoliko pitanja. Sir Henry je otišao u kuhinju. Gospođa Bartlett je bila zaposlena kod peći. Podigla je pogled i ljubazno se nasmiješila.

Novi ormarić stajao je popravljen pored zida. Nije bio dovršen do kraja. Oko njega je ležao alat i komadi drveta.

"Ellis je to sinoć radio?" rekao je Sir Henry.

"Da, gospodine, lijep je, zar ne? Joe je vrlo dobar stolar, da."

Njene oči nisu blistale - nije bilo zbunjenosti.

Ali Ellis - zar je to zamislio? Ne, nešto je bilo tamo.

"Moram ga izbaciti iz takta", pomislio je Sir Henry.

Okrenuo se kako bi izašao iz kuhinje i sudario se s dječjim kolicima.

"Nadam se kako nisam probudio dijete", rekao je.

Gospođa Bartlett grohotom se nasmijala.

"Oh, ne, gospodine. Nemam djece - šteta. U tome razvozim rublje, gospodine."

"Oh! Shvaćam -"

Zastao je, a onda instinktivno rekao:

"Gospođo Bartlett. Znali ste Rose Emmott. Recite mi iskreno što ste mislili o njoj."

Začučeno ga je pogledala.

"Pa, gospodine, mislim kako je bila vragolasta. Ali mrtva je - a ja ne volim loše pričati o mrtvima."

"Ali ja imam razlog - vrlo dobar razlog što vas pitam."

Govorio je vrlo uvjerljivo.

Činilo se kako razmišlja; pažljivo ga je gledala. Naposljetku se odlučila.

"Bila je loša, gospodine", rekla je tiho. "Nisam to htjela reći pred Joeom.

Zavela ga je poput malog djeteta. Takav soj - šteta je još veća. Znae kako je, gospodine."

Da, Sir Henry je znao. Joei Ellisi svijeta bili su osobito ranjivi. Slijepo su vjerovali. Ali baš zbog toga, šok zbog otkrića mogao bi biti veći.

Napustio je kuću zbunjen i zapanjen. Našao se pred zidom. Joe Ellis sinoć je cijelu večer radio. Gospođa Bartlett bila je s njim. Može li se to zanijekati? Ništa nije govorilo protiv toga - osim možda sumnjivo spremnog odgovora Joea Eli i sa - to je nagovještavalo pripremljenu priču.

"Pa", rekao je Melchett, "čini se kako je to poprilično razjasnilo stvar, ha?"

"Tako je, gospodine", složio se inspektor. "Sandford je naš čovjek. Nema ničega što bi govorilo u njegovu korist. Stvar je jasna poput dana. Po mom mišljenju, djevojka i njen otac namjeravali su ga - pa - definitivno ucjenjivati. On nije imao novaca - nije želio da stvar dopre do ušiju njegove mlade dame. Bio je očajan i tako je postupio. Što kažete, gospodine?" dodao je obrativši se Sir Henryju.

"Čini se tako", priznao je Sir Henry. "A ipak - teško mogu zamisliti Sandforda kako čini bilo što nasilno."

Ali čak i dok je govorio, znao je kako je ta primjedba prilično tanka.

Najpitomija životinja, kad se nađe u škripcu, sposobna je za najneobičnije postupke.

"Ipak, želio bih razgovarati s dječakom", rekao je iznenada. "Onim koji je čuo krik."

Jimmy Brown bio je inteligentan dječak, prilično malen za svoje godine, oštih, lukavih crta lica. Uistinu se veselio ispitivanju i pomalo se razočarao kad su prekinuli njegovu dramatičnu priču o sinočnjim događajima.

"Bio si na drugoj strani rijeke, koliko znam", rekao je Sir Henry. "Nizvodno od sela. Jesi li vidio nekoga na toj strani kad si prešao most?"

"Netko je hodao kroz šumu. Mislim da je to bio gospodin Sandford, gospodin arhitekt koji gradi čudnu kuću."

Trojica muškaraca izmijenila su poglede.

"To je bilo oko deset minuta prije no što si čuo vrisak?"

Dječak je kimnuo.

"Jesi li vidio još nekoga - s druge strane rijeke?"

"Čovjek je došao stazom s te strane. Hodao je polako i zviždao. To je mogao biti Joe Ellis."

"Nisi nikako mogao vidjeti tko je to bio", rekao je oštro inspektor. "Bio je sumrak i magla."

"Zbog zviždanja", rekao je dječak. "Joe Ellis uvijek zviždi istu melodiju - 'Ocu biti sretan' - to je jedina melodija koju zna."

Govorio je s prezirom modernog čovjeka prema staromodnom.

"Bilo tko je mogao zviždati", rekao je Melchett. "Je li išao prema mostu?"

"Ne. Na drugu stranu - prema selu."

"Mislim kako se ne moramo baviti tim nepoznatim čovjekom", rekao je Melchett. "Čuo si vrisak i pljusak, a nekoliko minuta kasnije ugledao si tijelo koje je plutalo nizvodno, potrčao si po pomoć, vratio

se do mosta, prešao ga i jurnuo prema selu. Nisi vidio nikoga u blizini mosta dok si jurio po pomoć?"

"Mislim da jesam, dvojicu muškaraca s tačkama na riječnom putu; ali bili su daleko i nisam mogao procijeniti dolaze li ili odlaze, a kuća gospodina Gilesa je najbliža - pa sam odjurio tamo."

"Dobro si postupio, dječčače", rekao je Melchett. "Postupio si vrlo pametno i mudro. Ti si izviđač, zar ne?"

"Da, gospodine."

"Odlično. Uistinu odlično."

Sir Henry je šutio - i razmišljao. Izvukao je komad papira iz džepa, pogledao ga i zatresao glavom. Nije se činilo mogućim - a ipak...

Odlučio je posjetiti gđicu Marple.

Primila ga je u svojoj lijepoj, pomalo pretrpanoj starinskoj radnoj sobi.

"Došao sam vas obavijestiti o napretku", rekao je Sir Henry. "Bojim se kako stvar s našeg gledišta ne što je sjajno. Uhitit će Sandforda. Moram priznati kako smatram opravdano."

"Znači niste pronašli ništa što bi - kako da kažem - potvrdilo moju teoriju?"

Izgledala je zapanjeno - uznemireno. "Možda sam pogriješila - gadno pogriješila.

Imate tako obilno iskustvo - vi biste sigurno osjetili da je tako."

"Kao prvo", rekao je Sir Henry, "jedva mogu povjerovati u to. A kao drugo, imamo nepobitan alibi. Joe Ellis cijelu je večer popravljao kuhinjski ormarić, a gospođa Bartlett bila je s njim."

Gđica Marple se nagnula naprijed i uzdahnula.

"Ali to ne može biti", rekla je. "Bio je petak navečer."

"Petak navečer?"

"Da - petak navečer. Petkom navečer gospođa Bartlett ljudima dostavlja rublje koje je oprala."

Sir Henry se naslonio. Sjetio se priče dječaka Jimmija o čovjeku koji je zviždao - da - sve se uklapalo.

Ustao je i uhvatio gdicu Marple za ruku. "Mislim kako mi je postalo jasno", rekao je. "Barem mogu pokušati .."

Pet minuta kasnije nalazio se u kući gospođe Bartlett i sjedio s Joeom u maloj dnevnoj sobi okružen porculanskim psima.

"Ellise, lagao si nam za sinoć", rekao je prodorno. "Između osam i dvadeset i osam i trideset nisi bio ovdje u kuhinji i popravljao ormarić. Viđen si na stazi pored rijeke, išao si prema mostu nekoliko minuta prije nego što je Rose umorena."

Mladić je uzdahnuo.

"Nije ubijena - nije. Nemam ništa s tim. Bacila se u rijeku, bacila se. Ne bih joj skinuo ni dlaku s glave, nikad."

"Zašto si onda lagao gdje si bio?" pitao je ljubazno Sir Henry.

Mladić je zakolutao očima i s nelagodom spustio pogled.

"Uplašio sam se. Gospođa B. me vidjela tamo, a kad smo kasnije čuli što se dogodilo - pa, mislila je kako bi to bilo loše za mene. Rekao sam kako ću izjaviti da sam ovdje radio, ona se složila podržati me. Ona je divna, stvarno. Uvijek je bila dobra prema meni."

Sir Henry je bez riječi napustio sobu i otišao u kuhinju. Gospođa Bartlett je prala sudoper.

"Gospođo Bartlett", rekao je, "sve znam. Mislim kako je bolje da priznate - to jest, ako ne želite da Joe završi na vješalama za nešto što nije učinio... Ne. Vidim da to ne želite. Reći ću vam što se dogodilo. Donosili ste rublje kući. Sreli ste Rose Emmott. Mislili ste kako je odbila Joea i da je s onim strancem. Sada je bila u nevolji - Joe je bio spreman priskočiti u pomoć - oženiti je ako bude potrebno, a ona bi pristala. Već četiri godine živi kod vas. Zaljubili ste se u njega. Želite ga za sebe. Mrzili ste tu djevojku - niste mogli dopustiti da vam ta mala bezvrijedna drolja otme vašeg muškarca. Vi ste snažna žena, gospođo Bartlett. Uхватili ste djevojku za ruke i bacili je u rijeku. Nekoliko minuta kasnije sreli ste Joea Ellisa.

Dječak Jimmy vidio vas je u daljini - ali u mraku je pomislio kako su dječja kolica tačke koje guraju dva muškarca. Uvjerili ste Joea kako bi mogao biti osumnjičen i smislili nešto što je navodno trebalo biti njegov alibi, ali u stvari je bio vaš alibi.

A sada, u pravu sam, zar ne?"

Zadržao je dah. Sve je uložio na ovaj pokušaj.

"Bilo je kako ste rekli, gospodine", rekla je naposljetku svojim tihim poniznim glasom (opasnim glasom, pomislio je odjednom Sir Henry). "Ne znam što mi je došlo. Sramota - to je bila. Jednostavno mi je došlo - ona mi neće oteti Joea.

Nisam imala sretan život gospodine. Moj suprug, on je bio siromah - invalid i prgav. Vjerno sam ga njegovala i brinula se za njega.

A onda je Joe došao stanovati ovdje. Nisam tako stara žena, gospodine, unatoč mojoj sijedoj kosi. Imam samo četrdeset, gospodine. Joe je jedan od tisuću. Sve bih učinila za njega- ama baš sve. On je bio poput djeteta, gospodine, tako naivan i dobrodušan. Bio je moj, gospodine, moj da se brinem o njemu. A ta - ta -" Progutala je knedlu - kontrolirala je osjećaje. Čak je i u ovom trenutku bila snažna žena. Uspravno je stala i znatiželjno pogledala Sir Henriya "Spremna sam, gospodine. Mislila sam kako nitko nikada

neće otkriti. Ne znam kako ste saznali, gospodine - ne znam, definitivno."

Sir Henry je blago zatresao glavom.

"Nisam znao ja", rekao je - i pomislio na komad papira koji se još uvijek nalazio u njegovom džepu, s riječima napisanima urednim starinskim rukopisom.

"Gospođa Bartlett, kod koje Joe Ellis stanuje, 2 Mili Cottages."

Gđica Marple je opet bila u pravu.

Kraj

Napomene

[1] *Silent Grove (eng.) - Tihi gaj (nap. prev.)*

[2] *wethers (eng.) - uškopljen ovan, Skopac, školj - igra riječi na engleskom jer ima isti izgovor kao riječ weather - vrijeme, raspasti se, trošiti se od vremena što se odnosi na kamene krugove (prim. prev.)*

[3] *gomila - pile (cng.) (prim. prev.) "hrpa - heap (eng.) (prim. prev.)*

[4] *bakalar - cod (cng.) (prim. prev.)*

[5] *slatkovodni rak - crayfish (eng.) (prim. prev.)*

[6] *pile of carp (eng.) - gomila šarana (prim. prev.)*

[7] *Camorra - tajno društvo u Napulju osnovano 1820. Razvilo se u snažnu političku organizaciju, a kasnije je bilo povezivano s ucjenama, pljačkama itd., sve do uništenja 1911. (nap. prev.)*

[8] *Iskreno - engl. honesty (nap. prev.)*